STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 00945

DI GOLDENE PAVE

Moshe Leib Halpern

Permanent preservation of this book was made possible by
Morris & Thelma Feller

FUNDING FOR THE CORE COLLECTION OF YIDDISH LITERATURE
WAS MADE POSSIBLE IN PART BY A GRANT FROM THE
DAVID AND BARBARA B. HIRSCHHORN FOUNDATION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified. If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

געצייכנט זיך אליין
אקטאבער 1922
מ. ל. האלפערן

די גאָלדענע פּאַווע

מ. ל. האַלפּערן

פאַרלאַג
גרופּע אידיש
קלעוולאַנד

שיר־השירים

און דאָ איז דאָס ליד פֿון אַלע לידער.
אין אָנהויב זיינען געווען דריי ברידער:
איינער מיט פאַר'חלום'טע אויגן,
איינער ווי אַ דעמבענע בוים אַ געזונטער,
און איינער וואָס איז ארומגעגאַנגען מיט'ן קאָפּ אַרונטער.
האָט דער מיט די פאַר'חלום'טע אויגן
גענומען פאַר זיך די לבנה;
האָט פאַרנומען די זון דער געזונטער;
איז געבליבן פאַר דעם מיט'ן קאָפּ אַרונטער — די פינסטערניש.
האָט ער זיך צעוויינט מיט אַ גרויס געוויין.
האָט דאָס אויפגעוועקט פֿון זיין אייביקן שלאָף
קאַליבאַבי דעם פילאָזאָף
האָט ער אַנגעצונדן זיין לאַמטערן
און געפאָרשט אַזוי לאַנג בּאַ דעם גאַנג פֿון די שטערן,
ביז ער האָט אריינגעקריצט אין זיין וואונדערליכן חכמה־שטיין
אַז ערגיץ דאָ, דאָרט, נישט ווייט, פֿון אומעטום —
אויף דעם וועג, וואָס איז נישט גלייך און נישט קרום . . .
זיצט עמיץ וואָס מיט אים איז עפּעס נישט דאָס . . .
און ער וויינט, ווייל ער ווייסט אַליין נישט פאַרוואָס . . .
און זינט דעמאָלט — ווי מען קען נישט ציילן אויפ'ן קאָפּ די האָר,
קען מען נישט ציילן די יאָר,
און דער מיט'ן קאָפּ אַרונטער בלאָנדזשעט אַרום אין דער פֿינסטערניש
אַזוי ווי אַלעמאָל מיט זיין געוויין.

און מיר, די חכמים פון דער וועלט, וואס הערן אים וויינען,
דרייען זיך די לאמטערנס ארום דעם חכמה־שטיין
און מיר לערנען זיך ביז אין טויט אריין, איבערלייענען
אז ערגעץ דא — דארט — נישט ווייט — פון אומעטום . . .
אויף דעם וועג, וואס איז נישט גלייך און נישט קרום . . .
זיצט עמיץ וואס מיט אים איז עפעס נישט דאס . . .
און ער וויינט, ווייל ער ווייסט אליין נישט פארוואס . . .

פון יענער זייט ים

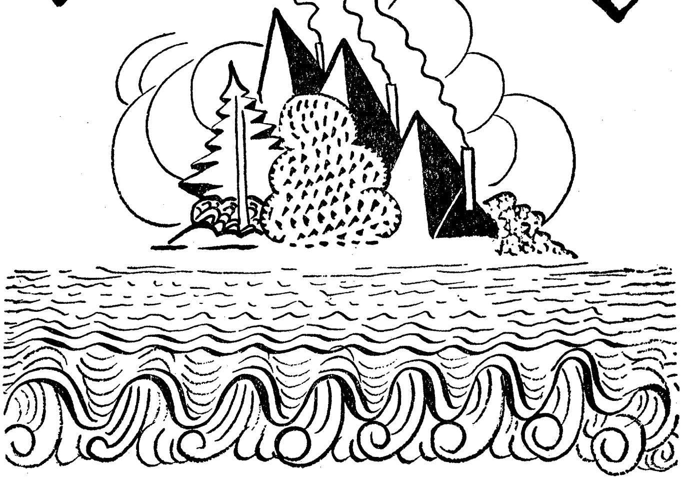

דער פויגל

קומט צוגיין א פויגל מיט א קוליע אונטער'ן פליגל
און פרעגט פארוואס איך האלט די טיר אויפ'ן ריגל.
ענטפער איך אים, אז פאר'ן טויער
שטייען גזלנים אויף דער לויער,
וואס ווילן אויסכאפן דאס שטיקל קעז,
וואס איך האלט באהאלטן אונטער מיין געזעס.

וויינט דער פויגל דורכ'ן שליסל־לעכעל
און דערציילט מיר, אז ער איז מיין ברודער מעכל,
און זאגט, אז איך האב נישט קיין באגריף
ווי ער האט געליטן אויף דער שיף,
וואס האט אים אריבערגעבראכט אהער.
אויפ'ן קוימען — זאגט ער — געקומען איז ער.

זע איך דאך שוין, וואס דער פויגל איז אויסן,
לאז איך אים טאקע שטייען אין דרויסן.
דערווייל אבער, ווי עס מאכט זיך א זאך,
באשליס איך בא זיך צו זיין אויף דער וואך,
און איך שטופ ארונטער מיין שטיקל קעז
נאך טיפער אונטער מיין געזעס.

מאכט דער פויגל, ווי מיין ברודער מעכל,
מיט א פליגל איבער די אויגן א דעכל

און ער שרייט דורכ'ן שליסל־לעכל אריין,
אז אזוי זאל דאס מזל אים ליכטיק זיין,
ווי ער האט געזען דאס שטיק קעז, וואס איך האב,
און אז ער וועט דערפאר מיר שפאלטן דעם קאפ.

זע איך דאך שוין, אז סע ווערט נישט פריילאך,
רוק איך זיך צו צום טיר פאמעלאך
מיט מיין בענקל און מיט'ן קעז,
וואס איך היט אים אונטער מיין געזעס
און איך מאך נישט חלילה קיין געוואלט,
נאר איך פרעג אים גלאט־אזוי, צי ס'איז קאלט.

ענטפערט ער מיר, אז ביידע אויערן
זיינען ביי אים אפגעפרוירן,
און ער שווערט מיר דאביי מיט א גרויס געוויין,
אז ער האט אין שלאף בא זיך אליין
אויפגעגעסן דעם פוס, וואס אים פעלט,
און ווען איך לאז אים אריין וואלט ער מער דערציילט.

פארשטייט זיך, דערהערט דאס ווארט: געגעסן, —
האב איך זיך דערשראקן. שיער נישט פארגעסן
אפצוהיטן דאס שטיקל קעז,
וואס איך האלט באהאלטן אונטער מיין געזעס.
נאר אבי איך גיב א טאפ און ס'איז דא,
איז דאך שוין ווידער קיין זארג נישטא.

מאך איך א פארשלאג, מיר זאלן פרובירן
ווער עס וועט די געדולד פארלירן:
צי איך, אין מיין אייגן הויז בא מיר,
צי ער, אין דרויסן הינטער דער טיר

ס'איז, דאכט זיך, טשיקאווע אזוינס צו דערגיין,
אפילו — זאג איך — פאר זיך אליין.

און אזוי איז עס טאקע זינט דעמאלט געבליבן.
און היינט איז שוין אוועק א יאר זיבן,
שריי איך גוטמארגן צו אים דורכ'ן טיר,
שרייט ער צוריק אגוטיאר צו מיר.
בעט איך זיך: ברודערקע, לאז מיר ארויס, —
זאגט ער: לאז מיך אריין אין הויז.

ווייס איך דאך אבער וואס ער איז אויסן,
לאז איך אים ווייטער שטיין אין דרויסן.
פרעגט ער מיך וועגן דעם שטיקל קעז,
וואס איך היט עס אונטער מיין געזעס.
דערשרעק איך זיך, גיב איך א טאפ. איז עס דא.
איז דאך שוין ווידער קיין זארג נישטא.

דער מאַן זאָגט אָן

לעמאַנעשעם, חנה־מירל, — דאָס האַרץ
פאַרגעס ניט מיט זיך צו נעמען.
דאָס אומגליק אויף יענער זייט איז גרויס
און אַז אַ האַרץ וועט דיך גאַרנישט קלעמען
חנה־מירל.

אַ סויבל פעלץ קענסטו דיר קויפן דאָרט
און אויך אַנדערע גאַרדעראָבע,
נאָר האַנטיכער — זיי קויף בעסער דאָ.
דאָרט זיינען זיי פּראָסטע און גראָבע,
חנה־מירל.

און מע טאָר זיי נישט נוצן, ווען מען וויינט,
די אויגן ווערן געשוואָלן,
און דיינע אַמאָליקע שונאים אין דער היים
דיך צו זען אַזוי — וואָלטן אַנגעקוואָלן,
חנה־מירל.

און וויינען מוזן דאָרט אַלע אַצינד, —
פרעג ביי דער מומע האָדע —
זי זאָגט, אַז אַ פרוי וואָס וויינט דאָרט נישט
פירט זיך נישט לויט דער מאָדע,
חנה־מירל.

נאר פארגעס אויך נישט, איך בעט דיך, אַז מיר,
דיין ליבן אהרן־ניסל.
באַשרייב מיר דאָס אומגליק אַקוראַט,
איך וויל אויך פארגעניגן אַביסל,
חנה־מירל.

און לעמאַנעשעם דאָס ליולקעלע אויך, —
אַז דעם זאָלסטו גאַרנישט קומען.
איך וועל דאַך מיט אַלע מיינע פריינט
צום שיף דיר ברענגען בלומען,
חנה־מירל.

און עס איז דאָך נישט שען, אַז איך זאָל דיר
מיט בלומען גיין אַנטקעגן,
און דו זאָלסט נישט האָבן קיין זאַך געבראַכט
פון דאָרטן — — — פון מיינעטוועגן — — — —
חנה־מירל, — — —

זלאַטשאָוו, מיין היים

א זלאַטשאָוו, דו, מיין היים, מיין שטאָט
מיט דיין קלויסטערשפּיץ און שול און באָד.
און מיט דיינע זיצערקעס אויפ'ן מאַרק
און מיט דיינע אידלאַך וואָס רייסן זיך אָפּ
ווי הינט אויף דעם פּויער וואָס קומט אַראָפּ
מיט א קוישל אייער פון סאָסאָווער באַרג —
ווי דאָס לעבן אין פּרילינג וואַכט אויף אין מיר
מיין אָרעם ביסל בענקשאַפט צו דיר, —
מיין היים, מיין זלאַטשאָוו.

נאָר אַז איך דערמאָן זיך פאַרבענקטערהייט
אָן דעם נגיד ראַפּעפּאָרט, ווי ער גייט
מיט זיין גראָבן בויך אין שול אַריין,
און אַז שאַיע הילעלס, דעם פּרומאַק,
וואָס וואַלט ווי א חזיר אין א זאַק
פאַרקויפט אַפּילו די זון מיט איר שיין —
איז דאָס געווען עס זאָל אויסגיין אין מיר,
אַזוי ווי א ליכט, מיין בענקשאַפט צו דיר, —
מיין היים, מיין זלאַטשאָוו,

ווי דערציילט זיך די מעשה פון יענעם פראנט:
ער האט איינמאל פארנאכט אזוי לאנג נאכאנאנד
געזען מלאכים ארום דער זון,
ביז סע האט אים א שכור, א גוי מיט א האק
אזא מיין פארפאר געטאן אונטער'ן פראק.
אז ר'איז נעבאך שיער נישט געשטארבן דערפון —
דער גוי מיט דער האק איז מיין שנאה אין מיר
צו מיין זיידן, און אים צוליב אויך צו דיר, —
מיין היים, מיין זלאטשאוו.

דיין ערד איז אן עדות, אז איך טראכט נישט אויס.
ווען מיין זיידע האט מיין מאמען פון הויז
ארויסגעשטעלט מיט דער פאליציי,
האט מיין באבע אין דער ברייט מיט די פיס
געשמייכלט שיער אזוי האניק־זיס,
ווי א שיקסע וואס שטייט צווישן זעלנער צוויי —
אז פארשאלטן זאל ווערן מיין שנאה אין מיר,
וואס האט מיך דערמאנט אן איר און אן דיר, —
מיין היים, מיין זלאטשאוו.

ווי א קופקעלע נאקעטע אידן אין באד
ארום א פעבריטן, האט מען אין ראד
געשאקלט די קעפ און די בערד זיך געגלעט
ארום די ארויסגעווארפענע פעק
און שמאטעס און בעבעכעס אין זעק
און ארום דעם צעבראכענעם שטיקל בעט —
מיין מאמע וויינט נאך איצטער אין מיר,
ווי דעמאלט אונטער דיין הימל אין דיר, —
מיין היים, מיין זלאטשאוו.

נאָר וואונדערלאַך איז דאָך אונזער וועלט.
מיט אַ פערד און וואָגן איבער אַ פעלד
שלעפּט מען זיך אַרוים צו דער באַן,
וואָס פליט ווי אַ שד איבער פעלדער אַוועק,
ביז זי ברייננגט אויף אַ שיף מיט אַ צווישנדעק,
וואָס פירט אַריבער קיין נו־יאָרק דאַונטאַון —
איז דאָס טאָקע די איינציקע טרייסט באַטש פאַר מיר,
וואָס מען וועט מיך נישט באַגראָבן אין דיר, —
מיין היים, מיין זלאַטשאָוו.

די באַלאַדע פֿון דעם לעמבערגער דייטש

מ׳עט נישט נעמען דאָס וואָס איז נישטאָ —
האָט דער פֿעטער געזאָגט, מיט די אויגן צום דיל.
(געהאַט שוין צום דריטן מאָל אָנגעזעצט דעמאָלט)
די מומע האָט געוויינט אין דער שטיל.

ווען אָבער דער סוחר, דער לעמבערגער דייטש,
איז מיט דעם באַאַמטן געקומען צוגיין —
האָט די מומע שיער ווי פֿון זינען אַראָפּ
זיך צעלאַכט אויפֿ׳ן קול, אין מיטן געוויין.

אַן אמת׳ע ציבעלע האָט אַרויסגעשלעפּט
דער באַאַמטער, ביים פֿעטער פֿון וועסטלטאַש.
דער דייטש איז צומערשט געוואָרען רויט —
און נאָכדעם שיער־נישט גרוי ווי אַש.

ר׳האָט אַפֿילו דאַביי אַ זאָג געטאָן
אויף דייטשיש טאָקע — דאָס איסט דאָך געמאַין.
נאָר דער פֿעטער (איך האָב דאָס אַליין געהערט)
האָט געהייסן זיך קושן אין פּופּיק אַריין.

געוואונדערט האָט מיך בלויז דאַביי,
וואָס דער פֿעטער איז אַפֿילו אין כעס נישט געווען.
אַדרבה — אַ מלאך פֿון הימל
וואָלט רואיקער נישט אויסגעזען.

נאָר דער דייטש (בעת עס האָט זיך דער פעטער
דאָס וועסטל צוקנעפּלט) האָט נאָך אַלץ געוואַרט.
אָבער נישט נאָר צוקנעפּלט האָט זיך דער פעטער,
נאָר ער האָט אויך דעם טלית־קטן פאַרשאַרט.

דער דייטש איז שוין דעמאָלט געשטאַנען ביים טיר,
מיטאַמאָל אָבער האָט ער זיך אומגעקערט —
און אַ זעץ געטאָן מיר מיט אַ פוס אין בייכל —
כ'בין געזעסן אין הוילן העמדל, אויף דר'ערד.

פאַרשטייט זיך, אַז איך האָב זיך פאַרקייכט —
און די מומע האָט אַנגעמאַכט אַ גוואַלד.
נאָר דעמאָלט האָט שוין דער דייטש זיין טייסטער
ארויסגעכאַפּט פון אונטערן שפּאַלט.

און אַ גאַנצן זילבערנעם ראַניש האָט ער
אין הענטל מיט אריינגעדריקט,
דערנאָך האָט דער פעטער אים, מיט אַ שטיק האַלץ
געוויזן די טיר, און ארוסגעשיקט.

און מיך האָט ער אויף די הענט גענומען —
און איינגעשטילט האָט ער מיך מיט דעם —
וואָס ר'האָט צוגעזאָגט, אַז ער נעמט מיך מיט
צום רבי'ן, אויף יומטוב מערצישעם.

און ער האָט מיך טאַקע מיטגענומען, —
איך געדענק אפילו ווי מ'האָט אין פעלד
(ווען די מאָרגנזון איז אויפגעגאַנגען)
צו דאַוונען זיך אָפּגעשטעלט.

דעם רבי'ן פון דעמאָלט — ווי דורך אַ וואָלקן
קומט מיר שוין אויס אים אַצינד צו זען.
נאָר דער פעטער, און דעם לעמבערגער דייטש,
געדענק איך, ווי היינט וואָלט דאָס געווען.

און דאַכט זיך, אַוועק פון דער היים שוין אַ בחור
און שוין אַ יאָר פופצן אַז איך בין דאָ. —
דאַרף מיר דאָך קלאָר זיין, אַז קיינער פון זיי
איז היינט שוין מער אויף דער וועלט נישטאָ.

פונדעסטוועגן — ווי טאַקע דער נאַר
וואָלט אַ שטופּ געטאָן מיך איטליכס מאָל.
אַז אַנדערער לאַכט כאָטש שטילערהייט —
איך הירזשע אַזוי ווי אַ פערד אויפ'ן קול.

נאָר ס'איז מאָדנע טאַקע — אַ דייטש קומט נעמען
אַלצדינג וואָס ס'איז דאָ אין הויז,
און דער סוף איז אַז נישט נאָר נעמט ער גאָרנישט,
נאָר מען נעמט נאָך ביי אים אַ ראַניש אַרויס.

די מומע האָט באַשטעלט ביים פעטער
אַ היטעלע, אין שול אַריין.
דאָס אַלטע צעפאַלט זיך שוין — האָט זי געזאָגט —
עס האַלט זיך קוים אויפ'ן קאָפּ נאָך איין.

דער פעטער אָבער האָט איר געענטפערט
אַז ביי אַ יתום נעמען איז אַ זינד,
און עס האָט דאָך דער דייטש דעם ראַניש בפרוש
איבערגעלאָזן פאַר'ן קינד.

און כדי איך זאָל גלויבן, האָט ער געוויזן
ווי ער באהאַלט אים אין קעשענע פאַר מיר.
און אַ גאָלדענע יאַרמולקע צוגעזאָגט —
וואָס איך וואַרט נאָך טאַקע ביז היינט אויף איר.

נאָר אַ ווערימס האָבן מיר דעמאָלט געהאַט
אַזוי ווי שבת, מיט פלייש און יויך.
און אויף פידוועריםמס האָט מען מיר מיטגעגעבן
אַ גראָשן אויף אַ בייגל אויך.

און אַז איך האָב נאָכדעם גאָט געבעטן,
דער דייטש זאָל קומען נאָכאַמאָל.
האָט דער פעטער פאַרהויבן די אויגן צום באַלקן
און נאָכגעזאָגט אָמן אויפ'ן קול.

מיין זיידע

צי זיינען טאַקע דאָ מלאכים, ווי מען גלויבט ביי מענטשן ?
דער, וואָס רויבט דעם לעצטן אָטעם צו,
איז זיכער נישט קיין מלאך ;
נאָר זאָל שוין זיין, אַז ס׳איז אַ פּראָסטער ווינט,
וואָס פליט מיט אים אַוועק ווער ווייסט וואו ערגיץ.
מיין זיידענס לעצטן אָטעם אָבער
(קוים איך טראַכט פון אים)
דערזע איך אין אַ הונט,
וואָס שמעקט ארום דאָס קעפּל פון אַ הערינג אויפ׳ן מיסט.
און עס העלפט מיר נישט, וואָס איך פאַרמאַך די אויגן
און רעד מיר איין, אַז ס׳איז אַ משוגעת.
די שרעק אין מיר מאָלט אויס דעם הונט אַזאַ,
ווי ער וואָלט קלאָר געזען פאַרוואָס איך ציטער
בעת איך האַלט די הענט ביים האַרצן מיינעם — — —

איך בין געווען אַ קינד קוים אַ יאָר פינעף דעמאָלט,
ווען כ׳האָב
ביים זיידן אין אַ קראָם פון אַלדעסגוטס,
אַ הערינג צוגע׳גנב׳עט.
האָב איך דעם הערינג צוגעדריקט
צום האַרץ צום נאַקעטן פון אונטערן העמדל —

ער זאָל נישט אָפּשטײן.
עס האָט דער זײדע מיר געקענט אַזױ װי אַלעמאָל
אַ קניפּ טאָן אונטער׳ן העלזל, און דערזען,
און צונעמען צוריק — — —
און מײנע האָבן דאָך געװאָרט אױף דעם,
װי אױף משיח׳ן
אין הױז —
בײם קאַלטן אױװן. — — —
נאָר איצט — אַז איבער צװאַנציק יאָר
איז שױן אַװעק זינט דעמאָלט,
און אַז אַ װײטעניש מיט באַן און שיף צו פאָרן
טײלט מיך אָפּ פון דאָרט, װאוהין איך בענק צוריק;
און אַז מיר דאַכט זיך אױס בײם פענסטער דאָ,
אַז אױף דעם װאָלקן אױבן, װאָס איך זע,
זיצן אַטעמס כל המינים,
אָנגעפּאַקט, װי חסידים, אױף אַ פור,
װאָס פאָרן איבער׳יום־טוב׳ן
צו זײער רבי׳ן
איז דאָך רב זײנװל פון טשאַרנע באָראָהאַי,
מײן מאַמעס טאַטע (װי קאַרג ער איז געװען),
אַ זײדע מיר;
מעג דאָך באַנג טאָן מיר
זײן לעצטן אָטעם אין אַ הונט צו זען.
און אַז דער הונט שטרעקט אױס דעם האַלז זײנעם
און װײנט אַרױף צו דער לבנה,
װאָס באַשײנט דעם װאָלקן,
מעג דאָך באַנג טאָן מיר (כאָטש אומעטום איז װעלט).
אױבן אָבער שװעבט מען דאָך

הויך איבער אַלע פינסטערנישן פון דער נאַכט
און וואונדערלאַך, ווי אויסגעוועבט פון ליכט,
איז דאָרט די רו — — —
און פון אַ הונט אַרויס,
וואָס הונגערט,
אין דער נאַכט,
וויינט מען דאָך מיט אויסגעשטרעקטן האַלז אַרויף —
און מען רוט אַליין נישט. — — —
און מען לאָזט אויך אַנדערע נישט רוען. — — —

די באַלאַדע פון אַברם דעם קצב

— און כאָטש ער האָט פאַרטריבן צו שפּעט
דעם קלעזמעריונג פון דער טאָכטער׳ס בעט,
האָט אַברם דעם קצב דאָס גאָר נישט געאַרט,
און ער האָט זיך טאָקע איינגעשפּאַרט,
אַזוי ווי פאַר דער יאַטקע אַ ביק,
וואָס דערשמעקט דאָס בלוט און שלעפּט צוריק
אַ תקיעת־כּף? נישט פאַר גאָלד אַ באַרג!
ער וועט גיכער, זאָגט ער, ברעכן דעם קאַרג!
און דער זעץ מיט דער פויסט אין שפּיגל אַריין
האָט ערות געזאָגט, אַז סע׳ט זיכער זיין
אַזוי ווי ער וויל. און אַזוי איז געשען,
אַז נאָך איידער מען האָט עפּעס אָנגעזען
באַ דער טאָכטער פון אונטער׳ן קלייד און האַרץ,
איז די גאַס געווען פון מענטשן שוואַרץ,
און אַלץ האָט ווי חיות מיט געברום
זיך געדראַפּעט אַרום די פענסטער אַרום
צו זען, ווי אַזוי דער חתן זעט אויס,
וואָס אַברם האָט געבראַכט פון דער זבאַריוועער קלויז
און צו זען לייב־בער׳ן דעם קלעזמעריונג,
וואָס אַברם האָט אַרויסגעשטעלט אַ צונג.

נאָר לייב בער איז געשטאַנען דעם קאָפּ צו דער ערד,

ווי אויף דער לאַנקע אַ חולה פערד,
און אַזוי ווי אַ טרוקן ראָד אויף אַנ׳אַקס
האָט ער (מיט הענט צוויי געלע ווי וואַקס)
געסקריפּעט אויף זיין באַס צו די רייד,
וואָס דער בדחן האָט ארויסגעדרייט
פון זיין אַלטן גאַרגל, אַזוי ווי אַ ציג,
וואָס מעקעט, ווען זי איז הונגעריק.
נאָר די כלה, וואָס האָט פונ׳ם שלייער אַפיר
געזען. אַז לייב־בער קוקט נישט אויף איר,
האָט אַליין פון פּנים און הענט די הויט
זיך געשיילט, ביז דאָס קלייד איז געוואָרן רויט.
האָט זיך אויפגעהויבן אַרום איר אין אַ ראָד
אַ ליאַרם, אַזאַ ווי מען הערט אין אַ באָד.
איז אברם דער קצב אין ראָק מיט׳ן שפּאַלט
אַרייַן. אַזוי ווי אַ גזלן פון וואַלד,
און דערלאַנגט אַ שפּיי און אַ רוק אַראָפּ
דאָס היטל איבער די אויגן פון קאָפּ
און אַ רעווע געטאָן מען זאָל גיין אַ שער.
האָבן מוידן גענומען אַהין און אַהער
זיך דרייען מיט די בוזימס פאָרויס
און מיט די באַקעס פון הינטן אַרויס,
ביז דאָס חופּה־דאַך האָט צוגעדעקט
דאָס האַרץ מיט דעם קלייד פון בלוט באַפלעקט.
האָבן קוילעטש און ליכט אין דער הויך זיך געדרייט
מיט דער אַלטער אברהאַם׳ס אין איר זיירן־קלייד ;
האָבן שטערן געברומט און געטאַנצט מיט איר
פון אונטער דער טאַכטער׳ס חופּה אַפיר,
ביז סע האָבן מחתנים ווי אומעטום

מיט די לאַפּעס אַרום די העלדזער אַרום
צעריבן, ווי קאַרן אונטער׳ן שטיין,
דעם דיל מיט די פּיס און דעם צער מיט די ציין
און געגאָסן אין זיך, ווי אין פעסער אריין
גאַנצע פלעשער אַקוויט און ווייַן.
און אַזוי ביז ס׳איז טאַקע אַוועק ווי אַ טשאַד
אַלץ וואָס מען האָט אויפ׳ן האַרצן געהאַט.
אָבער דאָרט, וואו דער מסחר האָט אָפּגערעדט
אונטערצעלייגן אין חופּה־בעט,
ווי אַ שטרויזאַק מיט פרישן שטרוי, אַ מויד,
איז כאַטש נעם אַ מעסער און שינד די הויט
ווי פון אַ קאַלב, — ווי אַ בייז געשוויר
האָט אין דער פינסטער אונטער דער טיר
די שנאה געפּלאַצט און אַרומגעצאַמט
דאָס בעט מיט אַן אָטעם, וואָס האָט פאַר׳סמ׳ט
אַפילו אויפ׳ן פאַרהאַנג די שיין,
וואָס איז מיט׳ן אָנהויב טאָג אַריין.
די אַלטע אבראַמס, ווי אַ מאַמע טוט,
ווען זי וויל אַז אַלץ זאָל זיך אויסלאָזן גוט,
האָט אויך מיט׳ן טאָג צעגלייך בא די ווענט
זיך אריינגעשאַרט מיט געשטרעקטע הענט.
אַזוי ווי זי וואָלט געפּעדערט זיך
אַפּירצענעמען דאָס ליילאַך, אויף גיך
זי זאָל אַליין נישט זען וואָס סע פעלט.
נאָר אַז זי האָט דערהערט ווי סע טרעלט
אַזויווי אַ פויגל צום שטאַרבן קראַנק
איר איידעם אין ווינקל אויף דער באַנק.
מיט׳ן קאָפּ צעווישן די נאַקעטע קני,

האָט איר זיין עלנט דערלאַנגט אַ ברי,
ווי סע וואָלט זיך אַ דריי געטאָן אַ שרויף
פון הארצן באַ איר ביז די אויגן ארויף.
דער בליק אָבער פון דער טאָכטער אין בעט
האָט נישט געבריט, נאָר ער האָט גערעדט
צו דער מאַמעס צוויי פאַרבראָכענע הענט,
ווי זיי וואָלטן ראַטעווען געקענט
און נישט געוואָלט. און אַזאַ מין בליק
וויקלט זיך אַרום האַלדז, ווי אַ שטריק,
און די ערד, ווי געזונט און הארט זי איז,
ווערט זי שפּינגעוועבס אונטער די פיס
און סע העלפט נישט, וואָס מען שאַרט זיך אַרויס
און מען ווישט זיך די רויטע אויגן אויס.
מען קען באַהאַלטן אַ קרעל, אַ בריליאַנט,
אָבער די זאָרג, וואָס וויינט, און די שאַנד
קריכט אַרויס מיט'ן קוימנרויך
און זי בלייבט אפשר הייגען אין דער הויך
אַזוי ווי אַ וואָלקן איבער'ן דאַך.
און מיילער און אויערן איז דאָ אַ סך — — —
אָבער נישט גענוג, וואָס מ'האָט באַלד צווישן זיך
געשאַרט מיט די צינגער אַזוי ווי מיט שיד,
אַזוי אַז סע האָט זיך שיער נישט געדאַכט,
אַז די גאַנצע בלוטיקע חופּה־נאַכט
איז א סוד אַזאַ, וואָס מען ווייסט שוין דערפון
באַ די פויגל אַפילו אונטער דער זון.
האָט מען אויך באַלד אינמיטן מאַרק
זיך געווישט פאַר געלעכטער אויגן און קאַרק,
אַרום חאַצקלען דעם בלינדן כאַם, דעם שמיד.

וואס האט ווי פאר גוים אויף א יאריד
פאריסן דעם קאפ און די לאפעס צעשפרייט
און געזונגען בלומרשט אין וויסטע לייד
וועגן דעם, וואס, נעבאך, צוליב א גוט־אויג,
זאל זיך האבן צעוואקסן אזוי ווי א פויק
בא דער כלה דער בויך. און וואס צוליב דעם
זאל דער חתן אזוי ווי אויף קדוש השם
זיך האבן דראפן געמוזט צו איר,
ביז חאשע די גבאי'טע בא דער טיר
האט פאר גרויס רחמנות אין מיטן דער נאכט
פונ'ם קוימנקערער בלומרשט געבראכט
א לייטער אזא, וואס גרייכט ארויף
ביז צום בוידעם כמעט ווען מען שטעלט זי אויף.
און נישט געגוג, וואס מען האט נישט געזען,
ווי קוויטיק מען איז שוין אליין געווען
צוליב דעם, וואס מען שפילט זיך, ווי קינדער מיט טינט,
מיט יענעמ'ס פארגאסענעם בלוט וואס רינט,
האט מען אויך לייב־בער'ן וואס האט שוין גערעדט
צו זיך אליין אויפ'ן טויטנבעט,
נישט שוינען געוואלט, און מען האט פארקלערט,
אז ער האט אנידערגעווארפן אויף דר'ערד
דעם ארימען סארווער וועלוויל פארשפארט
און איה אויסגעריסן א זשמעניע בארד,
ווייל בלומרשט די קישקע איז געווען פארדארט
וואס מען האט מיט'ן פלייש אים צוגעשארט.
נאר באם אפענעם גרוב אויפ'ן קברים־פעלד,
וואו דער אמת האט זיך ארויסגעשטעלט,
האט מען קעפ און אויגן ווי פון א פראסט

צעבלאָזענע, שוין אָרונטערגעלאָזט,
און מען האָט שוין געוואַרט ווי אויף אַ נס.
ס׳האָט זיך שיער נישט געהאַכט, אַז מען וויל דער מת
זאָל טאַקע אַ שאָקל טון מיט׳ן קאָפּ.
וועז מען האָט אים געפרעגט, צי ער זאָגט זיך אָפּ.
נאָר כאָטש ס׳האָט אַפילו געוואָרנט מיט גאָט
דראַנזשיק דער משומד פון שטאָט,
האָט מען נישט פאַרשיט מיט דעם מת אין דרערד
זיין באָם מיט׳ן סמיק, ווי ער האָט באַגערט,
און נישט אָפּגעשיילט פון זיין פּנים די הויט
אַזוי ווי ער האָט פאַרלאַנגט פאַר׳ן טויט.
בלויז דער אַלטער רב האָט לויט׳ן דין
געהייסן אַ מחיצה פאַרציען,
עס זאָל דער שטאָט קיין בייז ניט געשען.
נאָר אויך ער איז אומזיסט באַזאָרגט געווען.
גאָט האָט קיין שטראָף אויף דער שטאָט ניט געשיקט.
בלויז די טאָכטער אברם׳ס האָט אַ שד דערשטיקט
מיט אַ האַלב יאָר דערנאָך. זי האָט אָנגעגרייט
אַ וויקלשנור, וואָס ער האָט פאַרדרייט
אָרום איר האַלדז באַנאַכט אין דער גיך.
נאָך איידער זי האָט איר ממזר פון זיך
אַרויסצעוואָרפן צייט געהאַט
און אַזוי טאַקע האָט מען דאָס קורץ און גלאַט
פאַרשריבן אין פּנקס. וואָס נעמט צו דאָס וואָרט
ווי די ערד דעם טויטן דאָ און דאָרט.
און ווי טיף עס זאָל די וואונד נישט זיין
וואָס בלייבט נאָכדעם — די זון מיט איר שיין
טרינקט זי אויס, ווי דאָס וואַסער פון הויז

וואס מען גיסט נאך א מת, אין דרויסן ארויס.
און דאס לעבן האט פיס, און די צייט האט טעג,
און נישט אייביק גייט מען דאס שטיקל וועג
פון דער היים צו דער יאטקע, דעם קאפ אראפ.
נאר אמאל קען זיין אז עס וויל זיך א קאפ
שוין אפשר קיינמאל נישט אויסגלייכן מער —
דעמאלט וואקלט מען זיך אהין און אהער
ביז מען טראכט שוין אליין נישט, וואוהין מען גייט.
איז געבליבן היינגען דער שלאס מיט דער קייט
אויף דער יאטקע־טיר. האט מען נאך בלויז
געקוקט אויף דעם איידים וואס זיצט אין קלויז
און מען האט זיך שוין געשפילט מיט דער שרעק
ווי א קאץ מיט א שטיקל מויזן־עק
ביז מען האט שוין אפילו קינדער פארשטילט
מיט א מעשה ווי מען סקריפעט און שפילט
ביי אברמ'ן אין הויז — וועמעס פנים מען שיילט,
און דער וועכטער סטופאן האט אפילו דערציילט
אז ער האט אליין באנאכט ארום הויז
געזען מיט א נאקעט־קינד אויפ'ן שויס
א טויטע אזא, וואס האט אויסגעזען
ווי די הייליקע מאמע. נאר דאס איז געווען
(ווי מען האט שוין געוואוסט) אברם אליין.
געמאכט זיך א טבע ארומצוגיין
באנאכט אין דרויסן נאקעטערהייט,
האט אנגענומען דער גוי פאר א קלייד
די גאטיעס אפשר. און א העמד אין ווינט
קען דאך אויסזען ווי א צעוויקלט קינד.
נאר ווען עס האט שוין באם העלן טאג

אברם זיך איינמאָל געגעבן אַ יאָג
נאָכ'ן איידים, אין גאַס אַרויס מיט אַ האַק —
האָט שוין אַזוי ווי אַ וואָלף אין אַ זאַק
זיך די גאַנצע שטאָט אַ וואָרף געטאָן,
און מען האָט טאַקע פון דעמאָלט אָן
אָנגעהויבן מיידן דאָס הויז.
נאָר געגנוג ווען אַ טייל איז אמת בלויז
פון דעם, וואָס מען האָט זיך אָנגעהערט;
ס'האָט געהייסן, אַז אברם האָט די ערד
מיט די הוילע הענט הינטער זיך אין שטוב
צעגראָבן אַזוי, אַז ער זיצט אין אַ גרוב
פון וואַנען ער רעוועט אַרויס ווי אַ ביק,
וואָס רייסט זיך באַם יאַטקע־טויער פון שטריק.
נאָר אַזוי צי אַזוי — דער ל"ו
וואָס האָט אויסגעטראַכט די גנאָד מיט דער שטראָף
האָט אפשר באַצאָלט מיט אַ לעבן דערפאַר
צו ווייזן אַז אויך ער — אויך ער איז אַ נאַר
נאָר אויב אפילו אַ גראָשן פעלט אויס
ווען מען נעמט אים פון אַ קניפּל אַרויס,
מעג דאַד ווייגען די מאַמע די קו
ווען מען נעמט באַ איר דאָס קעלבל צו.
נאָר אויך די אַלטע האָט שוין געקלאָגט
אויס געוואוינהייט בלויז, משטיינסגעזאָגט.
אויף דעם בערגל ערד באַם פּלויט אַליין,
ווי אַן אמת'ער מצבה־שטיין —
וואָס אים אַרט נישט בליץ און רעגן און ווינט —
האָט זי געקלאָגט, אַז אפילו די הינט
וואָס האָבן זי באַשמעקט און באַקוקט,

האבן זיך וואיענדיק אפגערוקט.
פאר'ן קברן וואס האט זי קומען געזען
אלע פארטאג. — איז זי געווען
א זייגער בלויז. און די שטאט מיט'ן מארק —
אז דאגות־פרנסה דריקט ווי א בארג,
ווייל מען דארף זיך היטן פאר'ן זשאנדאר —
האט מען טאקע געדארפט אפשר האפקע דעם נאר
ער זאל מאכן מיט די הענט א־הוש,
צו די פעדערן אויף זיין קאפעליוש.
דעם זשאנדאר די פעדערן אנצוטאן,
האט מען בלויז קוילען געדארפט א האן.
פאר אברמ'ן האט מען אומגעבראכט
אז אקס, ווען ר'האט חתונה געמאכט.
נאר ווער ווייסט? אפשר האט מען אזוי געדארפט
צוליב דעם חלף וואס האט זיך געשארפט.
אדער אפשר האבן אזוי באגערט
די פליג אויפ'ן מיסט, צי דער ווארים אין דר'ערד.
נאר דאס זיינען דאך שוין אודאי רייד
וואס זוכן אין חושך ליכטיקייט,
אזוי ווי בלינדע צווישן ווענט,
מיט ציטערדיקע פיס און הענט.
און צו דעם האט מען דאך אויף אונזער וועלט
א שול מיט א קלויסטער אויפגעשטעלט.
וואס ווייזז אייביק ווי גולם'ס ארויף
צום רויך מיט'ן פויגל וואס הויבט זיך אויף.
דער פויגל מיד און הונגעריק
קערט זיך אום צו דער ערד צוריק
דער מענטש — ווי פארשאלטן פון זיך אליין —

זעט (אַפילו מיט'ן קאָפּ אויף אַ שטיין)
מלאָכים אויבן אין דער הויד.
און אַזוי ווי פּאַרצייטיקן קרבן־רויך
שיקט ער אייביק דאָס ביסל וואַסער מיט זאַלץ
פון זיין אויג אַרויף — עס זאָל מאָנען פאַר אַלץ —
וואָס איז דאַכט זיך — אָדער ער רעדט זיך איין —
אַז ס'האָט נישט געדאַרפט אַזוי צו זיין — — —

משה נאַדיר׳ס לייזערליע, דער, פון דער אַלטער היים

ווענט איבער לייזערליע נאָכאַמאָל די הון אין האַנט,
בלאָזט נאָכאַמאָל באַם הינטערטייל די פעדערן פאַנאַנד,
וואַקסט אוים אַ רעטעניש פאַר אים
אין לעבן פון דער הון.
ווער דאַרף זי דאַ ?
און וואָס האָט ער דער מענש, מיט איר צו טון ?
און ווער האָט דאָס באַ איר די אייער וואָס זי לייגט, באַשטעלט ?
צי לייגט נישט עמיץ אויך די טעג —
ווי אייער אין דער וועלט ?
אָט דאַכט זי ערשט זיך אויפגעכאַפּט,
וואו קומט אַהין דער טאָג ?
אַ זעקל אַלטן ווייץ געקויפט באַ יאַשקען, אויף דער וואָג,
אַ וועגל האַלץ אַהיימגעשלעפּט —
אַ נאַריש בינטל שטרוי —
און נאָכדעם בלויז אַ טאָפּ געטאָן
אַ קעלבל באַ אַ גוי
און שוין (זאָל גאָט ניט שטראָפן פאַר די רייד)
קומט ווידער אוים
כאָטש לאָז אַזאַ מציאה דאַ, די הון —

פון האַנט אַרויס
און ווידער לויף צו מנחה שוין,
ווייל דו, אַ מאַנספּאַרשוין
דאַרפסט אייביק זיך באַוואָרענען מיט עולם־הבא־לוין
און ווייל שוין נאָך אַ טאָג האָט אויסגעטרונקען —
גאָט־ווייס־וועה,
להבדיל ווי אַן איי טרינקט אויס דער חזן יעקב־בער — — — —
און אַט אַזוי
דאָס רעטעניש די הון אין ביידע הענט —
די מערב־זייט אין הימל ברענט —
און לייזערעליע שטייט און קוקט זיך איין
ווי כביכול ליגט די זון צוריק אין פוטער־פאַס אַריין
און איינציקווייז מיט שטרוי און שטויב
אויף אַקסל און אויף באָרד
פאַרזאַמלען זיך אין רעדלאַך שוין
די סוחרים דאָ און דאָרט
און עמיץ צינד שוין אָן אין שול צום דאַווענען די ליכט
און אויך דער אַלטיטשקער וואַסיל
דער שרייבער פון געריכט
גייט שוין אַהיים
און לייזערעליע שטייט
און שטרעקט אַרויף
דעם האַלדז
דעם קאָפּ
און ציט די אויגן ענגער נאָך צענויף
און קוקט צום וואָלקן אין דער הויך וואָס נעמט די זון אַרום
און הערט דעם זשום פון פליגעלע
וואָס רינגלט אים אַרום

און שטילער ווערט
און לײדיקער אין מארק
גיט זיך א הויב א שטרוי אין ווינט
א בלאט
א פעדערל
א רעדל שטויב
צעבומקעט זיך א קלויסטער־גלאק
לאזט אפּ א טויב א זערנעלע פאר שרעק
און פליט אוועק
צלמ׳ט זיך א גוי וואס נעמט אוועק דאס היי באם פערד
פארנויגט זיך אויך און צלמ׳ט זיך
א בעטלער אויף דער ערד
זאגט אויך די גוי׳ע פון דער הון
איר אוונטלאך געבעט
און לייזערעליע שטייט נאך אליין
און שאקלט זיך ווי אין א הינערפּלעט
און קוקט אויף איר אויף זיך
און אויף דעם זעלנער אויך וואס שטייט אין מיט׳ן מארק
דער זעלנער האלט א ברויט באם בויך
און קוקט ארויף ווי ער
און קנייפּט אין מויל אריין דאס ברויט
מיט הענט פארהארעוועט — ווי בורקעס רויט
און לייזערעליע האלט די הון, פארטראכט אזוי ווי פריער,
און וואס אים פעלט איז אפשר בלויז א שרייב־פּענדל —
א בלעטל שרייב־פּאפּיר —
נאר וואס וואלט זיין ווען ער וואלט שוין געהאט
און וואלט טאקע שוין אויסגערעכנט אקוראט
אז ס׳איז דער טאג מ׳שטיינסגעזאגט

נעגליכן צו אַן איי
אַז אַלצדינג איז דאָך סיי ווי סיי
אומזיסטער קאָפּ־געדריי
ווייל וואָס איז שוין אַז סע האָט דער טאָג אַ געלכל אויך —
די זון,
און אַז דער זעלנער איז דער בלוטסטראָפּן —
איז וואָס דערפון ?
צו וואָס וועט ער מיט אַזאַ גריבלעניש דערגיין
אַז אויך דאָס ראָד וואָס ער האָט אויסגעטראַכט
וויל זיך נישט דר׳יין
און אַז ער וועט אַרויסבאַקומען דעם פּאַטענט אויף טינט
וואָס טוינ דאָס אַלץ
אַז ווידער ליגט דאָס ווייב אין קימפּעט מיט אַ קינד
און אַז דער דאָקטאָר וואָרנט אים
ער זאָל זיך היטן גוט
עס זאָל דאָס מל זיין
דעם קינד נישט קאָסטן צופיל בלוט
און אַז ער האָט גאָט ווייס ווי לאַנג
קיין גילדן נישט געזען
קומט דאָך אויס
אַז ער איז שטילערהייט גערעכט טאַקע באַ זיך אַליין
בעת ער פרעגט זיך אַלעמאָל צו וואָס ? צואָוועןן ?

די באַלאַדע פון מיין וויגליד

איינמאָל איז אַווינטערדיקן פאַרנאַכט, דער לאָמפּ איז נאָך נישט
געווען אָנגעצונדן האָב איך געוויינט ווי אַלע קליינע אינגעלאַך
פאַר׳ן שלאָפנגיין, האָט מיך די באָבע גענומען אויפן שויס, און אָט
וואָס זי האָט מיר דערציילט:

— אַמאָל איז געווען אַ מלך וואָס האָט ליב געהאַט יונגע ציבענ־
קלאַך, נאָר אַזוי ווי ער איז געווען אַ גרויסער עקשן, אַ גרויסער
עקשן, האָט ער זיך איינגעשפּאַרט אַז ער וויל ציבענקלאַך מיט רויטע
בערשטעלאַך.
— וואָס־זשע האָט מען געטאָן?
— האָט מען צעשיקט שלוחים איבער דער וועלט, שלוחים איבער דער
וועלט.
האָבן אָבער די שלוחים געבלאָנדזשעט אַזוי לאַנג ביז זיי זיינען
אָנגעקומען קיין פּראַמישלאַן צום פּעטער רב לייבישל.
איז דאָך דער פּעטער רב לייבישל געווען אַ בערשטלמאַכער אַ
בערשטלמאַכער האָט ער אַרויסגענומען פון זיבן בינטלאַך ציבענקלאַך
די ווייסע בערשטעלאַך און אַריינגעפלאָכטן אַהין די פּרענזלאַך
פון זיין שאַליקל פון זיין רויטן שאַליקל וואָס ער איז געגאַנגען אַרום
האַלדז ווינטער און זומער און אַלע זיינע יאָרן
און אַזוי איז געשען, אַז ווי נאָר ער האָט זיך געזעגנט מיט ווייב

און קינד, איז ער אוועק מיט די שלוחים צו דער שטאָט, צו דער ווייטער און שיינער, און גאָלדענער שטאָט וואו דער מלך האָט געוואוינט, מלך האָט געוואוינט.
אָבער זינט דעמאָלט טאַקע האָט מען מער נישט געהערט פון אים, מער נישט געהערט פון אים.
אזוי ווי אין וואַסער אריין איז ער — — —
אזוי ווי אין וואַסעראַריין — — —

נאָר אַז איך, וואָס בין נאָך דעמאָלט געווען אַ קליין אינגעלע, האָב נאָך אַלץ געוויינט. האָט די באָבע פאַרענדיקט אַז דער פעטער רב לייבישל איז געוואָרן באַם מלך, אַ גרויסער חשוב, גרויסער חשוב. און זי האָט אויסגעלאָזט מיט דעם אַז דער מלך האָט געהאַט אַ טעכטערל זייער אַ שיין טעכטערל, האָט אָבער איינמאָל די ניאַנקע זיך פאַרקוקט אויף אַן עלטסטן מיט אַ געלן שפּענצער, איז דאָס טעכטערל אַראָפּגעפאַלן פונ׳ם בוידים, און פון דעמאָלט אָן טאַקע.
ווען עס קומט דער ליבער פּורים דער ליבער פּורים, און זי וויל זאָגן גיב מיר אַ שטיקעלע פּורים־קוילעטש, שטרעקט זי אויס דאָס העלזעלע און זי זאָגט: גיב מיר אַ שטיקעלע פּו.
גיב מיר אַ שטיקעלע פּו־פּו.
גיב מיר אַ שטיקעלע פּו־פּו־פּו.
און ווייטער קען זי נישט — — —
און ווייטער קען זי נישט — — —

פון מײנע
סלאװישע
מאטיװן

די מעשה מיט דער פליג

אויפ׳ן ווינטמילפליגל אין אוונט־גאָלד,
זיצט אַ שד און וויינט פאַר פאַרדראָס.
פון הונגריקן דאָרף איז אַנטלאָפן אַ פליג —
זשומט זי און דרייט זיך אַרום זיין נאָז,
און לאָזט אים נישט דרימלען.

הערט דער מילנער באַם ליידיקן ראָד
אַז מע וויינט אין דרויסן — ווייסט ער נישט ווער,
מיינט ער, אַז דאָס איז זיין ווייב, וואָס קומט
צו פרעגן פאַרוואָס ער זיצט ווי אַ בער,
און מאָלט נישט קיין ברויט פאַר די קינדער.

לאָזט ער דאָס ליידיקע מילראָד גיין,
און וואַרפט זיך אַליין ווי קאָרן אַריין
קוקט די זון דורך אַ שפּאַרע און מיינט
אַז זי מאַכט רויט דאָס מעל מיט איר שיין —
ווייזט זי דעם שד דאָס וואונדער.

לויפט דער שד אין דאָרף אַריין
מיט דעם וואונדער וועגן דעם רויטן ברויט.
דערקענט אַבראַמקאַ אַז דאָס איז אַ שד
וואָס וויל די גוים פאַרמוטשען צום טויט,
מיט אַ מעשה וועגן אַ וואונדער.

שטופּט ער זיך פון'ם רערל אַפיר,
און ער זאָגט אַז מע איז שוין פון מעשׂות מיד,
לאַכט דער שד, און ער ווייזט אים אָן
כּלומר'שט אויף אַ פויגל וואָס פליט,
און ער שניידט אים איבער דעם גאָרגל.

מיינען די גוים אַז דאָס איז אַ שפּאַס —
לאַכן זיי, מיט די קעפּ צו דער זון.
טוט זיי אַלעמען אָפּ דער שד
דאָס אייגענע, וואָס ער האָט אָפּגעטאָן
דעם אָרימען אַבראַמקאַ.

ליגן די גוים אין אָוונט־גאָלד,
ווי רויטע שטיקער ברויט אויף דער ערד.
נעמען זיך די ראָבן צענויף,
און זיי בענטשן דעם, וואָס האָט באַשערט
פאַר זיי אַזאַ גרויסע סעודה.

לויפט דער שד צו דער ווינטמיל צוריק,
און ווי אַ מאַלפּע טאַנצט ער און שפּרינגט
פון פליגל צו פליגל, אין אָוונט־גאָלד,
און ער קרייט ווי אַ האָן, און ער פייפט און זינגט
ווי דער נאַרישער ווינט וואָס האָרעוועט.

ברויט און פייער

דער זאַק איז אָנגעגרייט. דאָס קאָרן בליט אין פעלד —
גענוג פאַר איטלאַכן וואָס האָרעוועט אויף דער וועלט.
נאָר אַז דער פּריץ בייט פאַר גאָלד דאָס קאָרן אויס,
בלייבט ליגן פּוסט דער זאַק בּאַ איטלאַכן אין הויז,
און אַז באַם גוי אין דאָרף איז ווייב און קינדער דאָ,
און אַז מ׳איז הונגעריק און ס׳איז קיין ברויט נישטאָ —
איז דאָך קיין וואונדער ניט, פאַרוואָס ער האָרכט דער נויט
און קומט אין שטאָט אַריין צו גנב׳ענען דיין ברויט.
און אַז ער זעט אויף דיר אַ גאָלדענע, די קייט,
וואָס ליגט מיוחס׳דיק אַרום דיין בויך צעשפּרייט —
איז דאָך קיין וואונדער ניט פאַרוואָס ער רויבט דאָס צו.
ער האָט דאָך שוין זינט לאַנג צוליב דעם גאָלד קיין רו,
ער האָט דאָך שוין אַמאָל צוליב דעם גאָלד געטראַכט
צו גיין באַפאַלן אויך דעם פּריץ אין דער נאַכט
נאָר אַז דער פּריץ ווייסט וואָס אים קען זיין באַשערט,
האַלט ער אַ הונט אין הויף און אויף דער וואַנט אַ שווערד.

די האַק איז אָנגעשאַרפט. וואָס טויג דער האַק איר שאַרף?
צו האַקן האָלץ אין וואַלד פאַר איטלאַכן, וואָס דאַרף.
נאָר אַז דער פּריץ דאַרף דעם וואַלד אויף יאַגד צו גיין,
מוז ביז צום זשאַווערן די האַק אין ווינקל שטיין.

און אַז ביים גוי אין דאָרף איז ווייב און קינדער דאָ
און אַז אין אויוון פרירט און ס'איז קיין האָלץ נישטאָ —
איז דאָך קיין וואונדער ניט, פאַרוואָס ער קומט צו דיר
און שפּאַלט אויף האָלץ פאַר זיך דיין פענסטער און דיין טיר.
און אַז דו שטרעקסט די הענט דער האַק אין וועג אַריין
קען דאָך דער גוי וואָס האָט קיין שומר דיר נישט זיין.
און אַז דו ליגסט אויף דר'ערד מיט הענט צעהאַקטע, טויט,
און אַז דיין בלוט אויף דר'ערד איז שיער ווי פייער רויט, —
איז דאָך קיין וואונדער ניט פאַרוואָס דער גוי צעשפּאַלט
דיין קאָפּ, דעם בלוטיקן, ווי אַ שטיק האָלץ אין וואַלד.
און אַז דיין קינד, וואָס שרייט, האָט אויך ווי דו אַ קאָפּ,
איז דאָך קיין וואונדער ניט פאַרוואָס ער האַקט אים אָפּ.

אָט איז ער דאָך

אָט איז ער דאָך דער חם:
פאַרקויפט דעם פאָן אַ טאָג מיט פּראַצע אויפ'ן פעלד.
דאָס ביסל געלט פאַרזשלאָקעט אין אַ שיינק.
און ווייל מ'האָט נישט געלאָזט אים גנב'ענען אַ ברויט
איז ער אַוועק אַהיים און האָט דאָס ווייב געשלאָגן.
און איצטער קניט ער דאָ, כאָטש קוק אויף אים און גלויב,
אַז ס'האָט אַ הייליקער פאַרבלאָנדזשעט דאָ אַהער.
דאָס ווייב זיינס כאָליעט דאָרט
ווי אַ געראַניעט פערד, אויף דר'ערד.
און לעבן איר, דאָס לעבעדיקע ממזר זיינס
וואָס ציט די בר,וסט און שרייט.
און ער — באָס מאַטקע־באָזשע־שטיין
ווי נאָך אַ געטשקע דאָ
פאַר דעם פאַרבייגייער, וואָס האָט דעם צלם פיינט —
אַז ער זאָל האָבן נאָך עפּעס אין וועג,
אויף וואָס אַ שפּיי צו טון.

דאָס ליד פון דעם אידישן קאָוואַל

איז דרויסן ליג איך איצט. אפנים אז ס׳איז וואָר
קיין שטריימל מאַכט מען נישט פון גראָבע חזיר־האָר —
וואס האָט געוואָלט פון מיר דער חם, דער שכן מיינער ?

ער האָט געהאַט א סאָד און א שטיק שווארצע ערד
און איך — א ווערקשטאַט בלויז, צו קאָווען אים דאָס פערד
האָט ער געזאָגט ס׳איז זיינס, דער חם, דער שכן מיינער.

א העמדל פאַר זיין קינד האָט אויפגענייט מיין ווייב
האָט ער אראָפּגעשלעפּט דעם שפּענצער פון מיין לייב
באַ׳גנב׳עט האָט ער מיך — דער חם, דער שכן מיינער.

ווען ער איז קראַנק געווען, האָב איך געהיט זיין בעט —
האָט ער געקוקט אויף מיר ווי אויף א ווילדן שד,
געצלמט האָט ער זיך — דער חם, דער שכן מיינער.

קוים אויסגעלערנט אים צו האַלטן אין די הענט
א לעמפּל ווי מע דאַרף . . . האָט ער דערפאַר פאַרברענט
דעם דאַך, וואָס איבער מיר — דער חם, דער שכן מיינער.

איצט דאַר איך ווי זיין אָקס, וואָס שלעפּט נאָך זיך אין יאָך
דורך ערד פאַרטריקענטער א טויט שטיק אייזן נאָך
און גאַרנישט טוט צו דעם — דער חם, דער שכן מיינער.

א קרעטשמע האָט ער זיך — דאָרט כאַליעט ער, און טרינקט. —
א קלויסטער האָט ער זיך — דאָרט מאָדליעט ער און שטינקט. —
און מער באַדאַרף ער נישט דער חם, דער שכן מיינער.

הײדאַ־דונײ־דו

אױף די חורבות פֿון דער װעלט
זיצט אַן אַלטע ראָב און שעלט.;
קריכט אַן אַלטער זשיד אַפֿיר,
און ער זעצט זיך לעבן איר.
שעלטן בײדע קראַ־קראַ־קרו —
הײדאַ־דונײ־דו.

קומט דער באַטקאַ אין גאַלאָפּ,
האַקט ער אָפּ דער ראָב דעם קאָפּ,
מאַכט דער זשיד אַזאַ געװאַלט
אַז מען מײנט, אַ דונער פֿאַלט,
אײ־װײ־װײ, אַהו־אַהו —
הײדאַ־דונײ־דו.

גריזשעט באַטקאַ, װי אַ מויז,
באַ דעם זשיד די אױגלאַך אױס;
גיט די מאַטקאַ אים פֿאַר זײ
גרױסע װײסע בולקעס צװײ
און אױף װאָדקאַ געלט דערצו —
הײדאַ־דונײ־דו.

פּרעסט דער באַטקאַ הינטער'ן פּלױט
פֿאַלן ברעקעלאַך פֿון ברױט.
שלאָגן זיך מיט אַ געשרײ
הונט און האָן, װי כלאָפּעס צװײ:
האַװ־האַװ־האַװ, קאַריקערו —
הײדאַ־דונײ־דו.

דאָס גאָלדענע צלמ׳ל

לאַפּעטע, קאַטשערע אונטער דער טיר!
זאָגט לאַפּעטע: „רוק זיך אָפּ פון מיר,
מיין ליבע קאַטשערע;
שטעל זיך אביסל ווייטער, באַזונדער.
פאַרוואָס?
— ווייל די אַלטע מיט די קינדער די זיבן,
וואָס האָבן זיך אַרום בעט פאַרקליבן,
קוקן ווי אויף אַ בייזן וואונדער
אויף אונז, וואָס מיר שטייען ליידיק. —

הערט זיך צו צו אַזעלכע רייד
דער אויוון, וואָס דרימלט פאַרמאַכטערהייט,
טראַכט ער: „מאָדנע״.
נאָר אַזוי ווי ער איז פויל זיך צו מישן,
זייער פויל
קוקט ער כלומרשט אַרויף צו די כמאַרעס
וואָס מ׳זעט דורכ׳ן דאַך, דורך לעכער און שפּאַרעס,
און צו די צוויי קויטיקע פלעדערווישן,
וואָס גלאָצן פון פּיעקעליק אַרונטער, —

דאָס מעלזעקל אָבער אונטער׳ן בעט
אַרט אין גאַנצן ניט, וואָס מען רעט:
ס׳איז נישט זיין דאגה.
אים אַרט די מויז, וואָס גריזשעט אים אונטן
פיל מער.

נאָר דער בעזים — וואָס דער ווינט שפּרינגט אַריבער —
איז אַזאַ בהמה, אַז ער קערט זיך איבער
מיט אַ געלעכטער אַזאַ געזונטן,
אַז ער שרעקט אַזש איבער די פליג אויפ׳ן פענסטער.

2.

פאַלט אַרונטער פון פענסטער די פליג
פאַלט זי אַרונטער נאַזנדיק
אויף אַ לעפל פון האַלץ, וואָס איז איינגעקאַרבט,
און צוברעכט זיך דאָס רוקנבייגדל און שטאַרבט.
נאָר אַז עס ליגט שוין די פליג — אַ מת
אויפ׳ן לעפל גאַנצע זיבן מעת־לעת,
שיקט גאָט אַ מלאך אַראָפּ מיט אַ גלעט
צו די זיבן קינדער אַרום בעט.
דערלאַנגט ער דעם לעפל איינס און צוויי
צו דעם קינד, וואָס לעבט נאָך צווישן זיי,
מאַכט עס אַ ברכה און פאַרשלינגט די פליג,
אַנטלויפט דער מלאך וויינענדיק.
דערשרעקט זיך די קאַץ און פליט אַרויס
און דערציילט דאָס די גוים פאַר׳ן הויז.
לויפט מען אַריין און מען נעמט די פליג
אויף גיך דורכ׳ן בייכל אַרויס צוריק,
און מיט בלויזע קעפּ און אויף דרענגלאַך צוויי
און מיט אַ גלעקל דורך ווינט און שניי
טראָגט מען זי צום צווינטער אַרויס,
און מען גראָבט איר דאָרט אַ קבר׳ל אויס,
און מען שטעלט אַ גאָלדן צלם׳ל אויף —
דאָס נשמה׳לע זאָל אין הימל אַרויף.

לויט דער וויסטעניש

לויט דער וויסטעניש
און לויט דעם הייזעריקן חיה׳שן געברום
האָט זיך געדאַכט, אַז ס׳איז אַ מדבר דאָרט
און אַז עס קריכט אַן׳אַלטער לייב
אַרום אַ פעלז אַרום, ווייל ער איז קראַנק
און ווייל ער זוכט אַן׳אָרט
צו קענען זיך אַנידערלייגן שטאַרבן.
נאָר אין דער אמת׳ן איז דאָס געווען אַ פוסטע שטאָט
מיט אַ משוגענעם, וואָס איז אויף הענט און פיס
אַרומגעקראָכן אין אַ ראָד
אַרום אַ הויז אַן איינגעפאַלענעם.
און דאָס, וואָס האָט זיך נאָכגעשלעפּט פון הינטער אים,
איז בלויז געווען אַ שאַרבן אויף אַ שטריק
צום גאַרטל זיינעם הינטן צוגעבונדן.

מיט זיך אַליין

ווי מאָדנע דאָס איז: אָט הער איך וויינען.
נאָר ווער עס וויינט, דאָס זע איך ניט.
קען זיין, ס'איז אַ מענש אַזוינער ערגיץ,
ווי מיין נשמה קראַנק און מיד.

אַנ'אַראַבער זע איך, ווי דורך אַ חלום. —
אַ איד — וויינט ער — האָט פאַרנומען מיין פעלד;
בין איך געשטאָרבן אין וועג אויף מיין אייזל,
בלאָנדזשענדיק איבער דער ווּיסטער וועלט.

דער אַראַבער איז אפשר אַן אויסגעטראַכטער,
אָדער נאָר פון אַ טאָג־ציימונג אַרוים.
אַלץ וואָס די טעלעגראַף־דראָטן ברענגען,
איז בא אונז אַן אמת, וואָס מיר פּויקן אויס.

אָט איך אַליין — אפשר מאַך איך איצטער
אַן אומזיסטיק בלבול, אויף אַ איד.
נאָר איך הער דאָך אפילו דעם שאָרך פון די שטיינדלאַך
אין וועג, פון הינטער דעם אייזלס טריט.

נאָר אפשר איז דער אייזל אַ אידנס
וואָס איז קיין ארץ ישראל אַוועק,
נאָכדעם ווי ער איז אַפּגעקומען
בא אַ הריגה, מיט הוילער שרעק.

און אים האָט געטויט אַן אַראַבער דאָרטן —
און דער אייזל זיינער, אַליין אין וועג
גייט — ווייל דעם אידנס נשמה פירט אים
צום רבין, אויף די הייליקע טעג.

אַ סימן איז דאָך, דער כלב אַפילו —
וואָס האַווקעט אויף אים פון דער פינסטער אַרויס.
און איך הער דאָך אַפילו דעם ווינט וואָס וואָיעט,
און וואָס מייד אים אַ צעשראָקענער אויס.

מיך וואונדערט נאָר, וואָס איך הער אַזוי דייטלאָך,
ווי דאָס וואָלט זיך אָפּגעשפּילט פאַר מיין טיר.
און דער אייזל גייט דאָך קיין ביאַלעקאַמיען —
ערגיץ איבערן ים — אַזוי ווייט פון מיר — — —

נאָר אַפּנים אַז נישט מיט די אויערן הערט מען
ווען מען ליגט אַליין אַן שלאָף און מען טראַכט.
און אַפּנים אַז נישט מיט די אויגן זעט מען
די וועלט אין דער פינסטער, אין מיטן דער נאַכט.

2.

אַ, וואָלט כאָטש אַ ליכט זיך באַוויזן פון ערגיץ —
איך בין דאָך — מיר דאַכט זיך — ווי איך ליג
אַליין דער גלגול, און אַליין דער רבי,
וואָס וואַרפט זיך אַזוי, אַהין און צוריק.

אָט הער איך דאָך ווי איך וויין, און בעט זיך
ווי באַ אַ רבי׳ן, אַליין באַ מיר.
אַ רבי, — זאָג איך, — דו האָסט דאָך אויגן —
פענסטער צום הימל, פאַר דער וועלט, און פאַר דיר.

אַ רבי — זאָג איך — עפן די פענסטער.
זאָלן ווידער אין דיין זכות ווי אַמאָל
מלאכים די אָרימע וועלט באַהיטן,
ווען די נאַכט ליגט איבער באַרג און טאָל.

זאָל די בייזקייט — זאָג איך — צוריק אין די וועלדער
וואו זי איז געווען באַם אָנהויב וועלט.
און זאָל אָקס אין יאָד מיט׳ן מענש אינאיינעם
זיך אומקערן צוריק אין פעלד.

זאָל ווידער — זאָג איך — זיין אַ יום־טוב
דער טאָג ווען מען שניידט און מען זאַמלט איין.
און אָנגעזעטיקט זאָל דער אייזל
טראָגן זיין לאַסט, אין מיל אַריין.

זאָלן גויעם קאַרשן, און רעטאַך, ברייננען
אין מאַרק אַריין, אַזוי ווי פריער.
און זאָל מען נישט דאַרפן קיין בריוו מער שרייבן
אַזוינע, ווי מיין מאַמע צו מיר.

נאָר אויב עס איז רבי, דעם אויבערשטנס ווילן
אַז אויך דאָס אומגליק זאָל אייביק זיין.
טאָ זאָל עס כאָטש — זאָג איך — נישט זיין אַזוי גרויזאַם,
ווען סע פאַלט אין אונזערם אַ נעסט אַריין.

נאָר אויב עס איז רבי דעם אויבערשטנס ווילן,
און די גוים גיבן זיך ווידער אַ נעם,
זאָל מען כאָטש — זאָג איך —ווי שאָף ניט שטאַרבן
און דאָס אָנרופן, על קדוש השם.

זאָל דער וואָס האָט אַ ווייב מיט קינדער
ווי אַ גזלן — זאָג איך — זיך שטעלן פאָרויס.
און זאָל ער מיט בלוט אויף זיין העמד באַם הארצן
פאַרצייכענעז, פיל ער קוילעט אויס.

און ווער עס וועט מער פאַרצייכנט האָבן —
אים זאָל זיין אונזער לויב־געשריי.
און אים אונזער ליבע אַ גאַנצע, אַ ריינע,
ווי בלוט אויף ערשט־געפאַלענעם שניי.

אַ רבי — זאָג איך — אַ וועלט גייט אונטער
און דאָס גאַנצע לעבן אַרום אונז הייננט
ווי אויף אַ האָר — און די אָדערן זיינען
אַזוי ווי צום פּלאַצן אָנגעשטריינגט.

אַ רבי — זאָג איך — דו אַליין אַפילו
האָלטסט דאָך די אויגן פאַרמאַכט, פאַר שרעק.
און עס שטייט דאָך דיין אייגענער ווייטיק דיר — זאָג איך —
ווי אַ ביין אין גאָרגל, פאַפאַרעק.

דו ווייסט דאָך שוין — זאָג איך — אויף דעם וואָס סע נעמט זיך
קיין שלאָף נישט צו דיין בינטל הויט.
און סע הייסט דאָך, אַז ווער עס בעט אויף זיך שלאָף, גיט איבער
אַליין זיך אין די הענט פון׳ם טויט.

אַ רבי — זאָג איך — דאָס בלוט פון קדושים
איז אויפגעצירנט אויף דיר — שטיי אויף.
און איז נישטאָ מער קיין מנין געדעכטע,
נעם צען יתומים מיט זיך אַרויף

ברעד אויף — זאָג איך — אויב סע גייט נישט אַנדערש,
מיט די פּויסטן דעם הימל און זאָל מען זען.
און זאָל מען דיר — זאָג איך — טאַקע זאָגן
צי ס'איז נויטיק עס זאָל אַזוינס געשען.

נאָר וויפיל איך שריי, און וויין, און בעט זיך
מיט מיין פּנים פאַל איך צו זיינע פיס,
און איך ריים מיר אַליין דאָס האַרץ מיט די נעגל,
כדי ער זאָל זען ווי פינסטער מיר איז.

נאָר ער ווי פריער, מיט די הייבלאַך אויף ד'אויגן,
ווי אַ גולם אָן אַ שאַרך, און ריר.
אַזוי, ביז איך זע זיך אַליין ווי אַ קבר —
און אים, אַזוי ווי דעם מת אין מיר.

און בלויז ווי די ביינער פוילן, הער איך —
און די ווערים וואָס גראָבן אין האַרץ זיך איין —
און די אייביקע קלאָג וואָס ציט זיך אין דרויסן
ווי אַ גלגול, אין אייביקן גאַרנישט אריין.

באַם שיין פון לעמפּל

הער איך אין מיר גערדאַנקען וויינען,
ווי בלוטיקע פינגער איבער אַ פידל אַן אַלטן,
וועמעס זיינען די בלוטיקע פינגער, וואָס וויינען ?
עפּעס איינער אַ אידל, אַן איינגעהויקערטס,
אין אַ שטוב אין מיטן דער נאַכט באַ אַ לעמפּל,
וואָס באַשיינט צעבראָכענע טיש און ביינקלאַך,
און אַ קינד אַן אַ קאָפּ אויף די אַקסל, די קליינע,
און אַ טויטע פרוי אויף דער ערד דאַנעבן ;
און זי האַלט, ווי פון וואַקס די הענט אין דער לופטן.
און דאָס בלייבע איינגעהויקערטע אידל
מיט בלוטיקע פינגער באַם שיין פון׳ם לעמפּל
און מיט אויגן אַזוי ווי פון גלאָז ווייט־אָפן.
און דער פידל בויגט זיך צעבראָכן צו ווערן
און דער פידל בויגט זיך און קען זיך נישט ברעכן.
און דעם אידל׳ס האַלדז דער אויסגעשטרעקטער —
ס׳אַראַ וויסטע הענט מען דאַרף דאָס האָבן, —
נישט צו מיאוס׳ן זיך אַזוינס צו דערוועגן.

אַשרי, אַשרי ! — אַ לויב צו די שאָטנס
פון פרוי און קינד באַם שיין פון׳ם לעמפּל ;
אַ לויב צו די ווענט, וואָס מיט זייערע הויקערס
זיינען זיי צו דעם אידל געגליכן,
און אַ לויב דער נאַכט אין די שטיקלאַך שויבן
פון די אַלטע אויסגעקרומטע פענסטער. —
זי דערמאָנט אַן דעם גאָרנישט — דעם אייביקן גאָרנישט,
וואָס וואַרט אויף אונז אומעטום אין דער פינסטער — — — —

דע-לא
העסטער

די פּראָצעסיע

צומערשט אַ קויטיק געדרענג דורך אַ גאַס
מיט קאַסטן, פּושקאַרט און הערינג־פּאַס;
דערנאָך דריי באַגילדעטע גוים פּאַרויס.
וואָס קוקן ווי דריי גענעראַלן אויס:
דערנאָך אַ פּויק מיט אַ טראָמבאָן,
וואָס הילכן הינטער אַ גוי מיט אַ פאָן,
און הינטער און איבער זיי, אין דער הויך,
די הייליקע מאַמע — פאַרשוואַרצט פון דעם רויך,
וואָס דרייט זיך אַרויס פון די מעשענע פּענדלאַך,
וואָס עטלאַכע גויעס שווינגען אויף בענדלאַך.
און דערנאָך פאַרהאַוועט, ווי אויף אַ יאַריד,
מיט אַ קאַשעק אויף זיך עפּיס איינער אַ איד,
וואָס מיט איין האַנט הויבט ער און שלעפּט די הויזן
און מיט דער צווייטער דרייט ער אַ בינטל רויזן
מיט אַזאַ געשריי, איבער זיך אין אַ ראָד,
ווי להבדיל אַ באָד־גוי דעם בעזים אין באָד.

וואַקסט אַרויס פון דער ערד

וואקסט אַרויס פון דר'ערד אַ זאַך אזאַ,
וואָס דופט זיך אַן אַ בוים.
וואַקסן אויף דעם בוים אויך זאכן אַנדערע אזוינע,
גרינגע, געלע, בלויע, רויטע, ברוינע —
רופן מיר דאָס אַן אַ באַר, אַן עפּל און אַ פלוים
און שטרעקן זיך מיט שטיקער גוף — וואָס הייסן הענט — אַרויף,
און זאַמלען וואָס מיר רייסן אַפּ אין קאָשיקעס צענויף,
און פירן דאָס מיט וועגענער און באַנען אויפ'ן מאַרק אַריים,
און דאָרטן טיילן מיר דאָס שענסטע אויס
צו די וואָס זיינען פעט און האָבן ג אָ ל ד ;
פאַר ז י ל ב ע ר גיבן מיר אַוועק
וואָס האָט שוין דאָ און דאָרט אויף זיך אַ ברוינעם פלעק
פאַר ק ו פּ ע ר וואָס איז שוין פאַרפוילט
און פונ'ם וואָרים אויסגעהוילט.
און ווער עס וויל אַן עפּל פאַר אומזיסט,
אים לאָזן מיר אַ בערגל מיסט —
ער זאָל זיך טיילן מיט דער הונגעריקער מויז,
וואָס ווינט פון איר באַהאַלטעניש אַרויס.

קיינמאָל שווין וועל איך נישט זאָגן

פאַראַנען לייט וואָס קענען אפשר זאָגן
אַז ס'איז ניט שיין, צו שטופּן זיך אַרום אַ וואָגן
מיט ציבעלעס, און אוגערקעס, און פלוימען.
נאָר אַז ס'איז שיין אין מיטן גאַס זיך נאָכשלעפּן אַ טויטנוואָגן—
אָנגעטאָן אין שוואַרצן, און צו דעם נאָך קלאָגן,
איז דאָך אַ זינד צו זאָגן
אַז ס'איז ניט שיין, צו שטופּן זיך אַרום אַ וואָגן
מיט ציבעלעס, און אוגערקעס, און פלוימען.

מע דאַרף אפשר נישט רייסן זיך אַזוי, און שלאָגן.
מע קען דאָך רואיק שטופּן זיך אַרום אַ וואָגן
מיט ציבעלעס, און אוגערקעס, און פלוימען.
נאָר אַז סע קען די בייטש אַפילו קיינעם נישט פאַריאָגן,
ווייל דער טיראַן פון דעם באַשעפעניש אויף דר'ערד, דער מאָגן
וויל אַזוי — באַדאַרף מען שוין אַ רשע זיין, צו זאָגן
אַז ס'איז ניט שיין צו שטופּן זיך אַרום אַ וואָגן
מיט ציבעלעס, און אוגערקעס, און פלוימען.

דאַריבער טאַקע וועל איך קיינמאָל שווין נישט זאָגן
אַז ס'איז ניט שיין צו שטופּן זיך אַרום אַ וואָגן
מיט ציבעלעס, און אוגערקעס, און פלוימען.
ווי שטאַרק עס זאָל אַ שטופעניש אַזאַ, מיך מאַטערן און פּלאָגן,
וועל איך מיין קאָפּ אַרונטערבויגן, און אַריבערטראָגן.
וויינען וועל איך אַפשר — אָבער קיינמאָל שווין וועל איך ניט זאָגן
אַז ס'איז ניט שיין צו שטופּן זיך אַרום אַ וואָגן
מיט ציבעלעס, און אוגערקעס, און פלוימען

אויף אַלע וועגן דאָ

די זון איז אַלעמענס, —
און ביי דער ערד איז אויך דאָס מינדסטע גרעזל איר׳ס אַ קינד,
ווי דו און ווי דער אַף און ווי דער אייזל ביי זיין מאַמען.
דעריבער וויינט טאַקע די ערד פון הינטער׳ן אספאַלט אַפיר
אויף אַלע וועגן דאָ ביי אונז אין לאַנד.
די פרויען אונזערע, די אַרימע, וואָס זיינען מאַמעס,
באַנעמען פון דער ערד דעם טרויער, —
די רייכע אָבער הערן גאָרנישט ניט.
דער רויש דער מאַנאַטאָנער פון די טרייב־מאַשינען
אונטער זייערע קאַרעטן וויגט זיי איין,
שלאָפן זיי אויף אַלע וועגן דאָ ביי אונז אין לאַנד
מיט קינדער אויף די שויסן און מיט הינטלאַך אויך,
וואָס זיינען ליב ווי קינדער;
קענען זיי נישט הערן, ווי סע וויינט די ערד,
פון הינטערן אספאַלט — די ערד
אויף אַלע וועגן דאָ ביי אונז אין לאַנד.

אין פולמאַן

אומעטום, אומעטום, וואו מען פליט פאַרביי,
אַ זייגער אין דער הויך און אַ צלם, —
דער זייגער פאַר קאהן און גאַלעהאַז,
די סוחרים, וואָס פאָרן מיט מיר אין באַן,
און דעם צלם (ווי אַ נאַר, אַ איד, וואָלט געזאָגט)
פאַר די גוים, יעמאַכשעמאָס.
פאַר מיר די פלאַך מיט הויז און בוים,
וואָס פליט פאַרביי, ווי אַ קראַנקער טרוים,
פון אַן אייביק־קראַנקן גאָט אין דער וועלט.
איבער שטאָט און פעלד.
קאהן און גאַלעהאַז, קאהן און גאַלעהאַז, —
העמדער און הויזן אויסגעשפרייט
וועלן זיי האַלטן, און מיט רייד
לויבן און צוזאָגעז,
לויבן און חנפה'נען,
לויבן און אָפגיין מיט קלוגע אויגן.
און דער בלאָנדער ריז אַנטקעגן מיר
וועט אויסשטרעקן זיין האַנט צו אַ טיר,
וואָס רופט זיך זיין היים,
און זיך פרייען מיט פנים, אָטעם און בלומען,
וואָס וועט אים אַנטקעגן קומען.
און איך אומעטום, אין דער פרעמד, אין דער פרעמד
וועל טראַכטן פון מיין ווייב און קינד
און זיך ראַנגלען מיט זאָרג, און זיך ראַנגלען מיט זאָרג,
ווי מיין אָרימער ברודער דאָן קיכאָט
מיט די מילן אין ווינט,
מיט די מילן אין ווינט.

קאַנטרי־קאָנצערטן

איך האָב שוין געזען דעם פּלאַקאַט אויפ'ן וואַנט:
איך שטיי דאָרט און האַלט אַ בוך אין האַנט, —
אוי, ווײ איז מיר —
און מיר אַנטקעגן מיט אַ פידל אַ מויד
מיט אַ פּנים און הענט, ווי צו קנעטן ברויט, —
אוי, ווײ איז מיר, אוי ווײ איז מיר.

די מויד וועט לכּבוד מיר דעם סמיק
אויף די סטרונעס אַ שלעפּ טון אַהין און צוריק, —
אוי, ווײ איז מיר —
וועט זיך דאַכטן אפשר, אַז סע האַווקען הינט,
וועט זיך פאַר פּחד צעוויינען אַ קינד, —
אוי, ווײ איז מיר, אוי ווײ איז מיר.

וועט די מאַמע פאַרשטילן דאָס קינד מיט דער ברוסט,
וועט אַ מאַנסביל אַ פאַרך דערלאַנגען אַ הוסט, —
אוי, ווײ איז מיר, —
און איך — אין געהאַקטע וואונדן — שטאָלץ
מיט אַ בוך אין האַנט, ווי אַ שטיק האָלץ, —
אוי, ווײ איז מיר, אוי ווײ איז מיר.

פון אַ בריף מיינעם

ס'איז אמת, איך בין טאַקע ווייט פון דיר,
נאָר דיינע צערטלעכקייטן אין די בריף צו מיר
דערמאָנען אַן גאַנצע טשאַטעם מיט זומערפייגל
וואָס זוכן בלומענהאָניק צווישן קראָפּיווע.

די געגנט? — דער הימל איז אומעטום בלוי,
און איך האָב דיך אומעטום ליב מיין פרוי.
נאָר די מידקייט מיינע פאַרוואָלקנט דיין שענקייט,
ווי דער רויך פון דער באַן דעם בלויען הימל.

ווען אַ פרעמדער וועט איבערלייענען דאָס ליד,
וועט ער טראַכטן: איז דאָס אַ מאָדנער איד: —
פאַרגלייכט זיין פרוי צו הימל און זומערפייגל,
און זיך צו רויך און קראָפּיווע.

דער גוטער פרעמדער (איך זאָג עס אים אויס),
איך שטעל אים אַ פייג מיט אַ צונג אַרויס,
ער זאָל דיר, מיין ליבע פרוי, פון דער ווייטנס
קיין גוטאויג נישט קענען געבן.

דו אָבער פונדעסטוועגן היט זיך אָפּ,
און לאָז זיך פון מיר נישט פאַרדרייען דעם קאָפּ
מיט בלויען הימל און זומערפייגל
צווישן די ניו יאָרקער גאַסנבאַנען.

ס'עט נישט נעמען מער לאַנג. איך קום די טעג
סע פּייפט שוין מיין באַן אויף דעם באַרגיקן וועג
אַרום סינסינעטי, וואָס ליגט טיף אונטן
און זעט אויס, אַזוי ווי אַ ריזיגער שפּיי־טאָג.

איך לאַך אַליין. מיר געפעלט דער פאַרגלייך,
ס'זאָל זיך נאָר נישט אויסלאָזן אַ טייך
פון מיין ביסל פריילעכקייט, נעבאָך,
דו ווייסט דאָך, אַז איך בין אַ שלימזל.

דערווייל פעלט מיר גאָרנישט וואוהין איך קום,
אַ חוץ דיין קאָפּ, וואָס איך נעם אַרום,
ווען איך וויל זיך רייצן מיט דיינע ליפּלאַך,
וואָס בענקן נאָך מיינע ליפּן.

באַלד, באַלד, ווי געזאָגט; איך בין צו דיר
מיט אַ טויזנט מייל שוין נענטער, ווי פריר,
גרים מיר ניו יאָרק, — אַ פּאַסקודנע שטעטל
אָבער פאָרט אַ וואוילס, אַז מען האָט דאָרט וועמען.

וועגן גרויסע און קליינע פּיס

עס איז האַרב געגוג, ווען מען גיט בלויז אַ טראַכט
וועגן ענגע שיך אויף זיך.
נאָר מער נאָך האַרב איז אוודאי דער פרוי,
וואָס דאַרף טראָגן אַזוינע שיך.

נאָר ווער איז שולדיק? פאַראַנען אין אונז
אַ געזעץ אַזאַ געוויס.
מיר האָבן ליב קליינע ליפּן אויך,
און נישט נאָר קליינע פּיס.

פאַראַנען שיינע פרויען אויך
מיט פּיס פון אַ גרעסערער מאָס,
נאָר איך אַליין — איך שרעק זיך פאַר זיי
און כ׳לעבן, כ׳וויים ניט פאַרוואָס.

מיר דאַכט זיך, איך זע זייערע מאַנען פאַר זיך
ווען איך דערמאָן זיך אָן זיי,
ווען די זון פאַרגייט דאַרף דאָך ווערן שטיל
און זיי קומען אַהיים מיט געשריי.

רעטאַך מיט ציבעלעס ווילן זיי
און אויגן אויף דער יויך,
און דעם צימעס שטופּן זיי פון טאָפּ
מיט די הענט אַריין אין בויך.

און טרעפט זיך, מען בעט זיי פאר'ן קינד
אין אפטייק ארייַנצוגיין
ברעכן זיי טעלער און ווייזן פאר כעס
אזוי ווי מאלפעס די ציין.

צו די פרויען אבער מיט די קליינע פיס
קומט מען, דאכט זיך, אנדערש אהיים:
צו איבערראשן זיי, גנב'עט מען זיך
אין שטוב אריין אין געהיים.

און נישט מען שרייט, נאר מען לייגט זיי ארויף
אויף די אויגן די הענט, און מען לאכט,
און טרעפן זיי נישט, — זאגט מען אליין,
וואס מען האט פאר זיי געבראכט.

— א קישן פאר דיינע פיסלאך ביים בעט,
א זיידנס — יא, מיין גאלד,
פון פאפיראסן־געלט אפגעשפארט,
דו האסט דאך אזוינס געוואלט.

און אז א פרוי אזא ציט זיך ארויף
צו די וואנסען פון טאביק פארגעלט,
זעט אוים אפשר טאקע דער מאן אזוי,
ווי סע וואלט אים מער גארנישט געפעלט.

נאר וויפיל איך האב נישט געטראכט וועגן דעם,
פון וואנען נעמט זיך דאס?
פארוואס מוז זיין דער הימל בלוי,
און דוקא גרין דאס גראז?

פאַרוואָס איז אויגן דונקעל און גרויס
זעען מיר שיינקייט נאָר?
פאַרוואָס זאָל נישט זיין אויך מיט פּיס אַזוי,
צו אַלדי גוטע יאָר?

כ'האָב שוין איבערגערעט וועגן דעם מיט פריינד
און אַפילו מיט מיין פרוי,
נאָר זיי האָבן אַלע אויך געזאָגט,
אַז סע דאַרף נישט זיין אַזוי.

און מיין ליבע פרוי וואָלט נישט געזאָגט
אַזוינס, וואָס זי וואָלט נישט געמיינט.
מיר איז בלויז אַ רעטעניש געווען,
פאַרוואָס זי האָט געוויינט.

זי טראָגט דאָך אַ שיכל דריי און אַ האַלב,
און אויך דאָס איז צו גרויס אויף איר.
נאָר אַפּנים, ווען זי האָט געזען ווי איך ליידט,
האָט זי מיטלייד געהאַט מיט מיר.

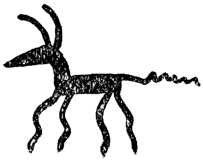

מיין רויזעלע דערציילט פון קאַליילישאַקער באַל

ביים באַל פון מיינע לאַנדסלייט, די קאַליילישאַקער,
האָב איך מיין גאָלדענעם פעטער אָנגעוואוירן.
האָט אַנגעשטעלט אויף מיר
מיין מאַן די בלויע אויגען זיינע, ווי אַ קינד פאַרזאָרגט,
און מיט אַ פינגער אויף'ן קריזעלע אַרום מיין אַרבל
זיך ביי מיר געבעטן,
אַז איך זאָל מוחל זיין דעם בטלן, יעקב משה'ן.
פרעג איך אים
ווי קומט מיין גאָלדענער פעטער
צו דעם בטלן יעקב משה'ן?
ענטפערט מיר מיין מאַן, וואָס פרעגסטו ליבע פרוי
דו האָסט פאַררעט זיך אויף אַ ווייל
מיט דוואָשע וועלוול דעם באַרנולעס, פון קאַליילישאַק,
האָט זיך דער פעטער אַזוי לאַנג
געהוידעט אויף דעם קייטל אין דיין הענטל,
ביז ער האָט זיך אַרויסגעגליטשט
פון איינעם פון די רינגלאַך,
און איז אַריינגעפאַלן אין דעם טעלער אין דעם ליידיקן

וואָס איז געשטאַנען אויפ'ן טיש אין ווינקל,
אַנטקעגן אים, דעם זינט־ער־לעבט־פאַרשלאָפענעם
און אויסגעדאַרטן בטלן יעקב משה.
האָט ער געמיינט אפשר, אַז דאָס איז אַזאַ זאַך,
וואָס מענטשן רופן עפּל־שטרודל.
האָט ער דאָס אויפגעגעסן
ביז צום לעצטן גאָלדענעם פעדערל נעבאַך".
פרעג איך ביי מיין מאַן, פאַר וואָס ער האָט דערלאָזן
און נישט צוגענומען איידער וואָס און ווען ?
דערציילט ער מיר,
אַז יענער האָט דאָס שטיקל קייטל פונ'ם פעכער
אַזוי לאַנג געקאַיט,
ביז ער האָט דאָס, מיט צוגעקוועטשטע אויגן
גאַנצערהייט אַראָפגעשלונגען,
און אַז דאָס אינגעלע דאָס בלייכע חיה־ביילעס,
וואָס איז געשטאַנען
(מיט ריטשקעלע פון אונטער'ן נעזל)
אים אַנטקעגן
און פאַרקויפט באָמבאָנעס צו די פרייליגס,
האָט דאָס אויך געזען.

קוני־לעמל דער פאַרלאָזענער

(קלאָג־לידער, ווי ער אַליין וואָלט
זיי אָנגעשריבען, מער־ווייניקער.)

.1

— אים איבערלאָזן ווי שמאַטעס א בינטל,
וואָס מע לאָזט ערגיץ נאָך א באַנקראָט אין א קרעמל.
איצט האָרט אים אפילו זיין צונאָמען מער נישט.
אים דאַכט זיך אַז טאָקע ער הייסט קוני־לעמל.

א שכן, א ליץ, שטעלט אים אָפּ טאַמעוואָטע;
צי שרייבט אים דאָס ווייבל? צי לאָזט זי גערישן?
און צי טאָקע איז זי אין א וואַרימבאָד ערגיץ?
און אויך צי זי קומט באַלד אַהיים, וויל ער וויסן?

א צווייטער וואָס ווייסט פון פאַר'משכנ'טן זייגער
שלעפּט אַרוים א האַלבע מאַראַנץ, אויף א בענדל:
און פרעגט צי סע קומט אים א מזל־טוב טאָקע . . .
און צי טאָקע דאָס ווייבל זיינס רופט מען גענענדל?

א דריטער נעמט דוקא אים אונטערן אָרעם,
און שושקעט אים כלומרשט א סוד אין אַן אויער.
און גיט אַן אָדרעס אים, און ווינקט מיט אַן אויגל.
און זאָגט אַז מ'עט וואַרטן אויף אים, פאַר'ן טויער.

נאָר ער קוני לעמל — סיי ווי שוין דערשלאָגן
נעמט ער צו באַ איטליכן לץ זיין קאַטאָוועס —
אזוי ווי אַ פערד אַ זשמיט היי, וואָס מען גיט אים —
און אזוי ווי אַ בעטלער אַ בלינדער, נדבות.

.2

אַוועק מיט זיין אָרימען האַרץ, אין דער פינסטער
ווי אַ קאַץ מיט אַ הינערשער פּאַלקע פון טעפּל.
ער איז איר שוין מוחל . . . נאָר זי איז דאָך אַ מאַמע,
און אַ קינד איז דאָך פּאַרט נישט קיין ווערמיקער עפּל.

שוין אָפּגערעט — וואָס ס׳איז נישטאָ ווער ס׳זאָל גיבן
אין הענטל אַ שטיקעלע ברויטיע מיט פּוטער,
נאָר אַ קינד האָט דאָך אויגלאַך וואָס קוקן און פרעגן —
און סע שעמט זיך דאָך אַז סע האָט נישט קיין מוטער.

און ס׳איז דאָך איינגאַנצן צו איר טאַקע ענלאַך
ס׳פּנים׳ל שיינט דאָך אזוי ווי אַ שטערן
און אַז ס׳האָט פאַר אַ טאַטן אַזאַ קוני־לעמל,
וועט דאָך מוזן היינט־מאָרגן אַ תל דערפון ווערן.

צו זאָגן אַז ר׳האָט עס נישט ליב? — זאָל עס וועלן,
איז ער גרייט זיך אַרויסצושטעכן די אויגן.
פאַרקערט — זאָל די מאַמע דאָס קינד טאַקע טרעפן
ווי סע פירט אים, אַ בעטלער אַ בלינדן געבויגן.

ווי דעם אידישן קיניק וואָס ר׳האָט אין טעאַטער
אַ בלינדן געזען אויף זיין יתום׳ל קלאָגן:
וועט ער נישט קוקן אויף איר, ווען ז׳עט וויינען,
נאָר דאָס קינד וועט ער בענטשן, און תהילים זאָגן.

.3

אַט היינט איז ער ווידער אין שיינקל געזעסן.
די מילך פאַר'ן קינד האָט ער ווידער פאַרטרונקען.
נאָר אַ טעות, צו זאָגן אַז אים קוני־לעמלען
געפעלט זיך צו זען אַזוי נידריק געזונקען...

ער ווייסט אַז ער שטעקט אין זיין אייגענעם אומגליק
ווי אַ גוי מיט פערד און וואָגן אין בלאָטע
נאָר ער ווייסט אויך, אַז ווען ס'איז דער מענש שוין אַ שמאַטע
קען ער נישט גלאַנצן ווי אַ נייע קאַפּאָטע.

אַט זעט ער אין גאַס, ווי מען גייט זיך שפּאַצירן.
אַ מאַן מיט אַ ווייב און מיט קינדערלאַך פיינע.
און ער מיט אַ קינד וואָס איז נאַקעט און באָרוויס —
און ווער ווייסט וואו זי איז ערגיץ איצטער דאָרט — זיינע ?

דאָס קינד שטעלט זיך אָפּ בא אַ קראָם מיט געבעקסלאַך,
און בעט מיט אַ הענטל, אַ קיכעלע קויפן.
און ער שטייט און טראַכט צי ער זאָל עס נישט לאָזן
אין מיטן דער גאַס, און אַליין אויך אַנטלויפן.

ער וועט צו אַן אַלטער מכשפה אַוועקגיין
און בעטן, אַז זי זאָל אים אויסלייגן קאָרטן.
אפשר רייסט זי די האָר פונ'ם קאָפּ, פאַר יסורים
ווען זי טראַכט פונ'ם קינד, וואו זי איז ערגיץ דאָרטן ?

.4

אזוי זעט ער זי אַפּטמאָל, באַנאַכט אין געלעגער,
מיט אויגן געשוואָלענע און פאַרוויינטע
ערגיץ אין קענעדע דאָרט, וואו זי שפּילט זיך
מיט ברייוולאַך, שוין הונדערט מאָל איבערגעליינטע.

ער וויל זי אַ רוף טון, באַפאַלט אים אַ פּחד
ער זאָל צוליב דעם זי נישט ווידער פאַרלירן.
אויך זעט ער זי אָפט מיט אַ קינד מיט אַן אַנדערם
אַזוי ווי מיט זיינעם. אַרומשפּאַצירן.

אַנומלטן האָט ער געזען זי אין חלום —
ער האָט פון דער שיף זי אַרונטערגענומען.
זי האָט אים געזאָגט, ער זעט אויס ווי אַ פּריץ
אַזוי ווי ער שטייט, אין די הענט מיט די בלומען;

ער געדיינקט אויך ווי ער האָט פּאַרפלעקט איר דאָס קליידל
וואָס זי האָט געבראַכט פון דער היים, דעמאָלט טאַקע.
ר'האָט זיך דעמאָלט געשאָלטן אַליין — ס'זאָל זיך זעצן
אַזוי ווי דער פלעק, אים אין האַרצן אַ מכה.

איצט היינגט עס אין שאַפע דאָס קליידל — אַ זכר
פאַר אים און זיין קינד — דעם אומזיסטיקן קרבן.
און ווען ער באַקוקט עס, און ווען ער באַרירט עס,
דאַכט זיך אים שיער נישט אַז זי איז געשטאָרבן.

5.

ר'האט זיין ווייב געקענט — און זיך אַנגעהאַלטן
ווי טאַקע אַ קינד בא דער מאַמען, באַם פּאַלע.
דער יונגאַטש אָבער מיט די ברילן די גרויסע
האָט זיך געקלעפּט, ווי אַ שוסטער צו סמאָלע.

ווען מ'האָט נישט געוואַלט איז ער אויסגעוואַקסן,
און איר אַלעמאַל דייטשישע לידלאַך געזונגען.
און זי — ווי מען שלינגט אַ קאַרטאָפליע אַ הייסע,
האָט אים מיט מויל און מיט אויגן געשלונגען.

ר'האָט אפילו געהאַט שוין באַשלאָסן איינמאָל
אַז מען דאַרף יענעם אונטערהאַקן די ריפּן,
ער האָט דאָך געקושט זי פאַר אים אין די אויגן —
געקושט זי, און אונטער'ן יאַקל געקניפּן.

ר'האָט טאַקע אים דעמאָלט געהייסן זיך שעמען —
נאַר געבליבן איז ער אַליין דער פאַרשעמטער.
ווייל ווי נאַר דאָס ווייב האָט די צונג אים געוויזן
האָט ער געשטומט, ווי אַ געץ אַ געליימטער.

זי איז שוין געווען אויפ'ן פערטן חודש,
ווען דער יונג האָט אָנגעהויבן אריינצוקומען.
ווייסט ער, אַז ס'האָט באַטש דאָס קינד אַ טאַטן,
ווען דער רוח האָט די מאַמען צוגענומען.

.6

אליין מוז ער וואשן אַ גלאָז, מיט אַ לעפל.
פאַרלאָטן אַ העמדל דעם קינד, וואָס איז נאַקעט.
דאַביי מוז ער אויכעט דעם קאָפּ זיינעם וויגן —
און אויסהערן אַלץ וואָס די שכנה באַלאַקעט.

זי ווייזט אים פּלאַנעלע ווייבערשע הויזן,
און וויל ער זאָל טרעפן דאָס געלט וואָס זיי קאָסטן.
צו דעם, ווי אַ צוגאָב, באַדאַרף ער נאָך הערן
די מעשה פון אייגענעם מאַן פון איר פּראָסטן.

זי ווייגט און דערציילט ווי־אַזוי־נאָך מען קריגט זיך,
און אויך ווי ס׳איז אָפּט צו געשלעגן דערגאַנגען.
און אַלעמאָל הוסט זי, און וועקט אים דאָס קינד אויף,
און ער דאַרף נאָך גיין — און איר וואַסער דערלאַנגען.

אַמאָל נעמט זי גאָר און הויבט אָן אים דערציילן
ווי זי האָט געשוואָנגערט, ווי זי האָט געקינדלט.
ווי אָפּט דורכ׳ן טאָג ז׳האָט די קינדער געזויגן
און וויפיל מאָל זי האָט זיי איבערגעווינדלט.

און ער, נאָך אַ שווערן טאָג אַרבעט דאַרף זיצן
און ענטפערן איר, צי ער הערט, צי ער הערט ניש
אַזוי ביז ער הויבט שוין אַליין אָן צו גלויבן,
אַז ער איז באמת קיין מאַנפּאַרשוין מערטניש.

.7

עס שפּאַלט זיך ניט איינמאָל אים שיער ניט דער מח —
ס׳איז דאָך טאַקע כמעט ווי מען זאָגט אומבאַשרייבלאַך
נאָר אַפּנים — דאָס וויסטע אַמעריקע טאַקע
ס׳האָט פון וועג שוין אַראָפּגעפירט פיינערע ווייבלאַך.

ווען דאָס וואָלט געשען אין דערהיים, וואָלט מען זיכער
קברים געריסן און איינגעלייגט וועלטן.
און אַפילו באַם דין — איר אייגענעם טאַטן
וואָלט מען פועל׳ן געקענט אַז ער זאָל זי פאַרשעלטן.

נאָר וואָלט ער געוואוסט, וואָלט ער בעסער געגאַנגען
און שטיינער געהאַקט — ווי מען זאָגט — אויף די וועגן
און געוואוינט אין אַ בוידעם־שטוב וואָלט ער דאָרט ערגיץ
וואו סע רינט אַריין דורכ׳ן דאַך אין אַ רעגן.

אַז סע מוטשען זיך אידן אַזוי־און־אַזויפיל
וואָלט אויך ער אודאי נישט אומגעקומען
און ווען זי וואָלט נישט אויסגעטאָן דאָס שייטל
וואָלט זי קיינער באַ אים נישט צוגענומען.

נאָר ער האָט דאָך די היים נישט פאַר וואוילטיק פאַרלאָזן —
עס קען דאָך אַ קו אויך זיך אייביק נישט קאַלבן:
פאַר צוויי־טויזנט גילדן אַן אייזן־קרעמל
האָט מען אויפגעגעסן אין אַ יאָר מיט אַ האַלבן.

.8

זי איז טאַקע געבילדעט און שיין — דאָס איז אמת.
נאָר בײַ גאָט איז אַ קינד אויך די שיקסע, די פּראָסטע.
וואָס טויגן געשווירענע האָר אים מיט ביכלאָך —
אַז ער דאַרף אַ מאַמע צום קינד — אַ באַלעבאָסטע.

וואָס טויג אים אַ פּריצ'טע, וואָס שפּילט אויף אַ פּיאַנאָ,
און זינגט ווי אַ פויגל, און קוקט אויפ'ן וואָלקן,
אַז איידל געווען איז אויך האַנקאַ די שיקסע
וואָס האָט די בהמות בײַם זיידן געמאָלקן.

ס'האָט אים איינמאָל אַ שייגיץ פאַר'מסר'ט בײַם זיידן —
האָט האַנקאַ געוויינט ווי מיט בלוט פונ'ם האַרצן.
און זי האָט טאַקע נישט אויסגעזאָגט קיינמאָל דעם אמת —
ווייזט אויס, ניט געוואָלט אים דאָס פּנים פאַרשוואַרצן.

די צייט איז אַוועק, און ער בענקט נישט נאָך האַנקאַ'ן,
אויף דעם איז ער גרייט בײַ אַ ספר צו שווערן.
כאָטש זי וואָלט דאָס אייגענע קינד נישט פאַרלאָזן, —
זי וואָלט נישט געקענט אַזוי אומגעטריי ווערן.

מען קען טאַקע קופּער צו גאָלד נישט פאַרגלייכן,
נאָר געטריישאַפט איז שווער מיט'ן אויג צו דערקענען.
בלויז דאַרף־שיקסעס פּראָסטע — נאָר ער, קוני לעמל,
בעט גאָט פאַר זיי דאָ — וואו זיי דינען, און זיינען.

9.

מיין קינד, לאמיר גיין דורך דער וועלט, פאר די טירן,
און זאל מען אונז טרייבן ווי בעטלערס פון דארטן.
עס וואוינט אין א טייערן גארטן דיין מאמע
מיט בלומען, און גילדענע פאוועס אין גארטן

מיין קינד, לאמיר שלעפן זיך איבער די וועגן
ווי בלינדע, וואס וויינען אויף זייערע יארן.
דיין מאמע איז שיער ווי די זון אזוי ליכטיק —
פאר אונז איז די זון שוין פארלאשן געווארן.

מיין קינד, ווי צוויי ברידערלאך קליינע וואס בלאנדזשען
באדארפן מיר ביידע זיך האלטן צעזאמען.
קען זיין, אז מיר וועלן אזוי ביז אין קבר
באדארפן ארומגיין, צו זוכן דיין מאמען.

ס'איז נישט אזא מעשה וואס לאזט זיך דערציילן —
ס'איז נישט אזא ווייטיק וואס לאזט זיך פארגעסן —
א וואלף איז געקומען מיט אויגן ווי פייער,
און האט בא דיין מאמען דאס הארץ אויפגעגעסן.

אומזיסט וואס מען עפנט אונז אויף אלע טירן —
אומזיסט וואס מען וויל איבער אונז זיך דערבארמען —
נישטא אזא ברויט אונזער הונגער צו שטילן.
נישטא אזא פייער וואס קען אונז דערווארמען.

אין די גאַסן פון דער שטאָט

פאַר איינעם, וואָס זעט אויס,
אַז ער האָט געלט צו ציילן אַזוי פיל,
אַז ס'קענען קויטיק ווערן
זיינע הענט בײַ אים,
ווי בײַ אַ קוימענקערער, נעבאַך, —
פאַר אים בויגט יעדע פרוי
בײַם גאַנג אירען די פּיס אַזוי אפשר,
אַז אַלע פאַלדן פון דעם קלייד אַרום איר שוים
זאָלן אים דערציילן פון איר נאַקעטקייט.
פאַר דעם אָבער, וואָס שטייט בײַם ראָג פון גאַס
מיט קאָפּ און אַקסל אָפּגעלאָזענע
און איז פון שווערער אַרבעט
קויטיק טאַקע, ווי אַ קוימענקערער,
פאַר אים דאַרף זיין געניג
צו מעגן זיך באַגריסן מיט דער גאַסנפרוי,
וואָס שלעפּט זיך אים פאַרביי.
און כאָטש די היפטן אירע
הוידן זיך בײַם גאַנג,
ווי בײַ אַ קראַנקער קו וואָס קוים זי קריכט אַרום,
איז אים דערלויבט איר נאַכצוקוקן

מיט דער זשערנעקייט פון אַ פאַרהונגערטן,
וואָס זעט אַן אויפגעשניטענעם אַרבוז
אין אויסשטעל פענסטער,
צי מיט דער פרייד, אפשר,
פון אַ געלערנטן, משטיינסגעזאָגט,
וואָס מיינט אַז עס האָבן זיך אים
אַלע טויערן פון גליק, געעפנט,
מיט דעם, וואָס ר׳האָט אויף העלפטן צוויי
פון אַ געוועזענעם גלאָבוס ערגיץ אויפ׳ן מיסט
אַז אַלט־היסטאָריש הייליק־אָרט געפונען...

אין סאָבוויי

פאַרטאָג.
איך אַ מידער פון אַ נאַכט מיט וויין
און ווייבערשענקייט
פאַר אהיים.
און ער, צונויפגעמישט
פון קויטיק ליים מיט טיפוס־געלקייט
פאַרט די וועלט באַזאָרגן מיט זיין פּראַצע.
שאָקלען מיר זיך ביידע
אין דעם הויז דעם אייזערנעם,
וואָס פליט מיט אונז אויף רעדלאַך
דורך דעם מיילנלאַנגן לאָך, דעם וויסטן,
אונטער שטיין און ערד.
קוקן מיר זיך אָן,
איך — מיט אויגן שלאָף־פאַר׳חלוש׳טע דורך ברילן,
און ער — מיט שפּאַרעס צוויי אַזוינע אין זיין פּנים,
וואָס מאָלן אויס פאַר מיר אַ באָד אַ ווייבעריש,
וואוהין איך האָב אמאָל
פאַר׳גנב׳עט (דורך אַ לעכל בלויז)
אריינגעקוקט.

שאָקלען מיר זיך ביידע אַט־אַזוי.
זע איך אים (ווי אויף אַ קינאָ־לייוווענט)
אַ פֿערד אַרויסשלעפּן פֿון שטאָל
און איינשפּאַנען.
זע איך אין דער הויך
אויף אַט־דעם פֿולן אָנגעפּאַקטן וואָגן
אַן איינגעהויקערט מענטשל זיצן.
פֿרעג איך דורכ'ן פֿענסטער:
טאַטעלע —
וואו פֿאָרסטו אין אַ רעגן אַט־אַזאַ פֿאַרטאָג?
ענטפֿערט ער מיר: אויף יאַריד, מיין זונדעל,
אויף יאַריד, מיין זונדעל.
הער איך ווי די רעדער סקריפּן שוין,
שריי איך מיט'ן נעזל צוגעפּרעסט צום שויב:
פֿאָר געזונט, מיין טאַטעלע.
ענטפֿערט ער מיר: זיי געזונט, מיין זונדל.
קלינגט זיין קול ווי דורך אַ וואַנט אין רעגן.
דאַכט זיך מיר, אַז פֿאַר אַ בערעלע פֿאַרשטעלט
האָט זיך מיין טאַטעלע.
מאַך איך: בוה — בוה־הו —

שאָקלען מיר זיך ביידע אַט־אַזוי,
ער — דאָס דאָרף מיט פֿערד און שטאָל,
און איך דאָס שטעטל נעבן דאָרף
מיט שול און באָד און מיט אַ האַמערל
וואָס רופֿט צו דינען גאָט פֿאַרטאָג
אין אַלע לאַדענס.
באַקוקט ער מיינע שיך.

באטרויערט ער דאביי דאָס קעלבל עפשר,
וואָס ר'האָט אמאָל פארקויפט —
אהער צו קומען.
באקוק איך אויף זיין שוים
דאָס פעקל, וואָס ער האלט.
הער איך, ווי איך דאווען גיך און גיכער
צו קענען אויפעסן די פּאָזשימקעס מיט סמעטענע,
וואָס ווארטן שוין אויף מיר.
דאכט זיך מיר א שטיקל חזיר־פלייש
פון פעקל זיינעם קריכט ארויס
און קריכט אריין אין מיין שמע ישראל, וואָס איך זאָג
שטופּט זיך אויך אריין
א שטיקל קעז, וואָס שטינקט,
אינאיינעם מיט א שטיקל ברויט א הארטן.
וועקן זיי ווי פון א בייזן חלום אויף
די שמונה־עשרה אויך
פארשארט זי אין א ווינקל זיך און וויינט,
בויגט זיך צו דאָס חזיר־פלייש
און שרייט אריין אין אויער איר א ליד
וואָס איך האָב אין דער אָפּערע געהערט אמאָל
ציט זיך דער שמע ישראל אוים
ווי יעזוס אויפ'ן צלם
און הויבט אָן יאָמערן זיין אלי, אלי.
נעמען זיך ביים האנט
דאָס ברויט אינאיינעם מיט'ן קעז וואָס שטינקט
און רעווען הייזעריק, ווי גוים צוויי באטרונקענע,
די מארסעליעזע און נאָך עפּים אזוינע לידער — — — —

דאכט זיך מיר, אז אלע אדערן
אין מיר צעשפרינגען.
ווילט זיך מיר אנטלויפן —
אויסבאהאלטן זיך וואו־ערגיץ—
שלײדערט מיך א האנט א הארטע, ווי פון אײזן,
אויף א דאך ארויף א שווינדלדיקן הויכן.
הער איך. ווי דאס ברויט מיט קעז
און דער שמע ישראל און דאס חזיר־פלייש
אינאיינעם מיט דער שמונה־עשרה אונטן
מאכן א געוואלט מען זאל א לייטער ברײנגען,
איך זאל צוריק אראפגיין
איז נישטא אזא מין לײטער.
לאד איך פון דער הויך ארונטער,
ביז סע הענגט ארוים די צונג ביי מיר פון פחד.
מיינען זיי, איך בין א שד געווארן,
וואס ווייזט זיי גיהנם־קונצן ווי א קלאון אין צירק,
שרעקן זיי זיך אונטן איטלאכער
אזוי ווי איך דא אויבן
צווישן ערד און וואלקנס.
צעשארן זיי זיך אין די ווינקלען אונטן
איטלאכער פאר זיך און וויינען,
אזוי ווי איך דא אויבן,
צווישן ערד און וואלקנס. —

מיינע רייד צו גאָלדע גאָלדינע

אַ כישוף־מאַכערן, גאָלדע גאָלדינע,
וואָס דו האָסט מיך אַהערצו אַריבערגעבראַכט,
וואָרום מאַטערסטו מיך, אַ דערוואַקסענעם מענטשן,
מיט אַזויפיל חלומות נאַכט אויף נאַכט?

וואָס טויג מיר אין שלאָף דער אויטאָמאָביל
און צו וואָס די גראָבע קעשענע געלט,
מיט די דינער, וואָס שטייען, ווי שטייפע לאָקשן,
פון ביידע זייטן פּאַלאַץ צעשטעלט?

איך געדענק, מיין אַלטער רבי רב אהרן
האָט אויך זיין בהמה אָפּגענאַרט:
דערלאַנגט איר אַ צעבער מיט בולבע־שאָלאַכץ,
ווען זי האָט אויף גראָז אַ זשמעניע געוואַרט.

אָבער ער האָט כאָטש געהאַט אַ טענה,
פון וואַנען זאָל ער איר נעמען גראָז,
אַז דער קאָמעץ־אַלעף־אָ איז זיין גאָרטן
און דאָס בידנע טייטל — זיין באַלעבאָס?

אָבער דו, אָ, גרויסע גאָלדע גאָלדינע, —
מיר דאַכט זיך דאָך נישט איינמאָל שיער,
אַז דו פּאַלסט, ווי אונטער זיין לאַסט דער אייזל,
אונטער דיין גאָלד און בריליאַנטן־ציר.

נאר טאָמער האָסטו אויף מיר פאַראיבל,
וואָס איך רייד אַזוי, — בין איך אַלעמאָל גרייט,
ווי מיין חבר, דער קראַנקער פּאָעט־אימפּעראַטאָר,
אויסצוצירן מיינע רייד.

ווען איך זע אים, דאַכט זיך, איך קוק אין שפּיגל,
און איך ווייס נישט, ווער ס'איז דער מאַניאַק;
איך טראָג אין אַ האַנט־טאַש די מאַנוסקריפּטן, —
ער נייט זיי אַריין אין די פאַלעס פון פראַק.

ער, ווען ער טראַכט, דאַכט זיך אויס, אַז ער גריבלט
מיט וואָס אַ פויגעלע פּי־פּי מאַכט.
און איך בין אויך נישט קיין גרויסער חכם,
ווען איך זיץ מיט אַ פינגער ביים שטערן און טראַכט.

אים אָבער איז פאָרט נאָך בעסער:
ער האָט אין די הענט אַ גאָלדן פאַך —
אַ שוסטער איז ער, מאַכט הונדערט דאָלאַר.
פאַר מיר איז דאָס פיל מער ווי אַ סך.

ער מאַכט בלויז שיך פון טייערן לעדער,
און שיכלאַך פון גאָלד־געוועב און פון זייד,
פאַר געזונטע שיינע און רייכע פרויען,
וואָס האָבן זיך צו פוצן צייט.

איך, אָבער — אַ חוץ, וואָס מיין ווייבל
אַרבעט דעם גאַנצן טאָג אין פאַבריק,
דאַרף זיך שפּילן מיט רייד פאַר פּרנסה,
ווי אַן אַקראָבאַט אין אַ צירק אויפ'ן שטריק

אבער נישט געגוג, וואָס מען צאָלט מיר ווייניק,
פאַלט מען נאָך אָן מיט גראָבקייט אויף מיר,
פאַרוואָס איך האָב טענות אַזוינע בייזע
צו אַלע, וואָס זיינען רייך, און צו דיר.

נאָר פאַר די צייטונגסלייט דיינע גרויסע
בויג איך, — אָ, גאָלדע גאָלדינע, — מיין קאָפּ;
זיי האַלט די צייטונג, ווי דער טראָן דעם קעניג,
און ווי אַן אָבפּירמיטל אַ קינד אויפ'ן טאָפּ.

נאָר אפילו איינס פון די קאַרליקלאַך דיינע,
וואָס נעמט זיך אָן פאַר דער רויטער פאָן,
אָ, זיי מיר מוחל, גאָלדע גאָלדינע,
צווישן לייז קען א ו י ך זיין אַ טשעמפּיאָן.

איך קען אפילו, ווען איך זאָל וועלן,
(צו טרייסטן מיין באַליידיקטע זעל)
אַ זאָג טאָן צו זיך, אַז אַ לייב דאַרף נישט קעמפן
מיט דעם קליינוואַרג, וואָס קריכט אַרום אין זיין פעל.

נאָר דאָס איז דאָך פאַקטיש נישט קיין אמת,
ווארים וואָלט איך טאַקע אַ לייב געווען,
וואָלט מען מיך דאָך אין אַ שטייג געהאַלטן,
און געלאָזט זיך באַצאָלן מיך צו זען.

און נישט מען וואָלט מיך געלאָזט אַרומגיין
אַט־אַזוי־אַ שוין פופצן יאָר דאָ אין לאַנד;
מיר קומט דאָך נישט איינמאָל אויס אין מיין פרייקייט,
כאַטש נעם און שלאָג זיך קאָפּ אין וואַנט.

בפרט אין אָוונט — ווען עס קומט מיין ווייבל —
איך וואַרט אויף איר ביים טראַמווייז זייגער זעקס.
איך שטיי דאָרט אַזוי ווי אַ טרעמפּ ביים פענסטער
פון אַ רעסטאָראַנט מיט פרישן געבעקס.

מיין ווייבל און איך ווילן קינדער האָבן,
ווי טאַטע־מאַמע האָבן אונז געהאַט,
נאָר אַז אייביק לעבט מען ווי אין אַ האָטעל,
לעבט מען אַליין דורך אַ נס כמעט.

נישט איין מאָל אָבער ווײנט דער אומעט,
ביי מיין ווייבל פון איר פנים אַראָפּ,
אַז מיר ווילט זיך, ווי מיין פעטער רב׳ זרחי,
אונטערשאָקלען דערביי מיט׳ן קאָפּ.

אַ מאָדנער איד — געווען דער רב זרחי,
פלעגט ענטפערן בלויז מיט אַ מאַך פון אַ האַנט;
און אַראָפּגעווייינט האָט פון אים תמיד זיין גרויקייט,
ווי דער שטויביקער מזרח פון דער וואַנט.

נאָר איך בין, ווייזט אויס, פאַרדאָרבן טאַקע —
אָט גיב איך פון ווענן דעם מזרח אַ טראַכט,
און מיר ווילט זיך דאָביי שוין חוזק מאַכן
פון די לייבן, ווי אַזוי מען האָט זיי געמאַכט.

איין לייב, דאַכט זיך, חוזק׳ט אַליין פון זיין אויסזען ;—
ווי אַ קאָטער קוקט ער פון מזרח אַראָפּ.
און ווי ס׳היטל ביי אַ היימישן שניידערל, זיצט
דאָס קרוינדל ביים צווייטן אויפ׳ן קאָפּ.

מען טאָר זיך ניט טשעפּן מיט מזרח־לייבן,
נאָר איך שרעק זיך נישט, אויב איך האָב זיי פאַרשעמט.
זיי קענען נישט קומען ביי נאַכט און מיר ווערגן, —
זיי זיינען אַזוי ווי איך געלעמט.

נאָר זיי האָבן כאָטש אונטער זיך די לוחות,
איבער וועלכע זיי קוקן פון מזרח ארויס;
איך האָב אין מיין פענסטער אַ וואַנט אַ טויטע
פון אַ זיבעצנגאָרנדיק היגן הויז.

וואָלט כאָטש דאָ געווען מיין חבר משה —
מיר זיינען שוין ביידע מער נישט יונג.
נאָר ווען מיר טרעפן זיך, ווייזן מיר זיך
אויס לאַנגווייל, איינער דעם צווייטן די צונג.

און אַמאָל אויך שפּילן מיר זיך אין צאַפּעס,
מיר בויגן זיך איינער צום צווייטן אַראָפּ
און פאַרהערן זיך, ווער סע קען העכער שפּרינגען
און בעסער זיך דוצקן מיט׳ן קאָפּ.

און דעמאָלט ווערט פריילאַכער טאַקע אביסל,
ווייל מיר טרעטן נישט אָפּ — נישט ער נישט איך —
ביז מיר האָבן נישט ביידע, שטערנס ווי פּענכערס. —
נישט אַלע טאָג אָבער טרעפט מען זיך.

און סוף כל סוף, אַ. גאָלדע גאָלדינע,
בין איך אין אָט דער גרויסער שטאָט
אַליין מיט זיך, ווי להבדיל אַ באָד־גוי
ווען קיינער איז נישטאָ אין באָד.

ווי דער באָד־גוי מיט זיך אַליין אין דער פּאַרע
מיט'ן בעזים אויפ'ן נאַקעטן בויך,
שטיי איך און שאָקל זיך פאַר לאַנגווייל,
פאַרהילט פון מיין אייגענעם לולקע־רויך.

און טראַכט איך פון דיר, אָ, גאָלדענע גאָלדינע,
אָדער איך רעד צו דיר ווי אַצינד,
פאַרשרייב איך דאָס נאָכדעם, אויך פאַר לאַנגווייל,
אויף מיין גאָלדן פּאַפּיר, מיט מיין רויטער טינט.

ווי אַזוי מען מאַרטשעט באַנוגץ אין אַמעריקע

— זייט-זשע מוחל, מיסטער קראַכמאַל, שטייט שוין אויף.
גענאַסע דזשייק, אַט יענער מיט'ן קוויטשנדיקן קול
און מיט'ן בלינדן אויג, איז היינט שוין דאַ געווען צום דריטן מאָל.
ער האָט געזאָגט: מע שטעלט זיך שוין צונויף,
און אַז מע וואַרט אויף אייך.
טאַ זייט-זשע מוחל, טאַקע גלייך
און טוט זיך אָן,
און נעמט מיט זיך — האָט ער געזאָגט — די נייע גרויסע פאָן,
ווייל ערשטנס וויל דאָס מיסטער טשוואַק, דער פּרעזידענט,
און צווייטנס איז זי טאַקע נישט קיין דרוק,
נאָר אמת'ער געוועב, איר רויטקייט וואַלט די גאָס פאַרבלענדט.
נאָר אויב איר האָט חלילה נישט קיין כח געגוג,
וועט מוזן גוט זיין אויך
די קלענערע, די אַלטע מיט דער לאַטע.
זי איז אודאי שוין אַ שמאַטע
און איז שוין געל כמעט, נאָר אין דער הויך
דערקענט מען ניט, — האָט ער געזאָגט.
ער האָט אַפילו זיך דאַביי אויך שטאַרק געקלאָגט,
פאַרוואָס ס'איז היינט קאַלעמוטנע — קיין ליכטשטראַל זון נישטאָ.
נאָר גאָט אַ דאַנק, אַבי אַ פערד איז דאָ.

מען האָט זיך שוין געשראָקן, אַז דער מאַרשאַל סטראַפּטשע,
וואָס איז קראַנק
שוין דריי יאָר לאַנג
אויף רומאַטיזם, נעבאַך, וועט מוזן גיין צו־פוס.
ער האָט אויך מיטגעבראַכט
אַ שיינעם גרוס
פון פריילין ציפּעלע׳ן — פון דער, וואָס איז אין פּאַרק ביי נאַכט
מיט אייך געזעסן.
און פון צאַצעליזם אַזוי שיין גערעט,
ווען איר האָט זי געגלעט.
און אַכרענאַכרענכאַוויף, זאָלט איר נישט פאַרגעסן, —
האָט ער אָנגעזאָגט — די לענטע אויפ׳ן יאַקל,
און לעמאַנישעם אויך מיטנעמען מיט אַלץ אינאיינעם
דעם קליינעם
און דעם גרויסן פּאַקל.

אָט־אַזוי האָט זונטיק אין דער פרי, די מיסעס האָצמאַך
זיך טאַקע אין דער לענג און אין דער ברייט געשטרעקט —
ביז זי האָט מיט אַ קניפּ אין פּופּיק, אויפגעוועקט
איר זיסן באָרדער, מיסטער קראָכמאַל,
אַז ערן־מעמבער פון די פּראָגרעסיוו־יאָנגמען
וואָס רופן זיך באַקונין־אַסאָסיישן, ברענטש בראָנזווילקע־טאָן.
אַזוי ווי אָבער ער, דער זיסער, האָט געוואוסט
אַז ר׳עט נאָך צייט האָבן צו כאַפּן מיט דער אונטערבאָן
שפּעטער מיט אַ שעה, דאָס פאַרגעניגן, —
האָט ער דערווייל זיך לייטיש אויסגעשפּיגן, —
און זיך אויסגעהוסט, —
דערנאָך האָט ער ווי תמיד מיט אַ שמייכעלע

פֿאַרקוועטשט די אייגעלאַך,
און זיך מיט פֿינגערלאַך ווי בייגעלאַך
אַרומגעקראַצעניעט, אַוואו מען האָט געדאַרפֿט —
און מיט אַ געניצל, וואָס כאַפּט אין טאָן אַן ענליכקייט
צום יעשטשע־פּאָלסקע־מאַרש דעם שאַינעם —
האָט ער אַרויסגעשטרעקט דאָס פּלייצקעלע פֿון בעט,
און ווי מען גלעט אַ ווייב אַ פּעטינקע
האָט ער דאָס קישעלע צוקאָפּנס נאָכדעם אַזוי לאַנג געגלעט,
ביז ער איז זיך אַזוי פּאַמעלאַך־פּרעלאַך אין זיין חלום
ווידער איינגעשלאָפֿעניעט בשלום.

צו וואָס מיר האָבן דאָס דערציילט —
אויב עמיץ וועט דאָס וועלן פֿרעגן;
זאָגן מיר אים בעסער גלייך —
גלאַט־אַזוי־זיך, פֿון שיינקייטסוועגן.

הארשבער דער קוילנטרעגער

— און דער קוילנטרעגער הארשבער האט צעשפרייט זיינע צוויי שווארצע שווערע הענט, און צו דעם יונגן בלייכן ריטער, וואס איז געשטאנען אנטקעגן אים געבויגן, האט ער געזאגט, אז ער איז מיד און אז ער קען פארקיינפאל נישט קומען צו דער חתונה.

נאר אז דער יונגער און בלייכער ריטער האט איבערגע'חזר'ט נאכאמאל און נאכאמאל :

— סטייטש, וואס וועט דער קיניק זאגן ?

און סטייטש, דער קיניק וועט דאך ברוגז ווערן ?

און סטייטש, וואס פאר א חתונה וועט דאס זיין, אז ער, דער בכבוד'יקסטער מחותן וועט פעלן ?

און היינט די כלה, — די פרינצעסן — פארוואס קומט דאס איר אזא ביטער מזל ? און זי וועט דאך וויינען, יאמערלאך וויינען ?

— אלץ אמת, אלץ אמת ! — האט הארשבער דער קוילנטרעגער צוגעגעבן. — אבער, — און דא האט ער ווידער צעשפרייט זיינע צוויי שווארצע שווערע הענט, — ער קען נישט : ערשטנס, איז אים גלאט דער קאפ נישט דאביי, און צווייטנס, ווייסט דאך דער קיניק גאנץ גוט, אז ער איז א פארהארעוועטער מענטש — קוים וואס ער האלט זיך אויף די פיס.

פארנויגט זיך דער יונגער און בלייבער ריטער נאָכאַמאָל און טאַקע זיבן מאָל נאָכאַנאַנד און מיט אַ האַנט באַוועגונג, וואָס מען זעט דאָס נאָר בײַ אַזוינע לײַט; און מיט אַ שמייכל, וואָס איז ליכטיק, ווי זיבן זונען, לאָזט ער וויסן דעם קוילנטרעגער הארשבער, אַז אין דרויסן וואַרט אויף אים אַן'עקיפּאַזש מיט פיר פּאָר פערד, — טאַקע דעם קיניק'ס אַליין און טאַקע מיט זײַנע אייגענע לייבדינער.

זעט דאָך שוין הארשבער, דער קוילנטרעגער, אַז סע גייט דעם קיניק אין לעבן, ווײַל ער אים דאָך נישט פאַרשעמען, בלייבט ער שטיין מיט אַן אַראָפּגעלאָזטן קאָפּ און איז זיך מישב מיט זיך אַליין, צי ער זאָל גיין אָדער צי ער זאָל נישט גיין.
נאָר אַז ער דערפילט ווי די אויגן קלעפּן זיך בײַ אים, קומט בײַ אים אויס, אַז ער דאַרף נישט גיין.
נאָר אַז ער דערמאָנט זיך, אַז די כלה, די פּרינצעסין, וועט וויינען, קומט בײַ אים אויס, אַז ער דאַרף יאָ גיין.
נאָר אַז ער דערמאָנט זיך אַז מאָרגן איז אויך אַ טאָג, און אַז ער וועט דאַרפן שטיין אויף די פיס נאָך איידער דער האָן וועט אַ קריי טון, קומט בײַ אים אויס, אַז ער דאַרף אודאי נישט גיין.
נאָר אַז ער גיט אַ טראַכט וועגן דעם עקיפּאַזש, וואָס וואַרט אויף אים, און טאַקע מיט דעם קיניק'ס אייגענע לייבדינער, זעט ער דאָך, אַז ווען עס זאָל אפילו דונערן און בליצן, וועט ער זיך שוין פון דער דאָזיקער חתונה נישט אַרויסדרייען. הויבט ער אויף דעם קאָפּ און גיט אַ זיפץ דעם יונגן בלייבן ריטער גלייך אין פּנים אַרײַן, און מיט זײַנע ביידע שוואַרצע שווערע

הענט אויפ׳ן וועסטל־שפּענצער באַ דער ברוסט, זאָגט
ער צו, אַז ער וועט אַריבערקומען, — ער גייט זיך
איבערטאָן.

און מיט שווערע פּאַמעלאַכע טריט, ווי געוויינלאַך באַ
נאַכט, ווען האַרשבער, דער קוילנטרעגער איז מיד,
שלעפּט ער זיך אַוועק אין יענעם פינסטערן ווינקל אַריין,
וואו עס ליגן די עטלאַכע שמאַטעס אויף דר׳ערד.
און איידער נאָך ער פּאַספּייעט אַראָפּצושלעפּן
פון זיך דעם צווייטן שטיוול, ליגט ער שוין מיט זיינע
ביידע שוואַרצע שווערע הענט אונטער׳ן קאָפּ,
און מיט דער באָרד אַרויפצוצו און שלאָפט
מיט אַזאַ געשמאַק און אויף אַזאַ הויך קול, אַזוי ווי
ער וואָלט דעם קיניק קיינמאָל אין זיין לעבן גאָרנישט
נישט צוגעזאָגט.

די ר-ר-רייד פון מאָרדאָוויעץ באַרנולע איבערן קבר פון אַ לאָדזשן-ברודער

אַפּילו איבער מענטשן רויטע, ווי די בערן —
אַזוי זאָגט מאָרדאָוויעץ באַרנולע —
קען מען שוין דעם מלאך המות׳ס פליגל הערן,
ווי איבער אַ נבלה אין דער זון
די זשומענדיקע פליגן.

נאָר פליגן, אַ כאָליערע, לאָזן זיך פאַרטרייבן, —
אַזוי זאָגט מאָרדאָוויעץ באַרנולע —
אַ ווייב אָבער אַזאַ מיט קינדער, וואָס פאַרבלייבן,
קומט אויס, כאָטש נעם צעשנייד פאַר זיי, ווי ברויט,
דעם מת — דעם ליץ דעם ווייסטן,

נאָר ס׳איז דאָך אפשר טאַקע, ווי אַ הונט צו וואָיען, —
אַזוי זאָגט מאָרדאָוויעץ באַרנולע —
עס וועלן דאָך היינט־מאָרגן שוין אין אונז זיך ראָיען
די ווערים אויך — אַ פלאָנטער אָט־אַזאַ,
ווי רייד פון אַ צעדולטן.

נאַר וואָס ? — אַז בלוט אפילו פליוכעט פון די אויגן !—
אַזוי זאָגט מאַרדאַוויעץ באַרנולע —
אַז פונקט ווי נאָך אַ גרויסער שיסל הערינג־רויגן,
וואָס מ׳האָט צו וועטשערע געפרעסן, — ברענט
אין האַרצן די גריזאָטע.

נאַר אייביק קען מען דאָך נישט רעווען נאָך אַ טויטן,—
אַזוי זאָגט מאַרדאַוויעץ באַרנולע —
דערפאַר אהיים, דו ווייב ! אין אַ קאַפּטאַן אַ רויטן
קריך אריין, און זוך דיר אויס אַ מאַן,
אַ טאַטן פאַר די קינדער.

מען קען די וועלט נישט איבערמאַכן,—אַ כאָלעריע,—
אַזוי זאָגט מאַרדאַוויעץ באַרנולע —
און וויינענדיק — און טאַקע ווי מיט בערן־לאַפּעס שווערע
גלעט ער איטליכס יתומ׳ל דאַביי — — —
און גיט אַ פּעני — — —

מיר
געפעלט דאס
נישט

דער מענטש דער אַף

דער מענטש, דער אַף, האָט צום ערשטן מאָל
דערזען דעם העלפאַנט אין דער נאַכט;
האָט זיך אין דער פינסטער אים אויסגעדראַכט,
אַז דער העלפאַנט גייט אַנגעטאָן אין הויזן.
האָט ער וועגן דעם אַזוי לאַנג געטראַכט,
ביז ער האָט פון פייגנבלעטער פאַר זיך
אויפגענייט הויזן, אַ העמד און שיך,
און אַן אונטערהעמד און אַן אויבערקיטל,
און אַ היטל און אַ יאַרמולקע אונטערן היטל.
דער מענטש — דער אַף.

נאָר דאָס איז נאָך גאָרנישט, — צום ערשטן מאָל
דערזען די לבנה אין דער הויך,
האָט ער צוגעהאַלטן דאָס ווייב פאַר'ן בויך
און איר אָפּגעסמאַליעט די האָר פון פּנים,
און דערנאָך — כדי זי זאָל בלישטשען אויך —
האָט ער קאַלך צעפּירט, און זי באַשמירט,
און מיט גאָלד — וויפיל ר'האָט געהאַט — באַצירט.
און אַז ז'האָט נאָך דעמאָלט אויך נישט געבלישטשעט,
האָט ער, געריטשעט און געפּישטשעט
דער מענטש — דער אַף.

נאָר דאָס איז נאָך גאָרנישט, — צום ערשטן מאָל
דערזעען די זון, ווי זי גייט אויף
צווישן באַרג און הימל, וואָס קומט זיך צענויף,
האָט ער — מיט די פּויסטן ארויף — געשוואוירן
אַז ער מוז אויך אַהין אַרויף.
און זינט דעמאָלט לויפּט ער, און האָט נישט קיין צייט,
פון מזרח־זייט צו מערב־זייט —
און די זון גייט אויף און די זון גייט אונטער,
און ער קריכט אייביק אַרויף און אַרונטער,
דער מענטש, דער אַף.

די באַלאַדע פון דעם אומגליקלאַכן קיניק

אויב דער קיניק וועט דאָס אריבערטראָגן,
וועט ער שטאַרקער זיין פון אייזן:
דער שטערן, וואָס זיינע חכמים זוכן,
וויל זיך נישט באַווייזן.

דער שטערן — דער סימן, אז גאָט האָט דעם שונא
אין זיינע הענט איבערגעבן
שוין זיבן נעכט, אז עס זוכן אים אויבן
די חכמים, וואָס האָבן פאַר׳משכנ׳ט דאָס לעבן.

נאָר וואָס טויג דעם קיניק זייער לעבן,
אז די פערד זיינע שטייען אין די שטאַלן,
און ביי די ווייבער ליגן די העלדן,
וואָס דאַרפן דעם שונא באַפאַלן?

און ער האָט דאָך בא גאָט געשוואוירן,
נישט קיין טראָפן וויין אַזוי לאַנג צו געניסן,
ביז עס וועלן זיך זיבעצן טויזנט שעפּלאַך
פון דעם שונא׳ס בלוט נישט איבערגיסן.

און ער האָט דאָך גאָלד באַצאָלט פאַר די שעפּלאַך
און פאַר באַנדערס געמאַכט אַלע אונטערטאַנען:
און כדי מען זאָל צונויפּברענגען גיכער,
האָט ער באַצאָלט פאַר עקסטער־באַנען.

איצט ליגן זיי גאַנצע בערג אין דרויסן,
און די חכמים, ווי בלינדע בערן,
פאַרייסן זייערע קעפּ, די פּאַסקודנע,
און קענען נישט געפינען דעם שטערן.

נאָר אפשר איז דאָס ביי די חכמים
אַ פשוט׳ער אָנשטעל אַזאַ אײַנגאַנצן ?
און זיי שפּרינגען כלומרשט צו זוכן דעם שטערן,
ער זאָל נישט דערקענען, אַז זיי טאַנצן.

אפשר האָט מען אַנ׳אָפּמאַך געשלאָסן,
בעת מען האָט כלומרשט געקוקט צו די שטערן,
מען זאָל עפענען אַ באָד אַ גרויסע
און דער קיניק זאָל אַ בעדער ווערן ?

נאָר דאָס מיינט דאָך, אַז פשוט מען איז פון זינען ;
ווייל אַנשטאָט צו מאַכן פאַר אים אַ וואַרע,
וועט ער מיט דער קרוין אויפ׳ן קאָפּ נאָר דאַרפן
ארומגייץ ביים אויוון און מאַכן פּאַרע.

נאָר אפילו ווען ער וואָלט שוין באַשטאַנען,
דאַרף מען דאָך די באָד ערשט מאַכן,
בויען הייסט עס. איז וואו וועט מען נעמען
ציגל און די אַנדערע זיבן זאַכן ?

עס ליגט דאָך דאָס גאַנצע גאָלד אין די שעפּלאָך,
וואָס ליגן אין דרויסן דעם פּאַלאַץ אַנטקעגן ;
און מען האָט דאָך אים מיטן האַלץ באַשווינדלט, —
ס׳עט דאָך פוילן שוין ביים ערשטן רעגן.

און וואָס וועט ער טון מיט זיין אייגענער שבועה ?
ער קען דאָך אפילו צו דער שיסל
זיך נישט צורירן — אויב ער האָט נישט קודם
גוטן ווייַן — כאָטש אביסל.

נאָר דאָ טאָקע ברעכט שוין די הענט דער קיניק,
און בויגט זיך (מיט טרערן אין ד'אויגן) אין דרייען.
און עס דאַכט זיך אים שיער, אַז אַט וועט ער אַליין זיך
ווי אַ ווילסטער משוגענער צעשרייען.

שונא־שמוינע — שעפּלאָך־שמעפּלאָך —
צו וואָס האָט ער דאָס אינגאַנצן באַדאַרפן ?
און צו וואָס נאָך די שבועה ? ער האָט דאָך ממש
אַליין די קרוין אַוועקגעוואָרפן.

און אַפילו די סוואָלאַטשעס די חכמים,
וואָס טאַנצן פאַר נחת אַצינד ווי די בערן —
זיי וואָלטן אים דאָך געטריי געבליבן
ווען ער זאָמלט זיי נישט, צו זוכן דעם שטערן.

די מעשה מיט דער וועלט

— איך באַפעל מען זאָל איינגעמען די וועלט,
האָט דער קיניק געזאָגט.
איז דאָס לאַנד געוואָר געוואָרן דערפון,
האָט די מאַמע איר לעבעדיקן זון
ווי אַן אמת'ן טויטן באַקלאָגט.
אָבער דאָס אַקעראַייזן אין פעלד,
און די זויל אונטער'ן שוסטער'ס האַמער,
און די מויז אין קאַמער
האָבן שטילערהייט געלאַכט
— וועז מען האָט זיי די בשורה געבראַכט
די דאָזיקע פינסטערע בשורה.

איצט האָט מען שוין איינגענומען די וועלט.
וואָס זאָל מען טון מיט איר?
זי קאָן נישט אַריין אין דעם קיניק'ס שלאָס.
מ׳ה האָט פאַרגעסן צו נעמען אַ מאָס
פון דער וועלט — ווען מע האָט געמאַכט די טיר.
אָבער דאָס אַקעראַייזן אין פעלד,
און די זויל אונטער'ן שוסטער'ס האַמער,
און די מויז אין קאַמער,
קייקלען זיך פאַר געלעכטער שוין.
סע ציטערט אַזש בא דעם קיניק די קרוין
פון זייער פאַרשייט געלעכטער.

די הויפּלייט מיינען, די וועלט זאָל דערווייל
אַ באַוואַכטע אין דרויסן שטיין.
נאָר דער קיניק איז ווי דער טויט אַזוי בלאַס.
ער האָט מורא די וועלט קאָן נאָך ווערן נאַס
ווען סע וועט אַ רעגן גיין.
אָבער דאָס אַקעראַייזן אין פעלד,
און די זויל אונטער׳ן שוסטער׳ס האַמער,
און די מויז אין קאַמער.
לאָכן אַזוי, אַז סע איז שוין אַ שרעק.
זיי שטאַרבן שיער פאַר געלעכטער אַוועק,
וואָס די וועלט שטייט נאָך אַלץ אין דרויסן.

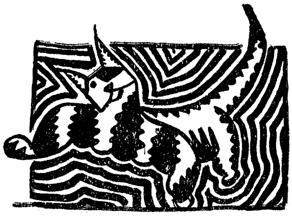

אייבי קירלי, דער מלחמה־העלד

אייבי קירלי, דער מלחמה־העלד,
מיט די מעדאַלן אויפ׳ן ברוסט, און מיט דער קוליע,
מאַכט דאָס לינקע אויג צו, ווען ער וויינט.
נעכטן אָבער, אין אַ מיטן מיטוואָך,
האָט ער אין מיטן נאַכט אַ יום־טוב זיך געמאַכט, —
זיבן לעבעדיקע זשאַבעס אויפגעגעסן.

זיבן מאָל האָט זיך מיר אויסגעדאַכט,
אַז בלויז דער נאַכט־ווינט וויינט באַ מיר אין גאָרטן.
נאָר איך האָב נישט געפּרואווט באַ זיך אַפילו פרעגן,
פאַרוואָס ער וויינט.
אים פאַרדריסט אפשר,
פאַרוואָס ער קען די בלומען נישט באַוועגן
אין מיין גאָרטן.
זיי זיינען שטיינערדיקע, — אַזוי האָב איך זיי אויסגעטרוימט.

נאָר מאָדנע ווי דאָס זאָל נישט זיין,
נישט דער נאַכט־ווינט — אייבי קירלי האָט געוויינט.
איטלאַכס מאָל, ווען ער האָט איינע
פון די לעבעדיקע זשאַבעס אויפגעגעסן,
האָט ער באַוויינט איר טויט.

איצט זיצט ער ווידער אין דער זון
און ווארט, די קינדער זאלן קומען
זאגן אים „גוט מארגן !"
ער האט זיי ליב.
זייער ווארימקייט דערמאנט אים אן זיין ווייב —
די ווילדע בארלא.
אים, לאכנדיק, אמאל א בים געטאן אין מארדע.
נאר דעמאלט האט ער נאך געהאט זיין קאטערינקע,

און א פאווע־פעדער אויף זיין גרינעם קאפעליוש,
און הויזן ענג־געפאסטע,
און די שטיוול —
ווי א שפיגל האבן זיי געפעבלט אין דער זון.
העי, מיין בארלא !

אייבי קירלי, טאר זיך נישט דערמאנען וועגען גליק,
ווייל ער שרייט
און דערנאך, אז ער פארהוסט זיך, שפייט ער בלוט.

אזוי איז אבער אייבי קירלי נישט קיין בייזער,
בלויז דאס לינקע אויג פארמאכט ער,
ווען ער וויינט
מיט די מעדאלן אויפ׳ן ברוסט און מיט דער קוליע.

דער פּאַסקודנער בעטלער

א שיינער ווינטער־טאָג אין דרויסן.
שטרעקט דער קיניק ארוים אין דרויסן
זיין האַנט צו א בעטלער, וואָס טוט צעשטויסן
פאַר קעלט דעם שניי מיט די פּיאַטעס.

ווייסט נישט דער בעטלער, אַז דאָס איז דער קיניק;
בוקט ער זיך און פרעגט ביים קיניק,
וואו סע וואוינט דאָ דער הויף־האַר אונטערטעניק,
וואָס האָט זיין ציג ביי אים צוגענומען.

קען זיך דער קיניק די זאַך נישט דערקלערן,
הייסט ער דעם בעטלער, ער זאָל דערקלערן.
לאָזט דער בעטלער דעם קיניק הערן
אַט־וואָס פאַר א מעשה:

ער האָט נישט געהאַט קיין צינז צו באַצאָלן,
האָט מען געשמיסן ער זאָל באַצאָלן.
ביז דער הינטן איז געוואָרן געשוואָלן
און די ציג האָט מען צוגענומען.

האַלט דער קיניק איין זיינע טרערן.
ווייל דאָס טוט אים ווי, האַלט ער איין זיינע טרערן;
און צו טרייסטן דעם בעטלער לאָזט ער אים הערן,
אַז דער בייזער הויף־האַר איז שוין געשטאָרבן.

דערהערט דאָס דער בעטלער, פאַרהויבט ער זיין קיטל,
ביז צו די אויגן אַרויף זיין קיטל;
קומט אים אויס פאַרדעקן זיין שוים מיט'ן היטל,
פאַרדעקט ער און ער יאָמערט.

שטייען די הויף־לייט און וועכטער און לאַכן,
הייסט דער קיניק, זיי זאָלן נישט לאַכן;
פרואוון זיי טראַכטן פון אַנדערע זאַכן,
פון לאַכן זיך אָפּצוהאַלטן.

פאַרהויבט אָבער דער בעטלער זיין קיטל,
נאָך העכער צו די אויגן זיין קיטל,
און ער האַלט אויף זיין שוים נאָך אַלץ דאָס היטל
מוזן זיי דאָך שוין ווידער לאַכן.

טוט אויס זיין קרוין און מאַנטל דער קיניק,
און ער טוט אָן דעם בעטלער פאַר אַ קיניק,
און ער בוקט זיך פאַר אים אונטערטעניק,
און ער הייסט אים, וואָס ער וויל באַפעלן.

טראַכט דער בעטלער, וואָס זאָל ער באַפעלן;
טראַכט ער און טראַכט וואָס ער זאָל באַפעלן,
ביז ער זעט אויס מיט זיין פּנים דעם געלן,
אַזוי ווי אַ וואַקסענער קיניק.

נעמען הויף־לייט און וועכטער קוקן,
אויף דעם בעטלער אין קרוין און מאַנטל קוקן;
ביז זיי הייבן זיך אָן פאַר אים צו בוקן,
ווי פאַר אַן אמת'ן קיניק.

איז דער בעטלער געשטאַנען, געשטאַנען,
אַזוי לאַנג פאַרטראַכטערהייט געשטאַנען,

ביז ער האָט זיך דערמאָנט, אַז עס איז פאַראַנען
אַ ווייב אין דער היים מיט קינדער.

איז אים דאָביי אַרויף אויפ'ן זינען,
די ציג מיט דער מילך אַרויף אויפ'ן זינען;
האָט ער באַפוילן, מ'זאָל זי געפינען
און זי ברענגען אויף אַ שטריקל.

האָט מען געבראַכט, האָט ער צוגעהאַלטן,
די קרוין מיט איין האַנט צוגעהאַלטן,
און די אַנדערע האָט ער אין דעם קאַלטן
שטריקל אַריינגעפלאָכטן.

האָט אָבער דער מאַנטל אים נישט געלאָזן,
אַ שפּאַן טאָן אַ לייטישן נישט געלאָזן.
און דער ווינט האָט שניי אַריינגעבלאָזן
דורך דער קרוין, דורך אַלע לעכלאַך.

האָט ער געטראַכט ער וועט דאָס פאַרקויפן
פאַר אַ פעלץ און פאַר אַ פּאָר שטיוול פאַרקויפן;
וועט ער אין דער קעלט מער נישט דאַרפן לויפן
און נישט מיט די הענט זיך פאָכן.

איז ער אַוועק צו דעם איד מיט'ן בערדל,
צו סראָליק דעם איד מיט'ן קאָזע בערדל;
האָט אים יענער צוגעגעבן אַ פערדל
מיט אַן אָקער־אייזן צום פעלץ מיט די שטיוול.

איז דער בעטלער זיך שוין אַהיים געריטן,
ווי אַן אמת'ער פּריץ אַהיים געריטן;
און איבערגעלאָזן אין מאַרק אין מיטן
סראָליק דער איד מיט קרוין און מאַנטל.

איז דער קיניק דערפון געוואָר געוואָרן
און איז אויף דעם בעטלער ברוגז געוואָרן,
און איז אויך אריין אין אַ גרויסן צאָרן
אויף סראָליק דעם איד, פאַרשטייט זיך.

נאָר אַז דער קיניק איז נאַקעט איינגאַנצן,
קען ער דאָך גאָרנישט ארויסגיין איינגאַנצן;
האָט ער אָנגעהויבן פאַר פּערעניש, טאַנצן
אין אייגענעם גאָלדענעם פּאַלאַץ.

האָט אָבער סראָליק געטאַנצט נאָך בעסער,
אין מיטן מארק, אין דער קעלט, נאָך בעסער;
האָט מען געמיינט, ס׳איז אַ טאַנץ פּראָפּעסאָר,
וואָס טאַנצט מיט קרוין און מאַנטל.

האָט סראָליק אודאי אויפגעהויבן,
די קרוין און מאַנטל אויפגעהויבן;
און גענומען דאָס גאָלד און דעם סאַמעט לויבן
אַזוי ווי אַן אמת׳ער סוחר.

נאָר אַז ער פרעגט, ווער ס׳וויל עפּיס געבן
פאַר קרוין און מאַנטל — און מען וויל נישט געבן
ווייל ביי יעדן איינעם איז טייער זיין לעבן
און מ׳האָט מורא מען וועט זיך זעראַזען.

האָט אודאי סראָליק חרטה באַקומען,
נישט מעשה סוחר, חרטה באַקומען;
האָט ער אָנגעהויבן אונטערברומען
ווי אַן אמת בערעלע טאַקע.

איז אָוועקגעפלויגן די שוואַרצע וואָראָנע,
צום בעטלער אַהיים, די שוואַרצע וואָראָנע;

צו ווארענען אים, ווי פאר א סעקאנע
פאר סארילק'ן און פאר דעם קיניק.

האט דער בעטלער געזאגט, אז עס ארט אים ווייניק
די גאנצע מעשה זער ווייניק;
און עס גייט אים נישט אז ווען אפילו דער קיניק
זאל דערפרוירן ווערן טאקע.

און אויב עס ווילט זיך די ווינטן פייפן,
— האט ער געזאגט — מעגן זיי פייפן;
ער האט א פעלץ, און די פיס פארשטייפן
קען נישט דער פראסט — ער האט א פאר שטיוול.

און אז ער האט טאקע גענומען שפאנען,
און די שטיוול האבן געסקריפעטביים שפאנען,
האט מען דאך געזען, אז ס'איז טאקע פאראנען
אין הימל א גאט, וואס פארלאזט נים.

איז די וואראנע אוועקגעפלויגן,
צו א קוסט מיט דערנער אוועקגעפלויגן;
און פאר כעס זיך אויסגעשטאכן די אויגן —
איז זי בלינד געווארן.

פליט זי זינט דעמאלט ארום אין די וועלדער
אין אלע וויסטע און פינסטערע וועלדער;
און זי קראקעט ווי דאס אייז אויף די פעלדער
ווען עס ברעכט זיך שוין הינטער פיאטעס.

די באַלאַדע פון דעם קיניק וואָס האָט אַליין געבראַכט די שיך צום שוסטער, ער זאָל זיי אים פאַריכטן

די הענט און דאָס פּנים ווי סמאָלע שוואַרץ,
אָבער דאָס ליד וואָס ברענט אין האַרץ —
טראַסציאַ־טוואַיע־מאַטיערי.
דער קיניק אַליין אין זיין גאַנצער פּראַכט,
האָט די שיך צו פאַריכטן געבראַכט —
טראַסציאַ־טוואַיע־מאַטיערי.
איז אָבער אַ יתום געקומען פריער,
לאָזט מען דעם קיניק שטיין באַם טיר —
שטייט דער קיניק שטאָלץ און שטייף,
גיט דער שוסטער ווי אַ באַן אַ פייף —
טראַסציאַ־טוואַיע־מאַטיערי.

באַצאָלן דאַרף מען פאַר לאַטעס אויף שיך.
נאָר אַז סע מאַכט זיך, מע האָט נישט באַ זיך —
טראַסציאַ־טוואַיע־מאַטיערי.
בעט זיך דער קיניק, צו רירן אַ שטיין,

— כ'וועל באצאָלן מאָרגן. לאָז מיך גיין —
טראַסציאַ־טוואַיע־מאַטיערי.
שרייט דער שוסטער באַצאָל מיר שוין,
און ער כאַפּט אַראָפּ בא דעם קיניק די קרוין —
שטייט דער קיניק מיט די פאַרלאַטעטע שיך,
און דער שוסטער מיט אַ קרוין אויפ'ן פּליך —
טראַסציאַ־טוואַיע־מאַטיערי.

דער מוסר־זאָגער און פאַלשער פּאָעט

דער מוסר־זאָגער און פאַלשער פּאָעט, —
וואָס ווילן זיי פון דער אָרימער וועלט?
און וואָס גייט דאָס משה לייב'ן אָן
וואָס מען האָט נאָך פאַר זיי נישט אויפגעשטעלט
קיין טראָן אויף אונזער אָרימער וועלט?

וואָס איז ער שולדיק, וואָס מען מיידט זיי אוים
און מען קוקט ווי אויף צעדולטע אויף זיי?
אַז מען הערט ווי זיי זיצן און שילטן די וועלט
אין שענק, אפילו ביי נאַכט זייגער צוויי,
ווי קען מען אנדערש קוקן אויף זיי?

וואָס ווילן זיי? די וועלט זאָל פאַר זיי
זיך בוקן ווי פאַר דעם גוי'שן גאָט?
צי הענגען זיי דען אַזוי ווי ער
אויף אַלע וועגן פון דאָרף און שטאָט?
און וואָס — אַז מען א י ז שוין אַזאַ מין גאָט?

אַז מען הייבט שוין, וואָס קומט דערפון ארוים,
וואָס אַ פויער נעמט דאָס היטל אראָפּ?
און וואָס וועלן זיי טון מיט דעם עקשן משה לייב,
וואָס בויגט (ווען ער זעט אַ געטשקע) זיין קאָפּ
פאר בושה דוקא צו דר'ערד אראָפּ?

און וואָס ווערן זיי דוקא אַזוי בייז,
ווען מען זאָגט זיי, זיי זאָלן עפּעס טון?
יעזוס איז אַ סטאָליאַר געווען
איידער ער איז געוואָרן גאָט'ס זון, —
מעגן זיי אויך דערווייל עפּעס טון.

און אויב שוין ווי יעזוס, — באַדאַרף מען דאָך
ליידן און בענטשן דאַביי די וועלט, —
פאַרוואָס־זשע דוקא זיינען זיי
פאַרבעס אַזוינע — וואָס נאָר מען שעלט,
ווייל עס בוקט זיך נישט פאַר זיי די וועלט?

איך ווייס, מען וועט זאָגן: משה לייב איז גראָב
ווען ער וועט דערמאָנען אַן אומריין אָרט,
נאָר — שטראָף אים גאָט — וואָס קען ער טון,
אַז פון זייערע געשרייען הערט זיך פאָרט
אַזוינס ווי פון אַן אומריין אָרט?

עס טרעפט זיך אַמאָל, עס וועקט אונז אויף
דאָס געוויין ביי נאַכט פון קאַץ און הונט,
וויינען מיר דעמאָלט אפשר אויך,
עס טוט אונז דאָך וויי ווי אַן אייגענע וואונד
דאָס געוויין ביי נאַכט פון קאַץ און הונט.

און אפילו ווען אַ גאַסנפרוי וויינט,
וואָס מיר ווייסן אַז פאַלש איז איר געוויין,
בויגן מיר אפשר די קעפּ דאַביי
און מיר טראַכטן צו זיינען מיר נישט אַליין
שולדיק אין איר פאַלשן געוויין.

נאָר דער מוסר־זאָגער און פאַלשער פּאָעט, —
זייער געוויין איז אונז אייביק פרעמד,
אפילו אין נאַכט־אַזיל דער באָסיאַק,
וואָס טרייסלט אוים אויף אונז דאָס העמד,
איז אונז קיינמאָל נישט ווי זיי אַזוי פרעמד.

נאָר גאָט א דאַנק, וואָס דער אמת דערוויייל
איז נאָך נישט אַזאַ מין דרויסנדיק ליכט
איבער דער טיר פון א נאַכט־אַזיל,
וואָס מע גייט פאַרביי ערגיץ אומגעריכט.
דער אמת דערוויייל איז אַן אייביק ליכט.

אַן אייביק ליכט, ווי אין הימל די זון
וואָס וועקט אונז אויף מיט איר מאָרגנשיין.
און דער פויגל ווייסט דאָך אַפילו נישט,
אַז ער זינגט פאַר אונז — געבענטשט זאָל ער זיין —
אויפ׳ן בוים ביים פענסטער אין מאָרגנשיין.

ווי דורך א וואונדער זינגט ער אריין
אין אונז דאָס גאָלדענע ליכט פון דער וועלט
און דעמאָלט בלאַנקט מיט איר אייזן און שטיין
די שטאָט אַפילו אַזוי ווי א פעלד,
ווען מיר זעען עס מיט דעם ליכט פון דער וועלט.

נאָר דעמאָלט פאַרשווינדן שוין כמעט
ווי א בייזער חלום די פאַרשאָלטענע צוויי, —
דער מוסר־זאָגער און פאַלשער פּאָעט.
אין דער ווייטקייט ערגיץ זעט מען זיי
שיער ניט ווי פליגנפינטלאַך צוויי.

משה לייב'ן טוט אפילו ווי.
פאַרוואָס זיי זעען אויס אַזוי.
זיי וואָלטן דאָך אויבעט שיין זיין געקענט
ווען דער פויגל זינגט און דער הימל איז בלוי —
ווען זיי וואָלטן נישט אויסגעזען אַזוי.

נאָר זיין פרוי איז אפשר טאַקע גערעכט
מיט דעם וואָס זי גלעט אים און בעט: אַטקאָן
— זיי ליגן דיר, זאָגט זי, חלילה נישט
אויף די רעלסן און דו ביזט נישט קיין באָן
און ווי שיין זי זאָגט ארויס „אַטקאָן".

און דאָ זעט ער, אַז ער איז טאַקע אַ נאַר
(אַזוי זאָגט אויף אים, ווער עס האָט אים ליב),
האָט אַ וועלט מיט ליכט און קויטיקט זיך אויס
ווי אַ קינד מיט בלאָטע אין אַ טאָג, וואָס איז טריב
מיט אַזוינע, וואָס קיינער האָט נישט ליב.

נאָר דאָ לאָזט ער ווידער ריידן זיין פרוי
וואָס איז ליבער פון אים און בעסער אויך:
— ווי גרויס אַ רויך זאָל נישט זיין, משה לייב,
איז נאָך אַלץ דאָ אַ הימל אין דער הויך,
און אַזוי, זאָגט זי, איז מיט אַלצדינג אויך.

אַ מענטש זאָל ליב האָבן די זון
באַדאַרף ער זען, אַז ס'איז דאָ אַ נאַכט.
און אַ טויטן באַוויינט מען צוליב דעם,
מען זאָל זיך פרייען מיט אַ קינד, וואָס לאַכט.
ווי מיט דער זון וואָס פאַרטרייבט די נאַכט.

גריזלי דער בער --

האָט די נאַכט נישט געהאַט קיין לבנה־שיין,
איז גריזלי דער בער אין אַ זומפּ אַריין
ביים פיש־טייך, אונטער דער פעלזנבריק —
איז ער אַהיימגעקומען צוריק
אַ פאַרקילטער, מיט אַ שווערן קאַטאַר,
האָט ער געברומט ווי אַ גראָבער זשאַנדאַר
ווען ר׳איז אָנגעשכורט, און האָט אין שטרוי
דריי לייזלאַך אויפגעוועקט מיט אַ פלוי.
האָבן זיי קריכנדיקערהייט,
אין זיין בערישער פעל זיך אַריינגעדרייט.
האָט זיך גריזלי׳ס ווילדקייט אַזוי צעברענט,
אַז ער וואָלט אַ וואָלף צעריסן געקענט.
נאָר אַזוי ווי קיין וואָלף האָט ער נישט געזען,
ווייל קיין וואָלף איז טאַקע אַרום אים נישט געווען, —
און אַזוי ווי ער ווייסט שוין, אַז לייזלאַך און פליי
זיינען אַזוינע וואָס מען קען פון זיי
נישט פטור ווערן, אין מיטן דער נאַכט —
האָט ער ברומענדיג די אויגן פאַרמאַכט,
און מיט אַ לאַפּע דאָ און דאָרט
זיך אַ קראַץ געטאָן אויף יענעם אָרט.

וואו זיי האָבן אים אַ בים געטאָן —
און ווי נאָר ר׳האָט דערשמעקט, אַז דער טאָג קומט אָן
איז ער — פאַרשטייט זיך — פון הייל אַרוים,
און זיך אויסגעשטרעקט אין גאַנצער גרוים,
און אויסגעטרייסלט פון פעל ווי מיסט
דאָס ביסל בייסאַכץ, און זיך אויסגעניסט,
און אָפּגעטאָן אויך וואָס מען ווייסט שוין אַליין,
און דערנאָך ווי תמיד שווער און שיין,
מיט מאַרגנגאָלד אויף קאָפּ און קאַרק,
זיך אַרויפגעדראַפּעט אויפ׳ן באַרג,
און נוי תמיד, ווען די זון גייט אויף —
געלייגט זיך מיט׳ן פּופּיק אַרויף.

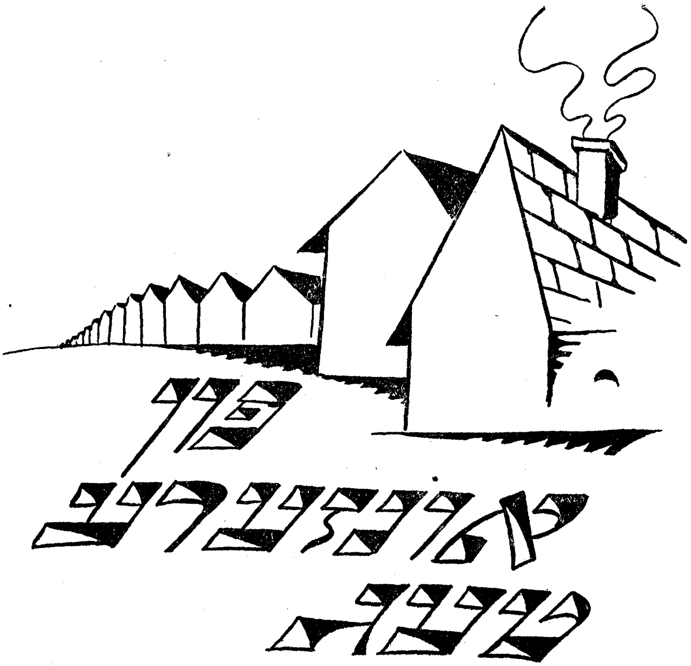
פון

אהבת־ציון

מיט א בערדל ווי א רויטער מאיער,
שאָקלט זיך דער חכם הארשל באיער.

ער זאָגט תורה, די תלמידים הערן,
און זיין פּאַלן פאַר אים אויפ׳ן שטערן.

האָט ער אָפּגעזאָגט א שטיקל תורה,
עסט ער אויף דאָס ליכט פון דער מנורה.

און פאַרבייסט מיט איילבירטן א שיסל,
און ער זעצט זיך אָפּצערוען אביסל.

אָפּגערוט, — באטאַפּט ער זיך דאָס בייכל,
ווילט זיך, הייסט עס, נאָך עפּעס א מאכל.

ברייגנט מען אים דעם קאַקערוזע־קוכן
איז ער טרוקן, — הויבט ער אָן צו פלוכן.

זעצן זיך אַרום אים זיינע ווייבער,
גלאָנצט בא זיי דער בוימל אויף די לייבער.

קנייפּט ער קוכן, און ער טונקט פאַמעלאַך,
ווערט אים ווידער אויפ׳ן הארצן פרייליך.

עסט ער אָפּ — דער חכם הארשל באיער —
טרינקט ער אויס א דראַצן, פאַרצן אייער.

ווישט זיך אַפּ די לעפצן, מיט'ן בערדל,
און ער חלומ'ט פון משיח־פערדל.

ווייל ער עס זאָל וואָוילטון אים צו ליגן,
טרייבן שקלאַוון אָפּ פון אים די פליגן.

און עס טאַנצט, און פּויקט פּאַר אים זיין גנענדל
מיט'ן יאַמשעמשטאָק אין קופּער־פּענדל.

איז דאָך אים, דעם חכם האַרשל־באַיער
טאַקע זייער גוט, און זייער טאַיער.

קראַצט ער זיך פאַר וואָוילטיק מיט אַ גופּל
אין זיין שאַינעם וויינגאָרטן באַם נופּל

און ער לייגט זיין גנענדל אויפ'ן בעטל,
און ער טוט איר אוים דאָס פּאַיגנבלעטל.

און ווי שלמה אונזער קלוגער קאַיניק,
זינגט ער שיר השירים אויסנוואַיניק.

פאַראַד ניינצן־צוואַנציק

א קויטיק־אַלטע פּאַן באַ איינעם אויף אַ פערד,
וואָס לאָזט דעם קאָפּ זיינעם אַראָפּהייענגען צו דר'ערד.
נאָך אים אַ מחנה לייט, וואָס זעען אויס
ווי מתים עטלאַכע וואָס האָבן
זיך אַליין פון קבר אויסגעגראָבן,
מיט קלעזמער עטלאַכע פון הינטן און פאָרויס.
די קלעזמער וואַקלען זיך, און שלעפּן זיך, און שפּילן.
פאַלט אַן אַ שלאָף אַזאַ אויף אַלץ אַרום,
ווי באַ דעם רעדער־זשום,
פון אַלטע וואַסער־מילן,
און די דערוואַרטונג, מיט אַ וויסטער בלוטנדיקער וואונד
אין סאַמע האַרץ, שטעלט אַן די אויערען
נאָכאַמאָל — און יאָמערט ווי אַ הונט
וואָס האָט אין מיטן וועג זיין האַר פאַרלוירן.
און איבער אַלץ דער וואָלקן אין דער הויך,
וואָס ציט זיך ווי אַ רויך
פון ווייטע לענדער וואו
און איבער אַלץ די גולם'דיקע רו,
וואָס דריקט ווי אייזן שווער
און גאָרנישט מער.

די לעצטע

אוונט־זון.
און אַלע פֿליגן אין די פֿענסטער־ווינקלען,
אין דער אָוונט־קעלט פֿאַרגליווערטע,
און אפשר טויטע שוין,
און אויפֿ׳ן ראַנד פֿון וואַסער־גלאָז — די לעצטע
איינע אין דער גאַנצער שטוב אַליין —
זאָג איך: זינג מיר עפּעס פֿון דיין ווייטן הײמלאַנד,
ליבע פֿליג.
הער איך, ווי זי וויינט און ענטפֿערט מיר:
אז אָפּדאַרן זאָל איר דאָס רעכטע פֿיסל,
אויב זי וועט אָנרירן אַ סטרונע
בײַ די פֿרעמדע וואַסערן
און אויב זי וועט פֿאַרגעסן
אָז דעם ליבן מיסטהויפֿן
וואָס איז געווען אַמאָל איר הײמלאַנד — — — —

ער וועט שוין ניט קומען

איך האָב אין חלום היינט דעם אויסלייזער געזען:
די גאַנצע שטאָט כמעט איז אַרום אים געווען.
מיר האָט זיין לויטרקייט די אויגן שיער פאַרבלענדט,
נאָר זי מיין ווייב, מיין גאָלד, זי האָט אים נישט דערקענט.
און כאָטש זי האָט געהערט דעם אייזל ווי ער שרייט,
האָט זי פאַר המן׳ען געהאַלטן דעם וואָס רייט,
און האָט דאָס נאַכטגעשיר אויף אים אַ וואָרף געטאָן.
האָט אַלץ פון גאַס זיך באַלד געריסן צום באַלקאָן —
כאָטש נעם און שלעפּ דאָס ווייב צו זיי אַרויס.
און ז׳האָט דאָך דאָס געטאָן פון מצוה־וועגן בלויז . . .
אַ נס, וואָס כ׳האָב געקאָנט אַ וואָרף טאָן אויך מיט געלט,
ווען נישט, ווייסט גאָט מיט וואָס איך וואָלט זיי אָפּגעשטעלט.
אַפילו ער אַליין, איז אויך אויף דר׳ערד אַראָפּ.
ס׳איז אפשר טאַקע בלוט גערונען פון זיין קאָפּ
ער האָט זיך דאָך געווישט, און זיך אַרומגעטאַפּט,
און האָט מיט איין האַנט בלויז, דאָס ביסל געלט געכאַפּט.
נאָר גאָט אַ לויב דערפאַר וואָס ר׳האָט דערצו געפירט
אַז ס׳האָט דער אייזל זיך אַליין צוגאַלאָפּירט. —
זיי זיינען באַלד אים נאָך, און מיט אַזאַ געלויף
אַז ס׳האָט דער שטויב פון גאַס אַ זעץ געטאָן אַרויף

ווי פֿאַרע פֿון אַ באָד, און מיט אַזאַ געוואַלד
אַז ס'האָט זיך אויסגעדראַכט די גאַנצע וועלט צעפֿאַלט.
עס האָבן שוין דערנאָך אַפֿילו גאַסן־הינט
דעם אייזל נאָכגעיאָגט . . . האָב איך דערווייל געשווינדט
אַרויפֿגעכאַפּט אויף זיך דעם שלאָפֿ־ראָק, מיט די שיך,
און האָב אַביסל געלט צענויפֿגעזוכט פֿאַר זיך,
און אויפֿגעקליבן אויך די פּאות מיט די בערד
וואָס מ'האָט זיך אויסגעפּליקט אַרום דעם געלט אויף דר'ערד
און פֿונ'ם נאַכט־געשיר די שערבלאַך אָפּגעראַמט,
און וואו אַ סימן נאָר — אַרויפֿגעשאָטן זאַמד,
זיי האָבן דאָך געקענט זיך אומקערן מיט זעק
ווי גוים אמתע — און אפשר אויך מיט העק,
אַ בייזער יאָר אויף זיי . . . זיי האָבן דאָך מיר שיער
די שויבן אויסגעהאַקט, און איינגעזעצט די טיר.
עס האָט דאָך אויסגעזען אַז ז'האָבן מיר געוואָלט
דער'הרג'נען אויף טויט מיין אָרעם ווייב מיין גאָלד.
איר לעבן האָט דאָך שוין ווי אויף אַ האָר געשוועבט.
איך בין ווי אייזן שטאַרק, אַז כ'האָב דאָס דורכגעלעבט.
אַזוינע וועלף — — —
אַזוינע בעסטיעס — — — ..

פֿרילינג, נײַנצן־צוויי־און־צוואַנציק

אַ קראַנקער, וואָס שמייכעלט אויפֿ׳ן טויטנבעט,
אַ מענטש, וואָס גייט אַרום מיט די הענט אין ביידע אַרבל
און שווייגט ;
אַן אַלטער, וואָס קוקט — אויף זיין דער׳הרג׳עטן זון
מיט אַ לולקע אין מויל ;
ערגיץ אין דער וועלט זיינען זיי דאָך פֿאַראַן
אַט די אַלע,
און זאָל זיין, אַז ס׳איז אַ ליגן —
און קיין שום שטיין אויף דער ערד וואַרט נישט,
דו זאָלסט דיין קאָפּ אָן אים צעשלאָגן ;
אָבער אַרומגיין ביז מען ווערט אַלט
און נאָכדעם זיך וויגן און דערציילן פֿון אַמאָל,
ווייל קינדער האָבן ליב מעשה׳לאַך אַזוינע ? — —
קוק מיך אָן, מענטש, פֿון אומעטום :
איך וועל נישט שרייען, אַז אַ פֿייער ברענט
אַרום דיין הויז ;
ביים ברעג פֿונ׳ם גרויסן ים זיץ איך,
און מיינע אויגן ביי מיר זעען אויס,
ווי צוויי גרויסע געשווירן
אַנטקעגן דער זון, וואָס גייט אויף.

איך זוך רייד און איך געפין
בלינדע פון שרעק אין מיר וויטאָגן,
און ווערים וואָס קריכן אַרום
ווי אויף אַ טויטן.
וואָס זאָל איך טון? פרעגט דאָס קינד
ביי דער מאַמען,
ווען דער קרעמער האָט אָפּגענאַרט.
איך האָב נישט ביי וועמען פרעגן.
און דער וואַנזין אין זיין גאָלדענעם דאַכשטיבל
האָט זיך איינגעשלאָסן אויף טויזנט ריגלען;
איז דער נעכטיקער טאָג ווי אַ וואָלף
באַפאַלן און פאַרשוואונדן; —
נעמט ער גאַל און מאָלט גראָז,
נעמט ער געוויין און מאָלט טוי,
נעמט ער בלוט און־מאָלט אַ זון, וואָס גייט אויף,
— פאַר וועמען?
פאַר דעם ווינט, וואָס שפּרינגט,
ווי אַ גרויסער בהמה'ניק אַרום
איבער אַלע ימ'ן.
פאַר דעם קאָטער וואָס וויינט
אויף די פאַרגאַנגענע מערץ־נעכט פון זיין לעבן;
פאַר דעם פּאָעט וואָס זינגט,
פאַר דעם צאָרן וואָס גראָבט
און פאַר דעם רחמנות,
וואָס לעגט שפּינוועבס צו די וואונדן פון דער וועלט —
גענוג!

אין סוף פון די טעג

דער לעצטער מענטש —
אויפגעלאָדן שוין אַוועקצופליען,
די זיבן קאַסטנס חזיר־פלייש וואָס ער האָט אָנגעגרייט
אויף דריי יאָר צייט,
(ווייל אַזוי לאַנג וועט דויערן
דער וועג צו דער לבנה).
קוקט ער — מיט דער מאַסקע אויף זיין פּנים שוין —
נאָך איינמאָל זיך אַרום
אויף אַלע פיר זייטן פון דער וועלט,
דערנאָך אַ פליגלשטויס —
און איבער אַלע וואָלקן שוועבט ער שוין — —
קוקט אים נאָך דער הונט,
וואָס איז געבליבן אונטן
איינער און אַליין —
זעט ער אים — אַ פויגל אין דער הויך,
זעט ער אים — אַ פּינטל, וואָס פאַרשווינדט,
זעט ער גאָרנישט מער.
לאָזט ער פאַלן פון זיין מויל אַרויס די ביבל,
וואָס מען האָט מיט אים אינאיינעם דאָ געלאָזן
און מיט זיין אויסגעשטרעקטן האַלז צום הימל

ווײנט ער דאָס געוויין דאָס שטומע
פון די חיות אַלע.
וואָס בלײַבן דאָ אַזוי אַלײן, ווי ער
האָרכען גראָזן, בוים און נעפּל איבער אים
און איבער זײ די זון אין בלוטיקן אָוונטגאָלד
דאַכט זיך שוין, אַז אויך דער אָף, דער ווילדער,
וואָס הויערט אויפ'ן שפּיץ באַרג,
האָרכט מיט אויגן צוויי,
ווי אויפגעשוואָלענע אין בלוטיקן אָוונטגאָלד
דאַכט זיך, אַז עס מאָנט די וועלט בײַ אים,
אַז ער זאָל אויפשטײן, אויפשטײן, אויפשטײן,
און זאָל נישט צולאָזן, — דער הונגערטויט
זאָל אויפעסן בײַ זײַנע פּיס דאָס ווײַב
וואָס דאַרף דעם זון צו אים, דעם נײַעם מענטש,
געבוירן.
און ער דוקא ווי אונטער אים דער שטײן
(מיט האָר אין ווינט ווי שפּיזן, רירט זיך ניט — — — —
און ווי אַ רויך פון ווײַטע פּײַערן וואָס לעשן זיך,
ברענט זײַן אָטעם אין דער לײדיקײט אַרײַן
און יעדע האָר אויף אים באַזונדער, ווײנט
ווי אונטער אים דער הונט אין בלוטיקן אָוונטגאָלד — — —
און ווי די ביבל אויף דער ערד
אין בלוטיקן אָוונטגאָלד — — —

די באַלאַדע פון מיין אומעט

הכלל, עס איז אומעטיק, ליבע ברידער.
הירש לייבל, מיין פעטער, דער זייפנזידער
איז טויט שוין דריי און דרייסיק יאָר
און ער, ווי מיר ווייסן, איז דאָך געווען
קיין עין־הרע אַנ׳עסער טאַקע, —
איז אודאי פון גאַנצן שור־הבר
איבערגעבליבן פאַר אונז אַ מכה —
שוין אָפּגערעט פון געפילטער קישקע.

וואָלט מען כאַטש געהאַפּט אויף דעם לויתן,
האָט אים מיין באָבעס ערשטער חתן
שוין אודאי אויפגעגעסן אַליין.
געווען אַ דימענט, ווי מיין באָבע דערציילט,
ער פלעגט אַפילו די גוים בענטשן,
נאָר צוליב אַ שטיקל פיש מיט כריין
האָט ער איינמאָל שיער נישט געקוילעט אַ מענטשן
ביי זיי טאַטענ׳ס צווייטער חתונה,

וועגן יין המשומר — וועגן אַזוינע זאַכן
איז שוין בעסער די צונג זיך נישט קאַליע מאַכן —
(די בלאָנדע גראָבע מאַריאַשע מיין אַם.
ווי מען שרייבט פון דער היים, איז אויך שוין טויט) —
סיידן דער יין המשומר פליסט אויבן
אין אַ מולטער, אַזאַ וואָס איז גרויס ווי דער ים.
נאָר אַפילו דעמאָלט איז שווער צו גלויבן,
אַז אַ גויע זאָל עפּעס איבערלאָזן,

הכלל, עס איז אומעטיק ליבע ברידער
עס קומט אוים כאטש לעג זיך אליין אנידער
און שמיים זיך, וואס דו ביזט געווען אזא נאר
און געלאזן זיך פארלויפן דעם וועג.
כאטש מייז קאזין וואס וואוינט ביי מיר אויפן בוידים,
ווען ער הערט מיך ריידן — שטראפט מיך דערפאר:
מען קען נישט — זאגט ער — שטארבן קודם,
איידער מען שטארבט. ס'איז נישט מעגלאך, זאגט ער,

און מייז קאזין דארף מען, מוז מען, גלויבן.
ער איז דאך אליין שוין פון בוידים אויבן
ארונטערגעפאלן אמאל ניין, —
און דוקא אין מיטן נאכט, ווען ער שלאפט,
פאלט ער אלע מאל ארונטער.
עס דאכט זיך שיער, אז דאס הויז פאלט איין
און צו דעם איז ער גלאט נישט קיין געזונטער
א וואסער־קאפ האט ער, נעבאך.

נאר פון דעם איז דאך צו זען ווידער
אז ווי לאנג מען האט א פאר גאנצע גלידער
דארף מען זיך, הייסט עס, פלאגן אויף דר'ערד.
אט נעמט מייז זונעלע טאקע — זעט,
זיצט, דאכט זיך אין זיין אייגענעם טייכל
און שרייט, אזוי ווי ער וואלט זיך פארהערט
מיט א גוי וואס טרינקט זיך: אודאי דאס בייכל
אים טוט וויי — מייז קינד, מייז גאלדנס.

נאָר וואָס איז דער וואונדער, אַז שמיראַכצ פון רעדער
עסט ער שוין, אָדער גלאַט שטיקער לעדער
פאַרדאַרטע בוים־קאָרע אַ שטיק
ווען ער דערטאַפּט — איז יום טוב ביי אים.
ער וועט נאָך, קען זיין, אַמאָל קונצן ווייזן,
ווי מיין שוואָגער איצקע דער באָלשעוויק.
יענער שלינגט דאָך גאַנצע לענדער
אַזוי ווי אַ שוואַרצקינצלער שטיקער אייזן.

נאָר יענער שרעקט זיך שוין טאָקע פאַר גאָרנישט
און אים אַרט נישט — זאָגט ער וואָס מען טאָר נישט.
ווען ער וועט — זאָגט ער, — אין הימל אַריין,
וועט ער זיי פאַרקאָכן אַ קאַשע דאָרט,
אַז סע וועט זיי פינסטער ווערן אין די אויגן.
און אויך מילך צו דער קאַשע וועט מוזן זיין,
אויב ניט — זאָגט ער — וועט ער זיך זעצן זויגן
אויפן שוים ביי דער מאַטקע באָזשע אַפילו,

פון אַזוינע רייד וואָלט אַמאָל אַנטלאָפן
אַ שד — אויב אים וואָלט נישט דער שלאָק געטראָפן.
היינט מאַכט מען זיך אָבער גאָרנישט דערפון
אַ צייט אַזאַ. אָט נעכטן ביים ים
האָט איינער מיט הענט ווי משוגענע ווינטן
זיך איינגעשפּאַרט דוקא, אַז די זון
איז נישט אַנדערש — דעם בורא׳ס גאָלדענער הינטן
וואָס ער ווייזט אונז אַלע פאַרנאַכט פון אויבן,

נאָר עס גייט דאָך אַלצדינג קידער־ווידער
אַט — מיין שכן זרחי מאַכט איבער דעם סדור,
ער מיינט צו העלפן מיט דעם דער וועלט,
וואָס ער מעקט דעם אתה נאָך ברוך אוים
און שטעלט אַריין אַן אָנכי דאָרטן.
ער האָט שוין אויך — פרייט ער זיך — באַשטעלט
ברכות נייע פון די פיינסטע סאָרטן
בײַ דער פירמע מענטשל זיימויכל רוקזיך.

נאָר אַזוי, צי אַזוי, — דערווייל שלאָפט ווידער,
אַזוי ווי אַ האַלצהעקער אַ מידער
מיטן קאָפּ אויף דער פויסט און אויף דער האַק
אַ גאַנצע קראַנקע צעבראָכענע וועלט.
און די אַלטע באָביצע דאָס לעבן,
קלייבט ווידער שפּענדעלאַך אין זאַק
און דער בער — די מעשה וואָס גאָט האָט געגעבן
צו פאַרשפּילן קינדער, וואָס וויינען עסן, —
און דער הויפנאַר שפּילט זיך מיט מיץ און גלעקלאַך
ווי דער שוסטער מיט זיין האַמער און פּלעקלאַך;
און דורך אַלע הויפן האַנט אין האַנט
גייט זיך דער גולם מיט'ן פּאָעט
און זיי שרייען דאָס ליד פון דער גאָלדענער פּאַווע
און דאָס ליד פון דער הייליקייט פון לאַנד.
און אדם — אויב נאָר אים דערלאַנגט דאָס חוה,
פרעסט ער, ווען ס'איז אַפילו שטאָלמיסט — — —

מיין צוואה

האָב איך אזוי מיר אָפּגעטון,
ווי נאָר עס איז אויפגעגאַנגען די זון
בין איך אַוועק און צענויפגעקליבן
קאַזע־באַבקעס אין דעם ליד אריין ,
וואָס איך האָב ערשט נעכטן אָנגעשריבן
פון דער לבנה מיט איר שיין,
און צו דעם האָב איך נאָך צוגעגעבן
עטליכע לידער — פון טיש דאַנעבן,
וועגן דער הייליקייט פון דער ביבל
וואָס ווען איך טראַכט פון דעם, ווערט מיר איבל.
און דאָס אַלצדינג האָב איך ווי אין אַ זאַק
איינגעפּאַקט אין מיין אַלטן פראַק,
דערנאָך אַריינגעשלאָגן אַ טשוועקל
אין דרויסן באַם פענסטער, און דאָס גאַנצע פּעקל
אויף דער קאַטשערע אַרויסגעהאַנגען
זיינען מענשן און קינדער פאַרבייגעגאַנגען
און האָבן געפרעגט בא מיר, וואָס דאָס איז, —
האָב איך זיך פאַרנויגט ביז צו זייערע פיס
און געענטפערט, אַז דאָס זיינען מיינע יאָרן,
וואָס זיינען אַזוי פאַרשימלט געוואָרן
צווישן דעם אַלטן חכמה־געשטאַנק
פון מיין וואונדערלאַכן ביכער־שראַנק.
ווען אָבער מיין איינציקער זון, וואָס גייט

(מיט מיין ים פול טרויער און מיין פינגערהוט פרייד)
אין פערטן יאר אריין, האט אויך
פאריסן זיין קעפל צו דער הויך,
האב איך אים גענומען אויף מיין שויס
און געזאגט צו אים אזוי: הער אויס,
מיין יורש, איך זאג דיר צו,
אז פונקט ווי מע שטערט נישט א טויטן די רו
וועל איך — ווען דו וועסט דערוואקסן ווערן —
דיר קיינמאל אין קיין זאך נישט שטערן,
ווילסט זיין א בייגלבאקער, א שינדער
זיי דיר, קינד מיינס.
ווילסט זיין א מערדער, אן אונטערצינדער,
זיי דיר, קינד מיינס.
ווילסט בייטן — מיידלאך
אזוי ווי זיי אליין די קליידלאך.
בייט דיר, קינד מיינס.
איין זאך, אבער, קינד מיינס, זאג איך דיר אן:
אויב דו וועסט — פאר מענשן זיך צו גרויסן —
דערגיין אזוי ווייט, זיך אנצוטאן
אין אט־אזוינס, וואס הייננט דא אין דרויסן
און וועסט נאך צו דעם — די שעה זאל נישט זיין —
אויך שרייבן א ליד פון לבנה־שיין,
אדער גאר פון דער ביבל, דעם סם פון דער וועלט, —
דעמאלט מיין ליבער
אויב איך וועל נאר האבן עפעס געלט,
מעג עס זיין אפילו ווי ווייניק
שרייב איך אן א צוואה, און לאז דאס איבער
פאר מיין לאנדסמאן, דעם קומענדיק־פוילישן קעניג

אוןַ אַ חוזק, וואָס מיר ביידע זאָגן זיך מער נישט — דו —
צעשנייד איך, אַזוי ווי אַ קאַרגער צעשניידט
לעקאַך פאַר חתונה־אָרימעלייט,
אַלץ וואָס בינד צו דיר מיך צו —
און טאַטע־שמאַטע און זוז־שמון,
און זאָ העלף מיר דער הערגאָט
ווי —
איך —
וועל —
דאָס —
טון —

אַלץ אין אונז ווערט מיד

אַלץ אין אונז ווערט מיד,
נאָר ווי אַ מיל־ראָד פונ׳ם ווינט געדרייט,
זינגט פון אינדערפרי ביז אין דער נאַכט אַריין
די נאַרישקייט אין אַלע אונזערע רייד.

אַ, נאַרישקייט, דו אונזער קעניגין,
איבער אַלע קלוגשאַפטן דיין טראָן,
דו האָסט צו דיינע אונטערטאַנען
אַלעמאָל בלויז גוטס געטאָן.

דיין גוטסקייט וואַרימט, ווי באַנאַכט דאָס פייער,
אונזער אָרים בלוט.
אַז וואויל צו דעם, וואָס קניט פאַר דיר אין הייליקן גלויבן,
געבענשט איז ער אין אַלצדינג, וואָס ער טוט.

דער אָדלער נישט, און נישט דער וואָרים אויך,
וואָס אים איז דאָ צו קריכן בלויז באַשערט, —
די שלאַנג נאָר מיט איר חכמה האָט באַשאַפן
דעם מלאך מיט׳ן שווערד.

נאָר שטיל מיין האַרץ. וואָס זאָגט דער נביא ?
נישט אַלץ וועט מיט דער פינסטערניש פאַרגיין,
די חכמה נאָר אין אירע זיבן פאַרבן־שלייערן
וועט ווי אַ שטיין פאַרוואַרפן זיך אַליין.

דאָס בלאַט פֿון בוים, די זאַנג אין פֿעלד, דער מענטש, דאָס לעבן,
וועלן זינגען אין דער זון אַריין.
די חכמה נאַר, וואָס האָט געגאַרט, וועט וויינען,
ווען איר וועט אויסקומען גענאַרט צו זיין.

עס וועט די פֿרייד אַנטקעגן גיין דעם נאַר אַפֿילו,
וואָס קומט אַהער מיט פֿייער אין די הענט,
די חכמה נאַר אין אירע זיבן פֿאַרבן־שלייערן
וועט יאָמערן — פֿון קיינעם נישט דערקענט.

דעריבער וואויל צו דעם, וואָס וויגט זיך אין זיין חלום,
ווי אויפֿ'ן בוים דאָס בלאַט, בעת ס'ע ווערט פֿאַרדאַרט.
דער שטיין, וואָס האָט אין קברים־פֿעלד זיין אויסלייזונג געפֿונען,
ווער ווייס, ווי לאַנג ער האָט אויף דעם געוואַרט.

דער צער פון דער וועלט

ניט ווייט פון מיין הויז הויבט זיך אן די שטאט,
זיצט דארט און וויינט אן אלטער גאט
אין דרויסן אויף א שטיין אין דער נאכט,
ווייל מ׳האט פאר אים אלע טירן פארמאכט.

נאענט פון מיין הויז צווישן נאכט און רויך
לאכן די וועכטער אזוי ווילד און הויך,
אזוי ווי זיי וואלטן מיט אייזן אויף גאלד
דעם אייגענעם פחד פארטויבן געוואלט.

ניט ווייט פון מיין הויז אין א שטאל אויף דער ערד
זיצן דריי זקנים מיט גרייז גראע בערד
און מיט קרוינען פון ליכט אויף קאפ און האנט, —
דריי הייליקע פונ׳ם מארגנלאנד.

אבער דאס ווייב אויפ׳ן הארטן שטרוי,
וואס איז נאקעט און אלט ווי זיי, און גרוי,
קרעכצט ווי א דארער בוים אין ווינט
און וויגט זיך אליין ווי מען וויגט א קינד.

און איבער אונז אלע דער צער פון דער וועלט.
דורך אלע פענסטער וויינט ער און שעלט
דעם שטערן אויף וועמען מען האט געווארט
און וואס האט מיט זיין ליכט ווידער אפגענארט.

נײַנצן-דרײַ-און-צװאַנציק

— עסן דאַרף מען.
אַזױ האָט דער עלטסטער פֿון די פּראָפּעטן
(זיבן זײַנען זײ געװען)
מיט אױפֿגעהױבענע הענט צום הימל
אַרױסגעקרעכצט
און זײַן פּנים דאַבײַ האָט אױסגעזען
װי באַשײַנט פֿון דעם קױטיק-געלן ליכט
װאָס מען זעט נאָך אַ װאָלקנבראָך אַמאָל.
דער צװײטער, אין מיט׳ן האַרץ מיט אַ לאָך
װי אַ פּױסט די גרױס, האָט געעפֿנט דאָס מױל.
נאָר פֿון אים האָט מען גאָרנישט מער געהערט,
מען האָט בלױז געזען װי ער הױבט מיט די ליפּן
בעת די ליפּן באַװעגן זיך.
מיט די הענט אָבער און מיט די אױגן
האָט ער געװיזן אַרונטער, אַרונטער,
און נישט צום הימל.
דער דריטער האָט שױן גאָרנישט געפּרואװט
אַ ריר טאָן אַפֿילו מיט די ליפּן.
ער האָט בלױז אין דער װײַט אַרײַן געקוקט
אַהין, װאו עס האָט זיך געדאַכט, אַז אים װילט זיך
אַ שטרעק טאָן אַ האַנט װאָס ער קען נישט רירן.
דער פֿערטער, פֿינפֿטער, זעקסטער און זיבעטער,
הינטער די דרײַ אױף די קױטיקע טרעפּ.
זײ האָבן בלױז מיט די קעפּ געשאָקלט
װי זײ װאָלטן געזאָגט: מיר זײַנען מסכּים, מיר זײַנען מסכּים
מיט אַלץ װאָס אונזערע ברידער זאָגן
צום פֿאָלק װאָס הונגערט און װײנט.

פאַרדאַמט זאָל ער זײַן דער פּראַזן-דרעשער

דער גאָט־פאַרשאָלטענער אינטעליגענט ;
ער האָט צוויי פּאַסקודנע ווייסע הענט,
וואָס ווילן נישט אַרבעטן, דרייט ער מיט זיי
דאָס אייביקע גראָבע־פינגער־געדריי.
אַפילו דאָ, וואו די קלויזבאַנק־לויז
איז כמעט אַנ׳אַנטיק, וואָס מע זעט דאָס בלויז
ביי אַ בטלן אַזוינעם, ווי ער, טאַקע בלויז,
און נישט געגנוג, וואָס ס׳קערן זיך שיער
די געהערים איבער אין בויך ביי דיר
פון דעם דאָזיקן וואָרט־און־לויז־זשאַנדאַר,
איז גיב אים נאָך — אויב ער נעמט כאַבאַר —
אַ גאַנצן שפּיי־טאָפּ מיט כבוד דערפאַר.
פאַרדאַמט זאָל ער זיין !

די געלט־ביַיטש פון איבער און אונטער דער ערד
שנייט לייבער, אַזוי ווי מיט אַ שווערד.
און דאָס ווייסטע מיליאָנען־האַרץ — די נויט,
שרייט, ווי אַ מכה פון אונטער דער הויט,
און ער מיט אַ צונג פאַרגעלט און נאָס,
ווי אַ קינדער־סטאַן, פאַרגעלט און נאָס,
פאַרוואַנדלט דעם קאַמף אין ברודער־האָס.

און כאַטש פאַרשטופּ, ווי אַנ׳איבעריק לאַד,
דעם פּיסק אים מיט שטיינער, גיט ער ניט נאָך;
און מיט זיין אייניציקן מוזישן צאָן
צעהאַקט און צעגריזשעט ער אַלץ, וואָס ער קאָן,
ווייל עס פעלט אים אַ פאַדעם צו דער פאָן.
פאַרדאַמט זאָל ער זיין.

נאָר גוט אַזוי פאַר דעם אייביקן פערד,
דעם פּראַצע־מענטש, ער איז עס ווערט,
אַז ער רייסט ביי זיין אייגן ווייב און קינד
דעם ביסן פון מויל פאַר די פרעמדע הינט.
איז ער ווערט, אַז זיי זאָלן פאַר יעדן שטיק ברויט,
וואָס ער וואַרפט זיי צו, פון אים שינדן די הויט,
ווי פון אַ טויטער נבלה די הויט;
ביז ער וועט אַליין דערזען, אַז ס׳איז יוקס
דאָס געשריי פון דעם פּראָזן־דרעשער־דע־לוקס,
וואָס ווייל כלומרשט קאַמף ביז אויף קדוש השם.
ער איז דאָך אַליין אין וועג די קלעם,
די אייזערנע קלעם, וואָס האַלט אָפּ פון דעם.
פאַרדאַמט זאָל ער זיין!

נאָר פאַרדאַמט זאָל אויך זיין מיין האָס אין מיר,
וואָס האָט זיך געשטיקט אונטער טויער און טיר
פון קינדוויז אָן. ווי אַ ריזן וואַנט
האָבן חדר און שול אומעטום אין לאַנד
דאָס לעבן אָפּגעצאַמט פון דער וועלט.
און מלמדים מיט מיילער, ווי טכוירן אין פעלד,
האָבן מיט פסוקים, ווי טכוירן אין פעלד,

פאר׳סמ׳ט נישט נאר דעם באגער פונ׳ם קינד,
נאר אפילו אין דרויסן דעם פרילינגס־ווינט,
און אפילו די זון. — און סאיז נישט קיין זשעסט,
ווען איך זאג, אז איך האס, ווי א ראבן־נעסט,
דעם פראזן־מאניאק — אונזער סם און פעסט —
פארדאמט זאל ער זיין!

נאר אומזיסט, וואס דער פראנט באניוכעט מיין ליד,
ווער סע גארט נאך א גארטן, וואו אלצדינג בליט,
און נאך רייד, ווי נאך הורן אין די נעכט,
באשמינקט און באצירט. — זאל ער גיין צו דעם קנעכט,
דעם בארימטן פויגל אין פראק און שניפס,
וואס קניט, ווי א חם פאר א געץ פון גיפס;
פאר זיך אליין דעם געץ פון גיפס;
נאר אויך אים זאל איינשלינגען די ערד.
איך בין בא אים דאס לעבן נישט ווערט
צוליב דעם, וואס איך האלט נישט צונויפגעפארט,
ווי א הונט מיט א צויג, שיינקייט און ווארט.
און ער באצירט מיליאנענמארד.
פארדאמט זאל ער זיין!

נאר איבער אים שפאנט שוין דער וואנזין, וואס שרייט
מיט געהויבענע הענט איבער וועלט און צייט.
און נישט ער און נישט דער, וואס איז פעט און זאט,
און וואס ווארט אויף דעם נאר אין משיח־כאלאט.
און נישט דער, וואס הויבט, ייי א גולם, אויף
די אויגן, ווי צוויי געשווירן, ארויף,
צו דעם רויט־פארויכערטן הימל ארויף.

נאָר דער ווערמעס מעסער עס וועט אין זיין פויסט
בלאַנקן אַזוי ווי זיין צאָרן, וואָס ברויזט, —
דער וועט באַפרייען די וועלט פון איר יאָך.
נאָר דעמאָלט וועט שוין אויך וואַקסן מאָך
אויף דעם בטלן פון היינט אין זיין מויזנלאָך.
פאַרדאַמט זאָל ער זיין!

דער וויסטער שאַנד־נאָמען אינטעליגענט
וועט דעמאָלט בלויז ווערן אָנגעווענדט
אויף דעם, וואָס וועט פאַרדינען דעם טויט,
דעם טויט. — ווייל ער האָרעוועט נישט אויף זיין ברויט.
אָבער נישט נאָר די שוואַנגערע פרוי וועט איר קאָפּ,
ווען זי וועט אים פאַרבייגיין, — אַ בויג טון אַראָפּ,
אַ פאַרציטערטע אַ בויג טון אַראָפּ.
נאָר אַפילו דאָס ווייב, וואָס איז אים געווען
אַ מאַמע, וועט אים נישט וועלן זען;
און אַפילו דער הונט וועט איינציען דעם עק
פאַר אים, דעם גלגול, פאַר אים, דעם פלעק,
פון דעם גרעסטן אומגליק וואָס איז שוין אַוועק.
פאַרדאַמט זאָל ער זיין!

זונאויפגאַנג

ארום דעם בלויען צוים פון מיין הויז,
ביים ים, וואו איך וואוין, ארום מיין הויז,
שפרייט זיך א גאָלדענע מדבר אויס, —
שפרייט זיך ביז העט צום הימל־זוים
פון וואַנען די וואָלקנס קומען ארויף,
און פון וואַנען די מאָרגנזון גייט אויף
מיט איר ליכטיקייט איבער דער ערד,
מיט איר ליכטיקייט איבער דער ערד.

וועמעס בין איך, אָ, גאָלדענע ערד?
דיינער בין איך, אָ, גאָלדענע ערד.
פוסט ווי מיין הארץ און ברייט און פארקלערט
וויינסטו דיין איינזאַם מאָרגנליד
צו דער זון ארויף, וואָס צעטיילט איר בלוט, —
איר גאָלדן בלוט — גערעכט און גוט
צו אַלעמען אויף אונזער וועלט,
צו אַלעמען אויף אונזער וועלט.

אַ, זון, פֿאַרגיב מיר פֿאַר מיינע הענט,
פֿאַרגיב מיר פֿאַר מיינע ווייסע הענט,
אין זיי דיין גאָלדן בלוט, וואָס ברענט,
אַזוי ווי אויף מיין בלויען צוים,
און אַזוי ווי אויף מיין איינזאַם הויז,
און אויף דער מדבר וואָס שפּרייט זיך אויס
אַ גאָלדענע אָרום מיין האַרץ
אַ גאָלדענע אָרום מיין האַרץ.

ווי אַ קינד אין אַ וויגעלע אונטער אַ בוים
אונטער אַ בליענדן קאַרשנבוים
שפּיל איך זיך אונטער מיין בלויען צוים
מיט דיין גאָלדן בלוט אויף מיין האַרץ און הענט,
און מיר טוט דאַביי אַזוי מאָדנע באַנק
און מיין לעבן איז צום שטאַרבן קראַנק,
און איך וויים נישט וואָס צו טון מיט זיך,
און איך וויים נישט וואָס צו טון מיט זיך.

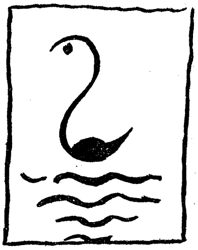

ווער וועט ראַטעווען ?

ווער וועט ראַוועטעווען די וועלט
פון דער פינסטערניש, וואָס ווערט שווערער און שווערער ?
דער הויפּהאַר וועט שיקן אַ קוימענקערער,
און דער רב מיט זיין הויכן סויבלהיטל
און דער גלח מיט זיין ווייסן קיטל
וועלן אים העלפן די שדים פאַרטרייבן, —
די שדים פאַרטרייבן.

ווער וועט ראַטעווען די וועלט,
אַז דער הונגער ווערט אויך גרעסער און גרעסער ?
דער הויפּהאַר האָט ווייַן זיבנהונדערט פעסער,
און רב און גלח — גאָט'ס וואונדער צו ווייזן
וועלן צונויפמישן בלאָטע מיט אייזן
און וועלן פון דעם וואַרעניקעס קאָכן, —
וואַרעניקעס קאָכן.

ווער וועט ראַטעווען די וועלט
פון דעם האָס אין איר, וואָס ברענט ווי אַ פייער ?
דעם הויפּהאַר באַוואַכט אַ העלד אַ געטרייער,
און דעם רב און דעם גלח, דעם רב און דעם גלח,
היט אָפּ פון'ם הימל אַ הייליקער מלאך,
און וועלן זאָלן פרעסן דאָס פאָלק דאָס וויסטע, —
דאָס פאָלק דאָס וויסטע.

העי, דו נאַקעטער —

העי, דו נאַקעטער, מיט אויגן בלוט־פאַרלאָפענע, פון זוכן אין דער ווייט.
דו מיינסט, עס איז דער וויסטער ווינט אַזאַ — דער ים אַזאַ, וואָס שרייט
אַרום די אויערן דיר, און דיין צעעפנט מויל. —
דו מיינסט, אַז דיר וועט זיין גענוג דאָס ליכט, פון אַט דעם שטיקל קויל
וואָס האָט זיך פון דעם לעצטן וועלט־פייער ביי נאַכט
מיט דעם געשריי פון ווינט, צו דיר אַהערגעבראַכט. —
דיין האַרץ זעט טיפער פון דיין אויג, און בלינד ביזטו
ווי די פאַרלוירנקייט אין דיר, און ווי דיין קראַנקע רו,
וואָס ציטערט אויף בּאַ יעדן שאָרך אין דיר.

אַ וואונדערליכער נאַר איז דער געוועזן, וואָס האָט פאַרטראַכט,
אַז בלוט וואָס רינט פון צלם אין דער נאַכט
קען אַזוי ליכטיק זיין
צו לויכטן ווי די זון, אין וויסטער וועלט אַריין. —
אַ נאַקעטער און בלינד —
און מיט צעשפּרייטע הענט,
הענגט ער און ער האָרכט, אַזוי ווי דו, אין ווינט.
און זיין געשריי וואָס רייסט זיך צו דער הויך
פאַרגייט ווי רויך, ווי לעצטער רויך —
פון פייערן וואָס האָבן אויסגעברענט,

נישט ווייז, דו נאקעטער.
מעק אוים פון דיין זכרון יעדן גאנג
וואס פירט צו דעם, וואס איז צום שטארבן קראנק.
זאל אויסרינען דאס לעצטע בלוט פון הארץ
פון דעם, וואס ציט זיך בלייך און שווארץ
צום צלם אין דער הויך. — וועט ווערן אפגעטון
דאס ליד פון מוטער, און פון זון.
וועט אלצדינג וואס דערמאנט אז זיי, פארגיין —
פארגייז, ווי די לעגענדע אין דער נאכט
וואס האט זיי אין דער וועלט אריין געבראכט.
וועסטו זיך אומקערן צו זיך אליין,
און דעמאלט וועסטו זען, וואס דו האסט קיינמאל נישט געזען.
ביים טויטן קאלטן הימל האסטו ליכט געמאנט —
און ווי די ערד פון טויטן קאלטן הימל ביזטו ווייט געווען
פון זיך אליין, דעם ליכט, וואס איז דיר אזוי נאנט.
און ווי די ערד פון טויטן קאלטן הימל ביזטו ווייט געווען
פון זיך אליין, דעם ליכט, וואס איז דיר אזוי נאנט.

איך דיין גאָט

איך, דיין גאָט אין דיר, דאָס לעבן אין דיין בלוט, —
איך זאָג, אַז אַלץ אין דיר איז הייליק און איז גוט.
איז הייליק און איז גוט ווי אונטער דיר די ערד
מיט לויז און מויז און טכויר, מיט וואָרים, הונט און פערד.
איך זאָג, אַז אַלץ אין דיר, וואָס ברומט און בייסט און שעלט
איז ערלאַך, ווי דאָס האַרץ פון דעם באַטרונקענעם
וואָס רופט מיך מיט אַ קול אַ שנאַפּס־פאַרשטונקענעם
פון רינשטאָק ערגעץ־וואו אין מיטן פון דער וועלט.

איך זאָג, אַז פונקט ווי דו — דעם חזיר און די טויב
באַפאַלט מיין הונגער דיך אין וואַלף, וואָס גייט אויף רויב,
און מיט דעם זעלבן שטאַל, וואָס דו אַליין שאַרפסט אָן,
שעכט איך דעם זון דיינעם, דעם שוץ פון קרוין און טראָן.
און פונקט אַזוי ווי דו, בין איך צו שטאַרבן גרייט,
ווען איך דערזע פאַר זיך אין גאַסן אָפענע,
מיט פנים'ער און אויגן בלוט־פאַרלאָפענע,
דאָס פאָלק, דעם וויסטן־בער, וואָס רייסט זיך פון דער קייט.

נאָר ווען עס קומט דער האַר דורך אויפגעפראַלטער טיר,
בין איך דער פחד אויך, וואָס קאָרטשעט זיך אין דיר.
און ווען עס הילכט די בייטש, בין איך ווי דו — געוויין,
געוויין און הינטישקייט, וואָס בעט פאַר זיך אַליין.
געוויין און הינטישקייט, וואָס שאַרט אַליין זיך צו
צום שטיוול פונ'ם האַר, דעם גאָלד־באַשפּאָרנטן,
צו שטילן מיט מיין בלוט אים אויפגעצאָרנטן.
געטריי, אַזוי ווי דו, און מיאוס אַזוי ווי דו.

ווינט און רעגנבייטש, ווי דונערקנאַל אין זעגל

שרייט דער קאַפּיטאַן :
העי, דו הונט באַם רודער,
וועסט אויסוואַיען אַן אַנדערשמאַל
דיין הינטיש ציען זיך צום גאַסנווייב !

נאָר דער, וואָס זיצט באַם רודער,
יונג אין יאָרן און אין מידקייט אַלט,
פון ווייבער און פון פּראַצע אויסגעזויגן,
קוקט מיט מויל און אויגן
צום הימל־וואַסער־ראַנד, וואָס רירט זיך ניט פון אָרט.
און זיינע הענט
ווי אָפּגעשיילטע שלאַנגען צוויי באַם רודער, פרעגן :
וואוהין, מיין קאַפּיטאַן ?

שרייט דער קאַפּיטאַן :
צום אינזל־פּאַלאַץ
פון דיין חלום, זון דו הינטישער !
צו דיין פאַר׳כשופ׳טער פּרינצעסין ראַנדאַלי
אַז פּרעסן זאָלן זי מצרים־לייז !

ענטפערט דער באָס רודער, וויינענדיק:
אומזיסט, מיין קאַפּיטאַן, דאָס רייסן זיך.
ווי ציין פון הונגעריקע חיות בייסן זיך
די ווייסע וואַסער בייטשן.
און אונזער האַר, דער ווינט,
שפּילט אויף שדים־בערד
וואָס ער האָט אָנגעשפּאַנט ווי סטרונעס
אויף זיין ריזנהאַנט.

דאָס ליד פון שטורם שפּילט ער,
אונזער האַר דער ווינט.
דאָס ליד פון אומגליק שפּילט ער,
אונזער האַר דער ווינט.
וואוהין, מיין קאַפּיטאַן?
וואוהין, מיין קאַפּיטאַן?

די זונה — אונזער פירערשאַפט

פאַרדאַמט געדעכט געוועזן דער יונג אין בלוטרויטן קאַשקעט.
— איך בין — זאָגט ער — געקומען איר א היים צו געבן און א בעט,
און זי, די זונה, רעוועט — אויערן צו פאַרטויבן :
מען זאָל זי ראַטעווען — איך וויל בא איר די ערע רויבן.

איך שריי : באַפריי מיך זונה, זאָגט זי : איך בין קראַנק,
און גיט מיר רייד ווי צוקערוואַסער פאַר א שלאָפנעטראַנק,
און מאָלט מיר גליקן אויס, ווי שטיקער רעגנבויגן,
אַז זאָל די שלאַנג ניט זען בא איר אויף צונג און אויגן.

ווען איך שטיי אויף, איז פאַר'ן האָן אפילו נאָך צו פרי,
און זי, ווען קינדער זינגען שוין אין גאַס, ערשט דעמאָלט כראַפּעט זי
דער זון אנטקעגן מיט'ן הינטער־חלק,
וואָס איז בא איר, להבדיל ווי א תורה קיילעכדיק און הייליק.

איך אַרבעט, איבערצייט, און זי, ווי האָר פון קאָפּ,
רייסט אויס בא מיר מיין יעדן מינדסטן גראָשן, וואָס איך האָב,
און קויפט זיך זיידנוועש און זייערדענע קאָרסעטן,
די לומפּן זאָלן זיך די הענט נישט אַפּרייבן באַם גלעטן.

איך פרעס א דאַר שטיק ברויט — מיט פוטער ווי מיט קיט,
ווייל בעסערס פאַר א וועטשערע פאַרמאָג איך ניט,
און זי טרינקט וויין בא נאַכט מיט לייט, וואָס האָבן,
ווי איז א גרוב, אין שאַפּ מיך לעבעדיק באַגראָבן.

איך בין שוין בלינד און טויב ווי דאָס געציִיג אין מיינע הענט,
און ווי דאָס אייביק־ווייסטע נאַכט־ליכט איבער מיר, וואָס ברענט, —
און זי באַם קאָרטנטיש איז גרייט מיך, ווי נבלה־פלייש אַ הויפן,
פאַר איין פּאַרשיווע וואונק צו שינדער צו פאַרקויפן.

בין בלוט צעגראַבל איך אויף זיך דאָס לייב, דאָס האַרץ,
וואָס איז פון פּראַצע אייביק ווי אַ קוימען שוואַרץ, —
און זי מיט אירע מאַנעקיורטע נעגל צערטעלט
איר גוידער, וואָס האָט זיך פאַר פעטקייט אַזש צופערטלט.

הער אויס, דו זונה דו, דיין גוידער, קלייד און הוט —
מיין מאַרך, מיין אויסגעטריקנטער איז דאָס, מיין פלייש און בלוט.
נאָר איך בין נאָך נישט טויט. נאָך האָב איך הענט און ציינער,
וואָס האָבן זיך געלערנט האַרט צו זיין באַ אייזן און באַ שטיינער.

און נישט איך בין אַ האַנדלס־איד אַזוינער, וואָס באַ'צלמ'ט רויט
די אָנגעזשעצטע וועקסלען, אים, וואָס זיינען טויט.
איך וועל מיט דאַפּלצינז מיר אָפּנעמען ביז צו די לעצטע
מיינע טעג, מיר אָנגעזשעצטע.

אַזוי האָט מיט אַ כריפּ דער יונג אַרויסגעברילט
דעם סם פון זיך — זיין פּיין, ווען ר'איז געוואָרן ווילד,
און דעמאָלט האָט אַ בלענד געטאָן זיין פויסט וואָס ער האָט אויפגעהויבן
ווי אין אַ שטורמנאַכט דער בליץ וואָס קומט
מיט ליכט און טויט פון אויבן.

דער מעסער־העלד

העי, סאַנקטאַ לוקאַ, דו מעסער־העלד,
ווי ווילד איז דיין נשמה און גראָב!
מיט אַ צירק־באַנדע שלעפּסטו זיך איבער דער וועלט
און שליידערסט פאַר לויזיגן גראָשנגעלט
דיינע מעסערס אַרום דעם יונגן קאָפּ
פון דיין געליבטע זאַליימאַ.

קען זיין, אַז דו וואָלסט אַזוינס נישט געטאָן,
ווען דו וואָלסט הונגעריק נישט געווען,
נאָר דו טראַכטסט שוין אפשר אַליין דערפון
און סע וויינט, קען זיין, דיין האַרץ אין דער זון,
ווי דיין מעסער — אויף דעם, וואָס עס קען געשען,
ווען דו הויבסט עס אויף צום שליידער.

אָבער נישט דיין טרויער איז דאָס בלויז,
וואָס ציט צו דיר אונז, פאַרלוירענע לייט:
אונז ציט צו דיר אין די גאַסן אַרויס,
ווייל מיר חלום׳ען, אַז דו לערנסט אונז אויס
צו שליידערן ווי דו, אַזוי וויית
ווי דו, — אָ, סאַנטקאַ לוקאַ.

װען אונזערע מעסערס װעלן פליען
װעלן מיר אפשר װאַיען אַליין װי הינט.
נאָר אומזיסט װעלן הײליקע טױטע זיך מיען:
דער װאַנזין פרעגט נישט װאָר־אַהין.
און בלוט װעט אפשר אַפילו פון װײנט
רינען דעמאָלט, — אַ, סאַנקטאַ לוקאַ.

נאָר װען די שטראָף מיט איר ראַבנגעשרײ
װעט שױן קלאַגן איבער שלאָס און פּאַלאַץ
װעלן מיר, פאָלק, אין אונזער װײ
אפשר בױגן די קעפ אינאײנעם מיט זײ,
װאָס האָבן געמאַכט פון דיר אַ פּאַיאַץ
פאַר גראַשנגעלט — אַ, סאַנקטאַ לוקאַ.

נאָר אַז מיר װעלן מיט קינד און קײט
און מיט מעסערס אַזױ װי בליצן שאַרף
טאַנצן דערנאָך אין די גאַסן פאַר פרײד, —
װעסטו שױן אפשר פאַרקלערטערהײט
װײנען אױך אַזױ װי די האַרף,
װען סע שפּילט אױף איר דײן זאַלײמאַ.

אַ זון, די מאַמע פון אונזער ערד, —
זאַלײמאַ שפּילט בײם ברעג פון טײך,
איר האַרץ באַטרױערט מעסער און שװערד,
װאָס האָבן אַזױ פיל בלוט באַגערט
פאַר דעם װילדן שפּיל פון אָרעם און רײך, —
װאו ביזטו, מײן סאַנקטאַ לוקאַ?

נאר סאַנקטאַ לוקאַ וועט שוין דעמאָלט זיין
אויסגעטאָן פון פלייש און בלוט,
און אזוי ווי די זון אין איר מאַרגנשיין
וועט לויכטן זיין הארץ אין דער וועלט אריין
און עס וועט שוין נישט זיין וואָס איז שלעכט און גוט,
נאר ליבע וועט זיין און טרויער.

ליבע צו אַלץ, וואָס איז ליכטיק און שען,
און ליבע צו אַלץ, וואָס איז לעבן און פרייד.
און טרויער צו אַלץ, וואָס וועט פאַרגיין,
וואָס וועט פאַרגיין מיט זיך אליין,
אזוי ווי די זון, ווען זי פאַרגייט
אין אוונט — אין אוונט — אין אוונט — — —

איד, מיין ברודער!

— איד, מיין ברודער, זאָג אויב דו ווייסט,
וואָס איז הייליק?
— גוי, מיין ברודער,
נישט דאָס קינד מיט דער מאַמען אויף לייוועגט געמאָלט;
און נישט אויפ'ן פּריסט דאָס קלייד פון גאָלד,
נאָר דאָס אייביק־קוויטיק־פאַרהאַרעוועט לייב
פון דיר אַליין מיט דיין קינד און ווייב; —
אָט וואָס ס'איז הייליק.

— איד, מיין ברודער, זאָג אויב דו ווייסט,
ווער איז איידל?
— גוי, מיין ברודער,
נישט דער וואָס זיצט מיט דער קרוין אויפ'ן טראָן,
און נישט דער, וואָס שטאָלצירט מיט זיין בלוט אויף אַ פאָן;
נאָר דער, וואָס שלעפּט זיך הינטער זיין פערד
און צעגראָבט מיט'ן אַקער־אייזן די ערד! —
אָט ווער ס'איז איידל.

— איד, מיין ברודער, זאָג אויב דו ווייסט,
ווער באַשיצט אונז ?
— גוי, מיין ברודער,
נישט דער, וואָס בעט צו דער זון, וואָס גייט אויף,
און נישט דער, וואָס וויינט צו די שטערן אַרויף ;
נאָר דער, וואָס רייסט די קראַפּיווע אויס,
וואָס וואַקסט פון דער ערד מיט'ן קאָרן אַרויס ; —
אָט — דער באַשיצט אונז.

— איד, מיין ברודער, זאָג אויב דו ווייסט,
מעג מען טויטן ?
— גוי, מיין ברודער,
ווען דער שונא איז שוין באַ דיר אין די הענט,
זאָל דיין שווערט פון אים ווערן אָפּגעווענדט.
נאָר דיין ברודער, וואָס ווענדט זיך פון דיר אָפּ,
ווען דעם שונא'ס שווערט היינגט איבער דיין קאָפּ —
אים זאָלן די וועלף צערייסן . . .

אָוונט

איך טראַכט פון אַ שטראָם אין נעבל,
און איך בין אַליין מיר שווער,
ווי דער שטיין אונטער מיר דער גרויער,
וואו איך וויג זיך הין־און־הער.

ערגעץ איז דאָך אַ וואַלד פאַראַנען
מיט אַן איינזאַמער שטוּב בּאַם וואַלד,
וואו דער פויער עסט זיין אָוונט־ברויט,
ווען דער טוי אויף דער לאַנקע פאַלט.

אַרעם זעט אוים דער פויער
מיט׳ן שטיקל העמד אויף זיין לייב,
און די קינדער וויינען אין ווינקל,
און פון שלאָף זיצט און רעט דאָס ווייב.

און ער אַליין — זיין אָוונט־ברויט
שלינגט אַזוי נאַכאַנאַנד,
אַז מען זעט ווי סע גייט דורכ׳ן גאַרגל
בּאַם שאָטן אויף דער וואַנט.

אַ, פויער, דו פרעמדער מיינער,
ווען עס ליכט אַרום דיין קאָפּ,
ווען עס ווײנט די זון אין דרויסן
פון׳ם אָוונט־הימל אַראָפּ.

א, פויער, דו פרעמדער מיינער,
פון וואַנען נעמסטו דייַן רו?
ווען וועל איך מיין אוונט־ברויט עסן
רואיג, אזוי ווי דו?

ארום מיר א שטראָם אין נעבל,
ארום מיר א צעבראָכענע בריק
און פון אַלע וועגן, (וואוהין איך גיי),
קערט עס מיך אום צוריק.

ארום מיר א שטראָם אין נעבל,
ארום מיר א פינסטערע שרעק,
וואָס טרייבט מיין רו, פאַראויס פאַר מיר,
פון אומעטום אוועק.

דער רויטענקער האָן און מיין זונעלע

ווער האָט דאָס אַזאַ קריי געטאָן?
דער האָן, דער האָן, דער רויטינקער האָן.

ווער האָט די אויגעלאַך אויפגעמאַכט
מיין זונעלע, וואָס ליגט און לאַכט?

וואָס לאַכט מיין זונעלע אַזוי?
ווייל אויגעלאַך האָט ער, ווי מיינע בלוי.

און ווייל — ווי מיט בלויע בלימעלאַך צוויי,
האָט די זון זיך אַ שפּיל געטאָן מיט זיי.

וואָס וועט ער זיין מיין זונעלע פיין?
אַ קאַוואַלטשיקל וועט מיין זונעלע זיין.

וואו וועט זיין קליינטישק קוזשניעלע שטיין?
אויף דעם בערגעלע, וואו די זון קומט צוגיין.

ביי דעם פייערל דאָרטן אין דער הויך,
ווי אַ שד׳עלע אין רויטינקן רויך.

וועט מיין זונעלע שמעלצן דאָס גאָלד פון דער וועלט
און דאָס שענקען די זאַנגעלאַך אין פעלד.

וועלן די זאַנגעלאַך לויכטן, — אַ פּראַכט,
וועלן די גוים.לאַך קוקן פאַרטראַכט,

ביז זיי וועלן גאָר אפשר תפלה טון
צו מיין זונעלע און צו דער זון.

וועט אָבער מיין זונעלע שרייען אויף זיי,
ווי אויף בהמה׳לאַך: האָ און אהיי.

וועלן זיי אַלע אין קלויסטערלאַך זיך
באַהאַלטן ווי מייזעלאַך אין שיך.

וועט מיין זונעלע אַ שליידער טון
מיט זיין פיילנבויגן אַ שטיקעלע זון,

וועלן קלויסטערלאַך זיך צינדן אַזוי,
ווי טרוקענע קאַלאַטקעלאַך שטרוי.

וועט ווערן די גוים׳לאַך זייער הייס,
וועלן זיי ווערן, ווי וועלפעלאַך, בייז.

וועלן זיי אַלע, מיט אויגעלאַך רויט,
קומען זיך שלאָגן אויף לעבן און טויט.

וועט מיין זונעלע לאַכן האַ־האַ־האַ!
ס׳אַרא לעקישלאַך אויף דער וועלט זיינען דאַ.

וועלן די גוים׳לאַך שעמעוודיק
זיך וועלן אומקערן צוריק.

וועט מיין זונעלע אַ באַפעל טון זיי:
מען זאָל זיך אויסשטעלן אין אַ ריי,

וועלן גוים׳לאך שטיין, אזוי ווי מען דארף,
וועט מיט נעגעלאך, ווי מעסערלאך שארף,

מיין זונעלע אפגראבלען פון דער זון, —
פאר יעדן א שטיקעלע דערפון.

וועלן גוים׳לאך אלע ליכטיקע זיין
אין די לאפקעלאך מיט זונענשיין.

וועט שוין קיינער נישט דארפן שלאפן ביי נאכט
אין שטיבלאך אויף ריגעלאך פארמאכט,

ווייל די גוים׳לאך וועלן פאר זיך אליין
זיך שרעקן שוין אויף רויב צו גיין.

שפּיל, מיין קאַטערינקע

העי, דו, וואָס דו דאַרפסט דאָס האַרץ מיט די הענט
צו דיין וואונדערלאַכן אינסטרומענט, —
איך האָב אַ האַרץ און הענט ווי דו,
אָבער מיר העלפט קיינער, קיינער נישט צו,
— שפּיל, שפּיל, מיין קאַטערינקע.

נאָר זאָל זיך בייטן מיט דיר ווער עס וויל, —
ווען איך שטיי אין מיטן דאָרף און שפּיל
די פּויערים און די פּראָסטע לייט
ווייסן נישט פון קיין סאַמעט און זייד,
— שפּיל, שפּיל מיין קאַטערינקע.

אין סאַלאָנען גאָלדענע טאַנצט די שטאָט
און נישטאָ מער קיין הימל, נישטאָ קיין גאָט, —
העי, העי, מיין נשמה! — ס'אַרא געוויין
פון די באָרוויסע פיס אויף שטויב און שטיין
— שפּיל, שפּיל, מיין קאַטערינקע.

היינט איז דאָס מער נישט — בלוט וואָס רינט,
אָבער מאָרגן איז דאָס אַ פייער אין ווינט.
און זאָל ישוין גאָט באַהיטן זיי,
ווען עס וועט זיי דערגרייכן אונזער געשריי, —
— שפּיל, שפּיל, מיין קאַטערינקע.

משה לייב
בײם ברעג ים

וואָס עס קען זיך פֿאַרלויפֿן

האָט אַ באָק אין פֿרילינג באַגעגנט אין פֿעלד
אַ חכם, וואָס האָט זיך אָפּגעשטעלט
אַ טראַכט צו טאָן עפּעס. נעמט דער באָק
און גיט דעם חכם, ווי מיט אַ טשוואָק
אַ דוצקע אין סאַמע בויך אַריין.
און ער שטעלט זיך וואַרטן, וואָס סע וועט זיין.
נאָר אַז דער חכם גיט מיט'ן קאָפּ
זיך ראַפּטאַם אַזאַ מין בויג אַראָפּ
אַז ער שטייט שוין מיט'ן גענזעם אַרויף,
הויבט אים דער באָק די פּאָלעס אויף
און פֿאַרנעמט זיך אויף ק'ריק, און ער גיט אים אַ הויב,
אַז סע גיט אַזש אַ זעץ מיט אַ וואָלקן שטויב.
ווײַל דער חכם אודאי זען וואָס דאָס איז,
פּרופֿט ער זיך שטעלן אויף די פֿיס.
זעט דאָך דער באָק, וואָס דער חכם ווײַל,
וואָס־זשע איז דאָ נאָך צו טראַכטן פֿיל?
הויבט ער אים באַלד טאַקע נאָכאַמאָל אויף
און וואַרפֿט אים צו זיך אויפֿ'ן קאַרק אַרויף
און טראַכט זיך: וואָס סע וועט זיין זאָל זיין!

און ער טראָגט אים אוועק אין מאַרק אַריין.
טרעפט ער זיך אַז דאָרט מיט חיים־בער
דעם אייער־סוחר, — אַהין־אַהער,
גיט אים יענער פאַר דעם חכם אַן איי.
איז ער דאָך אַ באָק, וויל ער דוקא צוויי.
נאָר אַז חיים־בער שווערט בײַ ווייב און קינד,
אַז ער קויפט עלעהיי פאַלאַוועס אין ווינט,
ווייל ער ווייסט נישט צי סע האָט עפּיס די ווערט, —
זעט דאָך דער באָק, אַז ס׳איז אין דר׳ערד.
לויפט ער שוין צו אין איילעניש
צו זאַנוולען, וואָס שטייט מיט לעקאַך אַ טיש,
און אַזוי ווי זאַנוועל איז נישט קיין נאַר,
גיט ער טאַקע דעם באָק דערפאַר
אַ לעקאַכל, ווי אַ געניץ די גרויס,
און ער נאַרט ביי אים דעם חכם אַרויס.
און ער ווייקט אים איין, און ער שיילט אים אָפּ,
און ער בראָקט אים אַריין אין אַ גרויסן טאָפּ,
און באַגיסט אים מיט עסיג און נאָך אַ זאַך.
און מיט האָניק אַביסל און נישט קיין סך, —
און איידער נאָך עס שטעלט זיך דער טאָג,
פאַרקויפט ער דעם חכם שוין אויף דער וואָג:
פאַר אידן — צימעס אויף פרייטיקצונאַכטס
און פאַר גוים אויף זונטיק איינגעמאַכטס.

די באַלאַדע פון קאַשטאַכאַן

און דאָ איז די מעשה פון דאָרף קאַשטאַכאַן,
און פון דער גאָלדענער פּאַווע.
אדם. האָט מען גערופן דעם יונג —
די מויד האָט געהייסן חוה.

נאַקעט. און איבער אַ ווילדן באַרג,
און איבער דעם העכסטן וואָלקן —
האָבן זיי ביידע שלאַנגען און וועלף
געהאַדעוועט, און געמאָלקן.

האָט אדם איינמאָל אונטער דער זון,
זיך נאָכגעקרימט די ווינטן —
האָט חוה געהאָפּקעט אַרום אים
פון פאָרנט און פון הינטן.

האָט זי אויף די גלאַנציקע באַקעס בײַ אים
זיך דערזען ווי אין אַ שפּיגל —
און האָט אויף דעם אָרט אים אַ צייכן געמאַכט
מיט די ציין, ווי מיט אַ זיגל.

האָט אָדם איר געענטפערט אויף דעם
מיט אַ זעץ פון דער פויסט אין די ריפּן
האָט חוה אַ קאַזשעלקע געמאַכט און געקנאַלט
ווי מיט פּראַלניקעס מיט די ליפּן.

דער גרויסער געלערנטער פּאַנטשי־פּו
האָט פאַרפאַסט אַן אַנדערע טעאָריע —
ער זאָגט, אַז מיט דעם ליפּנגעקנאַל
האָט מען פעלשן געוואָלט די היסטאָריע.

לויט אים קומט אויס — האָט חוה גאָר
זיך אַליין גענומען האַקן
מיט די פויסטן, ווי אין אַ פּויק אַריין
איז די אַנגעבלאָזענע באַקן.

נאָר זאָל זיין, אַז ס'עה האָט אַפילו געהילכט
ווי אַ וואַלד אין אַ זאַווערוכע
דער סוף אָבער איז — אַז ס'האָט אַנגעמאַכט
אַ שרעקליכע סאַמעטאָכע.

די רו — דאַרף מען וויסן — האָט אין קאַשטאַכאַן
ווי אַ שטאָל נאָך דעמאָלט געשטונקען —
האָט מען (פון אָט־אָ־דעם טומל געוועקט)
מיט אימה זיך איבערגעוואונקען.

אין אָנהויב האָט מען אַפילו געמיינט
אַז דאָס טוט זיך דער הימל שפּאַלטן.
האָט מען שול און קלויסטער אויפגעשטעלט,
זיי זאָלן אים פאַרהאַלטן.

האָט אָבער אדם (ווען ר'האָט דאָס דערזען)
געמיינט אַז מען וויל אים כאַפּן,
האָט ער מיט די לאַפּעס הינטער זיך
געזוכט עפּעס אַנצעטאַפּן.

האַט ער אָנגעטאַפּט אַ גוואַלדאַוונע שטיין,
און גענומען טראַסקען מיט שטיינער.
האַט שוין גאַנץ קאַשטאַבאַן, ווי מאַלפּעס פאַר כעס
געקלאַפּט מיט פויסטן, און ציינער.

און אַזוי — ביז זיי האָבן מיט לאַפּעס ביים דיך
ווי צעגליטע שטיקער אייזן —
זיך געשוואָוירן אפילו, אַז אדם׳ס געביין
טאָר זיך מער אין דאָרף נישט ווייזן.

און מען האָט טאַקע באַלד זשאַנדאַרן צעשטעלט
מיט פּאַלקעס אין די לאַפּעס,
(און כדי זיי זאָלן סטראַשנע זיין —
אויך מיט פעדערן אויף די שליאַפּעס).

אמת, אדם האָט רואיק געקענט
אויפ׳ן באַרג זיך בלייבן זיצן.
האָט ער דוקא פון אונטן קוקן געוואָלט
אויף שול־און־קלויסטער־שפּיצן.

האָט ער אָפּגעטשאַטעוועט אַ צייט
באַנאַכט ווען זיי זיינען געשלאָפן —
(מ׳איז נאָך דעמאָלט געשלאָפן שטייענדיק
מיט מיילער און אויגן אָפן.)

נאָר געבראַפּעט האָט מען אין שלאָף אַזוי,
אַז מען האָט דאָס געהערט אויף מיילן—
האָט אדם חוה׳ן אַ כאַפּ געטאָן,
און זיי זיינען אַראָפּ ווי פיילן.

און דעמאָלט טאַקע — ווי שוין געזאָגט —
האָט דער סוף זיך אָנגעהויבן,
ר'איז אַרויף מיט חוה'ן אויף אַן עפּלבוים,
צו זען די שפּיצן אויבן.

און אַז עפּל וואָס זיינען האַרט, איז אַ פּרעס —
איז נאָך בעסער אוודאי פּלוימען.
האָט מען געדרייט זיך פון בוים צו בוים,
אַזוי ווי דער רויך פון אַ קוימען.

אין אָנהויב האָט מען געשטופּט אין זיך
פיל סע קען אַריין — און געקוואַלן.
נאָר ווען אדם האָט דערזען, אַז דער בויך
ביי זיין חוה'ן איז שוין געשוואָלן —

האָט זיי ביידן פּאַר פּחד באַנאָסן אַ שוויים,
אַז סע האָבן זיך אָזש די בלעטער
צונעפּלעפּט צום לייב, ווי אַ קלייד
וואָס מען מאַכט אויפ'ן צענטימעטער.

נאָר וואָלטן זיי ביידע כאָטש נישט געהאַט
אַזוינע בערישע לונגען —
זיי האָבן געגוואַלדעוועט, און געברומט,
ווי מ'וואָלט זיי אָנגעדונגען.

און דאָס האָט אויפגעוועקט גאַנץ קאַשטאַכאַן —
מ'איז געלאָפן פון אַלע וועגן.
און באַלד טאַקע האָט זיך דערהערט אַ געשריי
מען זאָל אַ פייער צעלייגן.

און אזוי איז געשען, אז ארום א שטיין
האט מען שטרוי צענויפגעקליבן —
און דאס פייער האט מען פונ׳ם שטיין
מיט די הינטנס ארויסגעריבן.

און אדם דעם וויסטן בהמה׳ניק,
און דער קובילע חוה,
האט מען איינגערעדט טאנצן ארום דעם —
ווייל דאס איז די גאלדענע פאווע.

און אז זיי האבן שוין ביידע דאביי
געסאפעט ווי א בלאז־זאק —
האט מען זיך געקריגט, צי מען מעג דעם טאנץ
טאקע אנרופן א קאזאק.

און אז בא זיי ביידן איז שוין דאס לייב
געהאנגען אזוי ווי א שמאטע —
האט זיך איינגעשפארט א מודרע כאם,
— טרעבא דאלשע טאנצאוואטע.

נאר מען וואלט זיי נאך ביידן פארברענט אפשר אויך,
ווען ניט דער קלעזמער דאס אידל.
אויס רחמנות צו זיי, האט ער געזאגט
אז ס׳איז קאליע בא אים דער פידל —

און הינטערן פלויט האט ער אויף גיך
זיך באגאסן מיט בוימל א קריגל —
און פון הינטן צום קאלנער זיך צוגעקניפט
א פאר ווייסע קאטשקע־פליגל —

און ס׳זאָל אויסזען ווי גאָלד, האָט ער פון שטרוי
זיך געמאַכט אַ פּאַריק מיט אַ בערדל —
און מיט דעם סמיק וואָס האָט אין זיין האַנט
ביים פייער געשיינט, ווי אַ שווערדל —

האָט ער אדם מיט חוה׳ן אַרויסגעיאָגט
פון קאַשטאַכאַן אינגאַנצן.
גאַיץ, גאַיץ — האָט ער צו זיי געזאָגט —
ערגיץ אַנדערש אַביסל טאַנצן.

עץ וועץ אויך — האָט ער געבייזערט זיך
אין דער פינסטער האַצקען קענען.
נאָר טאָמער צעלעגט עץ אַ פייער דאַביי
געץ אַכטינק —עץ קענצאַך פאַרברענען.

און מיט געבויגענע קני און קעפּ
און מיט לאַפּעס ביז דער ערד אַרונטער
האָבן ביידע זיך טאַקע פאַרלוירן באַלד
ווי צוויי שיפלאַך וואָס גייען אונטער.

(און ווי טאַקע דאָס אַלצדינג וואָלט געווען
נישט מער, ווי אַ ווילדע מעשה)
זיינען זיי דעמאָלט אַוועק — ווי סע הייסט —
אַזש היין טעמנע באַראַדייסע.

דאָס איז אַן אַרטשאַפּט ביים סוף פון דער וועלט
ערגיץ אין אַ תהום אַ טיפן,
וואו מען קען נישט צוקומען — נישט מיט קיין באַן,
און אַפילו נישט מיט קיין שיפן.

נאָר דער גרויסער געלערנטער פּאַנטשי־פּו
האָט אַפילו אויסגעפונען
ווי אַפּט עס האָבן זינט יענער צייט,
זיך גנביטן לבנות מיט זונען.

און לויט די צייכנס וואָס ווייזן זיך
אויפ׳ן נאַכטיקן הימל אויבן —
קומט בא אים אויס, אַז זיי לעבן נאָך היינט
(אויב ס׳איז מעגליך אַזוינס צו גלויבן)

זיי לעבן — זאָגט ער — פון קראָפּיווע
אויסגעמישט מיט בלאָטע.
אין די בלעטער אויף זייער פאַרשוויצטן לייב
היינגען שוין, ווי אַ קאַפּאָטע.

נאָר אַז מען דערטאַפּט אַביסל שטרוי
בא אַ שטיין, געשיצט פון די ווינטן,
רייבט מען נאָך אַלץ דאָס פייער אַרויס
ווי אין קאַשטאַכאַן — מיט׳ן הינטן —

און אַז אדם גייט אַרום פייער אַ טאַנץ
טאַנצט מיט אים אויך חוה
נאָר דאָס קומט דערפון וואָס זיי גלויבן נאָך אַלץ
אַז דאָס איז די גאָלדענע פּאַווע.

נישט אדם שלאָגט, און נישט חוה בייסט,
ווי זי האָט אַמאָל געביסן.
נאָר טאַנצן, טאַנצן זיי אייביק די קעפּ
צו דער הויך אַרויף פאַריסן.

דאָס בײנקן זײ — אַזױ זאָגט פאַנטשי־פּו —
צו די װעלף און צו די שלאַנגען
װאָס זײ האָבן אַמאָל מיט די הױלע הענט
פון די נעסטן אַרױסגעפאַנגען.

אװראַיע, װי נאָר עס גײט אױף אין דער הױך
דער מינסטער שײן פון אַ שטערן
װאַיען זײ — אַז די חיות אַרום
האָבן מורא זיך אײנצוהערן.

און װען עס הױבן זיך פײגל אױף
אין צװײען, צי גאָר אין דרײען —
הילכט װו אַ דונער דער גאַנצער תהום
פון זײערע װילדע געשרײען.

נישט תמיד אָבער גײען שטערן אױף,
און נישט תמיד פליען פײגל —
דעמאָלט װײנען זײ ביז זײ שלאָפן אײן
אַרומגענומען װי בײגל.

ווען דער האָרבסט...

רייד פאַראַן אין מיר אַזוינע שיינע, אפשר,
ווי קינדער ערשט פון שלאָף.
אַז דאָ אָבער איז אָוונט־זון אין פענסטער,
שטיי איך און איך שוויַיג אין זיך געבויגן,
זע איך אויס פאַרטרויערט.
נאָר אַז מיַין קאָפּ איז שוין אַ זילבער־גרויער,
זאָג איך אויס. — איך גלויב, אַז ווען איך טרויער,
זיינען מיינע אויגן קינדישער,
זיינען מיינע אויגן בלויער,
זאָלן מיינע אויגן צו דיר ריידן.

צי איך בענק? און ווי אַזוי?
די אָוונט־זון, וואָס שוויַיגט, איז דאָך אודאי
שענער פון מיַין בענקשאַפט.
שוויַיג איך אויך און האָרך צום בוים אין דרויסן,
און ערגיץ רוישט דאָך אויך דיין זיַידן קלייד אויף דיר.
די פייגל אָבער אין דעם בוים דאָ
וועלן זינגען מאָרגן, ווען די זון וועט אויפגיין.
די פאַלדן אָבער פון דיין קלייד,
זיי וועלן אויף דעם שטול, דעם אַלטן, דיר אַנטקעגן
האָרכן, אפשר, ווי עס וויינט דיין ליב צו מיך
אין מאָרגן־חלום דיינעם.

איבער אומגעצײלטע שטעט און דערפער װײט פון דיר בין איך,
און מיט די אויגן מײנע אָפּענע אַנטקעגן דײנע,
און מיט די ליפּן מײנע איבער דײנע
אַזוי נאָענט זע איך דיך,
אַז בלויז, אפשר, אַ בלעטל פון דער בלום,
װאָס איך האָב פון דײן גאָרטן מיר צום אָפּשײד מיטגענומען,
קאָן דיך נאָך אויסהיטן פון מיר באַרירט צו װערן.
נאָר, אפשר, זעסטו זיך שוין אויך אין מײנע אָרמס איצטער
און דײנע הענט אַרום מײן נאַקן ציטערן,
װי מײן באַגער צו דיר — װאָס חלום'ט דיך אַזוי ?
— װי אָפּגעזונדערטע אויף אײביק פון דער זאָרג,
און איבער רעדער־רויש אויף רעלסן פליען מיר —
רעדער — כישוף־שפּילער, רעלסן — ריזן־סטרונעס,
שפּילט עס װי אויף טויזנט װאונדער־אָרגלען
אַרום דיר מײן טרויער.
— — —
צי װעל איך אויף אַז אמת זיך נאָך זען מיט דיר, מײן טרויער ?
— — —
דער האַרבסט װעט מיט זײן בלוט און גאָלד
מיך מיטנעמען צו דיר, מײן גאָלדן־בלוט,
מיך מיטנעמען צו דיר, מײן בלוטיק גאָלד — מײן טרויער.

אין האַלבער נאַכט

משה לייב, ווייסט וואָס,
זאָל זיך דיר אויסדאַכטן, אַז זאַמד איז גראָז,
צי אפשר טאָקע זיידן בעטגעוואַנט.
וועט דיך דער ים פאַרוויגן אויפ׳ן קול,
מיט מעשות פון אַ סולטאַן אין אַ לאַנד,
וואָס טוליעט זיך צו צוויי־און־צוואַנציק ווייבער מיטאַמאָל;
וועט דיך די שיינקייט זייערע פאַר׳שכור׳ן ווי וויין,
וועסטו אין האַרעם מיט געוואַלד אַריין.
און אויסרייסן די באָרד
דעם אַלטן הולטיי דאָרט,
און דורך אַ פענסטער אים אַריינוואַרפן אין ים,
וועט פון דעם פליסק זיך אויפכאַפן אַ פיש
דאָרט אין דער טיפעניש.
וועט ער אַרויסקומען און וועט אַ מאַך טאָן, — האַם.
וועסטו זיך אויף דעם סולטאַנ׳ס אָרט אַנידערלייגן
און וועסט זיך אויסמאָלן, אַז דו ביסט ער,
וועסטו שוין מער נישט דאַרפן זיין אָט דער,
וואָס ליגט באַם ים אין קוני־איילענד דאָ אין רעגן.
וועט מירטל האָבן צוגעמאַכט די טיר
פאַר עמיצן אַן אַנדער׳ן — און נישט פאַר דיר,
וועסטו נישט דאַרפן ברוגז זיין פאַרוואָס איר טעכטערל
האָט דורכ׳ן קוקערל אַרויסגעלאַכט,
ווען דו אין דרויסן אין דער נאַכט
— צום צענטן מאָל פאַרטריבן —
ביסט ווי אַ גולם שטיין געבליבן.

.2

זיצט דער סולטאן משה־לייב די הענט אין ביידע ארבל,
קראַצט אים מיט אַ גאָלדן שאַרבל
דער אבעסינטשיק קאַלי־באַבי;
קריכט אריין אויף אַלע פיר דער עלטער־גבאי
פון די יעוונוכן,
וואָס פאַרשפּרייט געוואָרן,
פון די טייערסטע געוואָרצן
אין דעם האַרעם.
ווערט דעם סולטאן משה־לייב'ן וואַרים,
כאַפּט ער די געליבטע פון זיין האַרצן
פאַר'ן הענטל,
לויפט מען און מע ברענגט אַ שפּאַניש־ווענטל.
גיט ער אַ באַפעל לאַ גוואַרדיאַ קאַפּוזיש —
קען דער יעוונוך נישט קיין פראַנצויזיש,
טייטשט דאָס אויס דער הויפהאַר מיט די ברילן
— זיינע מאַיעסטעט דער סולטאן — מאַכט ער — ווילן
עץ זאָלט אזוי גיט זיין אויסטין ביז די לאַבער
אַלע זאַנע צוואַיאַינצוואַנציק שאַינע וואַבער,
און עץ זאָלט צעלאַיגן זאַי
ווי זעלנער אין אַ ראַי,
די איידלע פאַרענט און די גרעבערע איין ביסכען וואַיטער,
וואַיל זאַ בעשטאַיט ער.

.3

פארוואס איז אזוי אומעטיק דער סולטאן משה לייב ?
ער טראכט פון מירטלען זיין פארלוירענער. —
זיבן ווייסטע רויבער האבן זי געפאנגען,
ווען זי איז אויף שפאציר געגאנגען
אין פאמעראנצנגארטן לעבן קאוועפעלד.
דער יעווונוך חאכאטש איז אויסגעווען א וועלט
ביז ער האט זי געפונען ערגיץ בא א ים־ברעג דארט
אויף א פארווארפן ארט.
א אידל מיט א הארב איז איצט איר מאן,
ער האט פאר איר מיט גערשטן זיבן מאס באצאלט
און מיט א הארקעמל פון פאלשן גאלד.
און ווייל סע שטייט אין הייליקן קאראן
אז זי א ווייב,
אן אשת איש,
דארף ריין האלטן דאס לייב.
פארטיליקט זי דערפאר
איר ביינקעניש

צו אים, דעם סולטאַן, איר געליבטן האָר — — —
חאַכאַטש האָט איינמאָל זיך מיט איר באַשטעלט
צו קומען זי אַרויס׳גנב׳ענען באַנאַכט
האָט זי פאַר אים די טיר פאַרמאַכט,
און האָט אַרויסגעוויינט אַ מורא׳דיק געוויין.
האָט ער אַהיים זיך אומגעקערט אַליין.
און אָט וואָס ער דערציילט:
נישטאָ קיין מירטל מער אויף אַללאַ׳ס וועלט.
אַ קראַנקע פרוי איז דאָ
אויף אַזאַ אינזל, וואָס איז ווי אַ מדבר וויסט;
קיין בוים אויף מיילן ווייט נישטאָ,
בלויז זאַמד און דאָ און דאָרט אַ בערגל מיסט,
און קעץ, וואָס וויינען מיט׳ן ים און מיט׳ן צפון־ווינט.
די שטיבלאַך זעהען אויס
ווי אויפגעשטעלט פאַר הינט
און אָרימע שניידערס בלויז,
און גאַסנרייניקער באַוואוינען זיי.
און זי וואוינט אויך אין אַזאַ באַנגאַלאָ —
קיין קוימען איז אפילו אויפ׳ן דאַך נישטאָ,
איין פענסטער בלויז, וואָס גייט אַרויס צום בעי —
אַ טייך אַזאַ — וואָס ציט זיך ווי אַ לאַנגער עק
פון ים אַרויס — און וואָס פאַרפלייצט דעם ברעג
מיט טויטע ים־חיות, וואָס שטינקען אין אַ פּאַגע,
כמעט ווי יעזוס־גלויביקע, אין זייערע קלויסטערס ווען ס׳איז חגא —
אין זאַמד,
באַם פאַראַקן דאָרט, אַוואו סע האָבן זיך פאַרצאַמט
די רייכע לייט, וואָס פרעגלען ווי חזרים זיך אין אייגן שמאַלץ,
אין פייער פון דער זון און אין דעם וואַסערזאַלץ —

דארט האָט ער זי צום ערשטן מאָל דערזען
אין מיטן טאָג, אין זומערצייט איז דאָס געווען.
איין העמדל אויפ'ן לייב — אַ שווארצס —
און קורץ ביז צו די לענדן קוים — און מיט אַ נאקעט הארץ —
און אויך אין זאקן בלויז אַ פּאָר — אָן שיך —
אַזוי האָט זי אינאיינעם מיט אַ קינד געוואַלגערט זיך,
און האָט אים נישט דערקענט.
נאָר ווען זי האָט דערזען אין זיינע הענט
דאָס כתב פון אים — איר סולטאַן משה לייב,
האָט זי געוויינט אויף אַללאַ'ס גרויסער שטראָף.
שוין זיבן יאָר — האָט זי געזאָגט — האָט זי ווי אָן אַ סוף
געוואַרט.
דער טאָג האָט זי געמאַטערט און די נאַכט גענאַרט
און זי האָט אַלץ געהאָפט דערלייזט צו זיין.
נאָר איצט קאָן זי נישט גיין צוריק צו זיך אין לאַנד אריין,
איר קינד — איר איינציק גליק,
געבוירן דאָ— וועט ביינקען דאָ אהער צוריק,
צו אירע חבר'טאָרענס צו די קליינע — — —
אַללאַס און דעם סולטאַנס הייליקע מעקא
איז פאַר איר אַ נאָמען בלויז פון דעם טאַבעקאָ,
וואָס איר פּאַפּאַ קויפט צוליב די שמאַטקעלאַך, די שיינע,
וואָס מע גיט צו יעדן פּעקל —
ער וויל, אַז זי — זיין טעכטערל דאָס פינעפיעריקע,
זאָל אויסנייען פאַר אים פון דעם אַ תפילין־זעקל.
אַזוי האָט זי — דערציילט חאַבאַטש — גערעדט, גערעדט
אין דעם קוני־איילענד דאָרט . . . אין דעם אַמעריקע . . .
און האָט דערביי געגלעט
מיט ציטערדיקע הענט

דאָס קינד איר׳ס אויפ׳ן שויס,
און ווי אַז אוונט־זון, וואָס לעשט זיך אויס,
האָט וויינענדיקער צער געברענט
אין אירע אויגן,
און אויף איר שיינעם קאָפּ,
ווען זי האָט צו דער ערד אַראָפּ
איר שטערן צוגעבויגן. — — —

.4

א הינטל מיט א קינד באַם ים
האָבן געפונען א גאָלדענעם קאַם,
האָט איטלאַכס פון זיי פאַר זיך געוואָלט
דעם שיינעם קאַם, דעם קאַם פון גאָלד,
און די שיינע פרוי אין ים פאַרפאַלן
האָט ארויסגעוויינט פון די ווייסע וואַלן
דאָס ליד פון גאָרנישט.

די פרוי האָט געוויינט און דער ים מיט איר,
האָב איך געטראַכט וועגן דיר און מיר,
האָט דאָס הינטל מיט'ן קינד מיר געבראַכט
דעם גאָלדענעם קאַם, וואָס כ'האָב אויסגעטראַכט.
האָט דאָס קינד געקוקט מיט דיינע אויגן,
האָב איך זיך געשטרעקט און צוגעבויגן
צום זאַמד אראָפּ און צו גאָרנישט.

האָב איך אראָפּגעלאָזט מיין קאָפּ,
ווי אַלעמאָל ווען איך נאָר זיך אָפּ,
און איך האָב נישט געוואוסט, וואָס מיר טוט וויי,
נאָר אַ טרויער אַזאַ וואָס איז ווייס ווי שניי
האָט דאָס ליכט פון די אויגן מיר אויסגעפרוירען
ביז אַלצדינג ארום האָט זיך פאַרלוירן
און איז געוואָרן גאָרנישט.

האָב איך אין דער שטיל זיך געבעטן בײַ דיר
דו זאָלסט זיך מער נישט דערמאָנען צו מיר,
האָסטו מיר אָנגעקוקט קאַלט און פרעמד
ביז איך האָב זיך פאַר זיך אַליין פאַרשעמט,
האָב איך מײַן ליולקע אָנגעצונדן
און איך האָב מײַן שניפּס מיר איבערגעבונדן
כלומר'שט — איך זע דיך גאָרנישט.

האָסטו איבערגעלאָזן דעם ברעג און מיך
אינאײנעם מיט אײנעמס צוויי אַלטע שיך
און דורכזיכטיק־לויטער שײן און קראַנק,
אַזוי ווי די זון באַם אונטערגאַנג
מיט וואָלקנס ווי מיט צירונג באַהאַנגען
ביסטו אָוועקגעגאַנגען — פאַרגאַנגען.
איז געבליבן נאַכט, און גאָרנישט.

.5

משה לייב וועט אויסטראַכטן אַ שיף וואָס גייט אַוועק,
און אַזוי לאַנג וועט ער איר נאָכקוקן פון ברעג
ביז ער וועט זען דעם לעצטן וואָלקן רויך פאַרשווינדן.
און דעמאָלט וועט ער ווי די ליכט צוקאָפּנס,
וואָס מען טוט זיי באַ אַ טויטן צינדן,
אַ פייער באַ דעם ברעג פון ים צעלייגן,
און ווי מע וויגט זיך
באַ דעם קדיש וואָס מע זאָגט פון טויטנס וועגן,
וועט ער זיך וויגן באַ דעם פייער,
און וועט קלאָגן
אויף דיין נשמה, וואָס ער האָט באַם ים פאַרלוירן,
פאַרלוירן — — — אַנגעוואוירן — — —
אויף אייביק, אויף אייביק אַנגעוואוירן — — —

אָוונט

ווי קריינקלאַך ראַז עס זעען אויס די הייבלאַך דיינע
אויף די אויגן,
און ווארום זע איך דיך — די ברעמען דיינע
אַלעמאַל אַזוי אַרויפגעצויגן,
מאַראַבלי ?

מיט די אויגן מיינע איבער דיינע גלידער
שפּרינג איך, ווי אַ ווילדע מאַלפּע, איבער צווייגן ;
און דו מיט אויסגעשפּרייטע הענט (און ווי פון שטיין געפורעמט
יעזוס אויפ'ן צלם) הערסט נישט אויף צו שווייגן,
מאַראַבלי !

ווי אַ מוטער'ס לייב צום זויג־קינד נאָענט,
און דאַך אַזוי אומענדלאַך ווייט ביסטו פון מיר.
ווי דער הימל אין דער הויך אין זיינע אָוונט־פאַרבן
און ווי די אָוונט־זון באַם אונטערגיין — באַם שטאַרבן, — — —
מאַראַבלי !

.2

נישט ווי די אוונט־זון
זיך ביז אין טויט אריין פארשפילן וויל איך.
נאר זאלן אויפהערן זיך שפרייטן
אזוינע מיילן־ווייטע פינסטערנישן איבער בארג און טאלן,
ווען די נאכט קומט.
און זאלן אויפהערן זיך מאלן
אזוי פיל שרעק און טרויער־בילדער ארום מיר,
ווען די נאכט קומט.

נישט נאך לויטערקייט פון שטערן בענק איך, —
ווען די נאכט קומט.
בלויז א לעמפל אין א ווינקל וויל איך זאל מיר שיינען,
ווען די נאכט קומט.
און בלויז — איך זאל נישט דארפן הערן,
ווי א פוסטע ווינטמיל ווײנען אלצדינג ארום מיר —
ווען די נאכט קומט.

.3

רויט איז די ווילדע מאַנבלום אין פעלד
און איבריק, ווי אַרעמקייט אויף דער וועלט.
און רויט איז דאָס בלוט, וואָס ווייַנט און רינט
דורך די אָדערן פון דער מאַמע צום קינד.
און איבער דעם מענטש אין זיין איינזאַמקייט
גייט אויף די זון און זי פאַרגייט
אַזוי אייביק בלוטענדיק און רויט,
ווי די סערף, וואָס מיר זעז באַ דעם מלאך פון טויט.
און אַפילו די נאַכט, וואָס דעקט אַלצדינג צו,
ווי די ערד דעם מענש אין זיין אייביקער רו,
האָט אַ שטערן אַמאָל, וואָס ציטערט אויף,
ווי דאָס לעבן, וואָס ווייַנט צו אים אַרויף,
און דאָס לעבן ווייַנט דאָך, אַזוי ווי אַ הונט,
וואָס בלוטיקט פון אַן׳אָפענער וואונד. —
און עס ברענט דאָך די וואונד, ווי אַ פייער אין פעלד,
אין מיטן דער נאַכט — און דער פינסטערער וועלט — — — —

אַ גינגעלי מיין אומעט

זיי קלאָר מיין גינגעלי,
ווען ער, דיין אַרעמער יאַהאַמאַ, האָט דערזען
די רויטע צייכענים אויף דיינע ווייסע הענט,
און ווען ער האָט דערקענט אויף זיי
דעם אָטעם פון טשאַהי־טשאַהו זיין פריינט,
האָט ער אפשר געדאַרפט פאַרנויגן זיך פאַר דיר
ביז צו דער זוים פון קלייד וואָס נעמט אַרום דיין לייב,
און מיט די אויגן בלויז אַ קוש טאָן דיר צום לעצטן מאָל דיין האַרץ:
נאָר אַז דער קאָפּ זיינער וואָס איז שוין גרוי ווי זילבער
האָט ווי אַ טויטנקאָפּ אַרויסגעוויינט צו אים
פון שפיגל דיינעם,
האָט ער דאָך נישט געקאָנט זיך צווינגען מער
דעם אומעט זיינעם לייגנער צו באַהאַלטן.
עס קען דאָך נישט דער האָן
דעם עלפאַנט צודעקן מיט זיינע פליגל.
און ווער איז שטאָלץ אויב נישט דער האָן דער נאַר.

ווי זאָגט דער גרויסער וואַנדילייאַ:
דאָס מינדסטע פויגעלע קאָן זינגען ווען די זון גייט אויף,
קאָן פליען ווען די זון גייט אויף,
און בלויז דער האָן, דער נאַרישער, צעשרייט זיך,
ווי נאָר פאַר אים אַליין וואָלט זיך די זון באַוויזן.

און בלויז אַ קינד אַ קראַנקס וואָס קאָן נישט שלאָפן, וועקט ער,
און בלויז דעם אָרימאַן דעם זאָרגן־קיניק וועקט ער.
דעם וועכטער, מעג ער קרייען אין אויער אַריין אַפילו —
ער גייט אַהיים און לייגט זיך דוקא שלאָפן.
און ווען צעשפּרייט דער האָן די פליגל זיינע ?
ווען ער באַפאַלט אַ שוואַכן ברודער זיינעם,
צוליב אַ זערנעלע וואָס יענער האָט געפונען.
און ווען די נאַכט וואָס קומט, הייסט אים אַליין זיך היטן
פאַר אַלע בייזקייטן וואָס קומען מיט׳ן חושך — — — —

געבענטשט זאָל זיין דער גרויסער וואַנדילייאַ.
אַז זיס ווי ברויט מיט האָניק איז זיין משל.
און ליכטיק איז עס ווי דער שענסטער שטערן.
דער שטאָלץ אין אונז צעשפּרייט דאָך אויך די פליגל
ווען אונז באַפאַלט די שנאה צו אַ ברודער.
נאָר אַז עס קאָן דער האָן נישט אויסמיידן די נאַכט
אַפילו ווען ער גרייכט צום העכסטן בוימשפּיץ,
ווי קענסטו אויסמיידן דעם אומעט דיינעם
וואָס איז אין פינסטערניש געגליכן צו אַן עלפאַנט,
וואָס קאָן דיך טראָגן איבער ווייטעקנישן
מיט אַלע דיינע ווייבער אויף זיין פּלייצע,
מיט אַלע דיינע קינדער אויב דו ווילסט נאָר.
און ווען דו זאָלסט אַפילו ווי דער טיגער שטאַרק זיין,
צי קאָן ער נישט דיין בלוט אין זאַמד צעגיסן,
און ווי אַ וואָרים דיך מיט זיינע פיס צעטרעטן ?

און וואָס איז שוין ווען דו ביסט קלוג אַפילו
מיט רייך ווי גאָלד דיין אומעט צו באַצירן ?

דער קליגסטער קלאָון האַוואַיאַ פון גולדאַטי
האָט אויסגעלערנט בוהאַדאַ זיין עלפאַנט,
אַז ער א ל י י ן זאָל אַנטאָן זיך דעם מאַנטל — — —
און וואָס האָט ער געזאָגט אין זיינע גסיסה־שטונדן ?
— מיט לייבן און מיט וועלף, מיט לעמפּערטן און טיגערס
האָב איך אַ לעבן לאַנג צו שפּילן זיך באַוויזן,
ווי אין אַ זומער־טאָג מיט קינדערלאַך אין גאָרטן,
נאָר מיט מיין בוהאַדאַ, מיין ליבן עלפאַנט,
האָב איך אַ לעבן לאַנג זיך אָפּגעמאַטערט.
און ווי ס'איז שווער אַ באַרג פון אָרט צו רירן,
איז שווער געווען פאַר מיר אים אויסצולערנען
ער זאָל דאָס קונצשטיק ווייזן, זיך אַליין צו לייגן,
עס זאָל זיך אויסדאַכטן דעם צירק־באַזוכער,
אַז ער האָט זיך געלייגט צו שלאָפן אויף אַ וויילע —

צו שלאָפן אויף אַ ווייל, אַ בוהאַדאַ, מיין עלפאַנט — — —

צו שלאָפן אויף אַ ווייל, אַ גינגעלי, מיין אומעט — — —

יאַהאַמאַ׳ס באַנגליד

פליט די באַן מיט מיר אין טאָג אַריין,
זע איך דיך אין טוי און מאָרגנשיין,
מיין גינגעלי.
גיט מיין בייַנקעניש צו דיר פאַרויס,
ווי אַ פויגל אַזאַ ווייטן פלי,
מיין גינגעלי.

בין איך לענדערווייט אַוועק פון דיר,
ברייינגט דער מאָרגנווינט דיין אָטעם מיר,
מיין גינגעלי.
זינגען טייך און גראָז און בוים באַם וועג
פון דיין ליכט און שיינקייט אין דער פרי,
מיין גינגעלי.

גליט אין מיר אַ לויטערער מיין טרוים,
ווי די זון באַ דיין גנעלעגערזוים,
מיין גינגעלי.
ווייִנען ציטערדיקע מיינע הענט —
פרייד און טרויער — אַרום מיינע קני,
מיין גינגעלי.

מיט זיך אַליין

יאַהאַמאַ, מײַנער דו,
דײַן פרײלאַכקײט איז וואוהין אַוועק?
— איך האָב אין אַוונטשײַן אויף גאָלדן גליק געוואַרט,
האָט גינגעלי, דאָס ווילדע רעטעניש,
ווי פון אַ טײַך אַ פיש
מײַן אָרעם הארץ ביי מיר אַרויסגענאַרט
און אַנגעהאַנגען דאָס דעם מילנערס בלאָנדן אייזל אויפ'ן עק
איז ער מיט דעם אין מיל אַריין אַוועק
אין מיל אַריין אַוועק,
אין מיל אַריין אַוועק.

יאַהאַמאַ, מײַנער דו,
ווי וועסטו אַן אַ הארץ אַרומגײן דאָ?
— דער שוסטער, יאַנקעל בער, וואָס מאַכט מיר מײַנע שיך,
איז אין זײַן פאַך אַ וואונדער אויף דער וועלט, —
האָב איך ביי אים באַשטעלט
אַ הארץ אַ לעדערנס פאַר זיך,
וועל איך מיר שוין מסתם, ווי זרחי זאָגט, ביז צו מײַן לעצטער שעה
מיט אָט דעם הארץ אַזוי אַרומגײן דאָ,
אַזוי אַרומגײן דאָ,
אַזוי אַרומגײן דאָ.

ווען די זון פֿאַרגייט

אַ, לולקע מיינע,
צווינג מיך נישט צו ריידן פּוסטע רייד.
נישט, ווייל איך האָב דיך פּיינט, האָב איך פֿאַרדרייט
אַ פּאַפּיראָס — מיר פֿון ציגאַר־פּאַפּיר פֿאַרדרייט, —

נאָר ווייל ציגאַרפּאַפּיר האָט אַזאַ שאָרד אין זיך,
וואָס קען דערמאָנען שווייגנדיק אַן רייד
דעם אָטעם פֿון אַ פֿרוי אין שוואַרצן זיידנקלייד,
וואָס איך האָב אויסגעטראַכט,—אין שוואַרצן זיידנקלייד.

— און ווייל ציגאַרפּאַפּיר האָט אַזאַ שאָרד אין זיך,
וואָס קען דערמאָנען שווייגנדיק אַן רייד
אַן ווייטע יומטוב־טעג פֿאַרפֿאַנגענע פֿול פֿרייד,
וואָס איך האָב אויסגעטראַכט — פֿאַרגאַנגענע פֿול פֿרייד.

— און ווייל ציגאַרפּאַפּיר האָט אַזאַ שאָרד אין זיך,
וואָס קען דערמאָנען שווייגנדיק אַן רייד
דעם רויש פֿון הערבסט אין גאָרטן, ווען די זון פֿאַרגייט,—
דעם גאָלדענעם רויש פֿון הערבסט אין גאָרטן
ווען די זון פֿאַרגייט —
ווען די זון פֿאַרגייט.

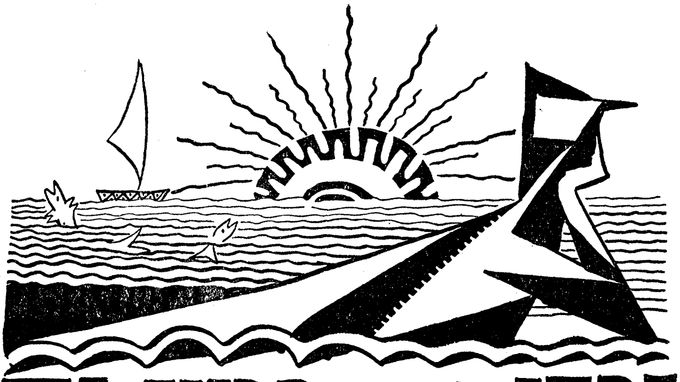

זרחי ביים ברעג ים

זרחי צו זיך אליין

א, זרחי. זרחי, דו קענסט נישט מאכן,
עס זאל זיך אויפבויען א בריק
איבער׳ן ים אהין און צוריק,
און דיין בײנקשאַפט שטייט דאָך אויף יענער זייט
מיט רויט־אויפגעהויבענע לאַפּעס, און שרייט,
ווי א דאַרפס־מויד, וואָס דאַרף שוין א מאַנסביל האָבן,
א מאַנסביל האָבן,
א מאַנסביל האָבן.

און אומזיסט, וואָס דו קוקסט אויף די שיפן, זרחי,
דו שלאַנסט זיך בלויז אין דיין קאָפּ אריין
טשוועקעס — מיט דעם וואָס דו רעדסט זיך איין.
זיי פירן בלויז אַלע אַזוינע לייט,
וואָס האָבן גאָלד און וואָס האָבן צייט
צו עסן איינמאָל און נאָכאַמאָל עסן, —
און נאָכאַמאָל עסן,
און נאָכאַמאָל עסן.

וואָלסטו אפשר געקענט בײַ דײַן חלום פּועל׳ן,
אַז ער זאָל מאַכן אַ וואָלקן פֿון דיר.
נאָר וואָס טויג — אַז אײדער מען גיט זיך אַ ריר,
טראָגט זיך אַן יעמאַכשמאַי פֿון דער ווײַט,
דער ווינט מיט אַ מעסער אַזאַ, וואָס צעשנײַדט
דעם שוואַרצסטן וואָלקן, ווי קרויט אַ קעפּל,
ווי קרויט אַ קעפּל.
ווי קרויט אַ קעפּל.

און ווײַזן די צונג העלפֿט אויך נישט, זרחי,
אַזוינס קאָן דאָך באַווײַזן אויך,
אפילו אַ טויטער, וואָס הײנגט אין דער הויך.
אָדער גאָר אַ קינד, ווען עס לויפֿט נאָך פֿאַרשײַט
אַרום ערגיץ אין אַ העמדל פֿון זײַד.
אָבער דו ביסט דאָך, זרחי, דאַכט זיך, אַ חכם, —
דאַכט זיך אַ חכם,
דאַכט זיך אַ חכם.

2.

זרחי מיט דער לולקע אין דרויסן וויינט
ער האָט ליב די אָוונטזון אויף גראָז.
און די אָוונטזון דוקא שיינט און ברענט
ווי אויף רויען פלייש אויף די פיס מיט די הענט
פון דער מויד וואָס קעמט זיך אין דרויסן.

זרחי מיט דער לולקע אין דרויסן וויינט
ער האָט ליב פאַרקלערטקייט אין אָוונטשיין
און זיין שכן זעט ווי אַ קצב־יונג אוים
און דוקא נאַקעט אויך, קומט ער אַרוים
צו דער מויד וואָס קעמט זיך אין דרויסן.

זרחי מיט דער לולקע אין דרויסן וויינט
ער האָט ליב דער ווינט זאָל זינגען אין בוים
נאָר דער ווינט האָט פיינט דעם בוים וואָס איז טויט
און ער זינגט אין די געפאַרבטע האָר פון דער מויד
וואָס זיצט און קעמט זיך אין דרויסן.

זרחי מיט דער לולקע אין דרויסן וויינט.
ער האָט ליב וואָס ער זעט שוין די נאַכט וואָס קומט
זי וועט נעמען די מויד אין אַ שטוב אַריין
און וועט שענקן אַביסל לבנה־שיין
דעם טויטן בוים אין דרויסן.

3.

וואס טויג דאס זרחי דעם שוטה, מיט זאמד
א מילכפלאש אנצופילן
די ווייבער אין זייער נאקעטקייט
האבן ליב זיך צו שפילן מיט גאסנרייד
רעדט ער זיי איין ווי קינדער פארנאכט
אז דאס זאמד איז גאלד וואס דער ווינט האט געבראכט
פון ווייטע פארבארגענע מילן —
זיי זאלן האבן מיט וואס זיך צו שפילן.

וואס טויג דאס זרחי דעם שוטה, אין זאמד
א גרוב אזא צו גראבן ?
סע האבן די ווייבער זיין ביסל פרייד
פאר׳סמ׳ט מיט זייער נאקעטקייט
איז ער אזוינער וואס ווייסט צו גוט
אז פאר׳סמ׳טע פרייד מאכט קאליע דאס בלוט
און באשאפט נשמה־מיקראבן —
וויל ער זי מער נישט האבן.

צו וואס האט זרחי דאס פייער צעלעגט
וואס טויג דאס אים דעם שוטה ?
ער וועט זיך ארומרינגלען מיט רויך
ווי יענער דארטן מיט זיין בויך

וועט ער נישט דארפן זען אויפ'ן מיסט
די פּיס מיט די הענט מיט די פּלייצעס און בריסט
וואָס ליגן אַזוינע ברוינע און רויטע
ווי אין בלאַטע קופּעס מיט הערבסט־בלעטער טויטע.

וואָס שאָקלט זיך זרחי דער שוטה ביים ים
ווי אַמאָל ביים גמרא־שטענדער?
ער קוקט אויף אַ שיף וואָס גייט אַוועק
טראַכט ער אוים פאַר זיך אַ ברעג
וואו מיידלאַך שפּילן זיך מיט די צעפּ
און ווייבלאַך מיט טיכלאַך אויף די קעפּ
העקלען הייבלאַך מיט וויקלבענדער
און וואַרטן אויף בריף פון ווייטע לענדער.

4.

— זאָל מען גלויבן?
— יאָ מיין האַר. די סטרונעס זיינען
פון זיין פרוי'ס אַנ'אַלטן זאָקנבענדל
און דאָס אינסטרומענט? — מען זעט דאָך
אַז דאָס איז אַנ'אַלט פאַרזשאַווערט פענדל.

— קלינגט דאָס טאַקע?
— יאָ מיין האַר. דערווייַלע אָבער
וואַרט ער ביז די האַנט וועט ווערן בעסער
ער האָט איינגעקאַרבט דאָס פענדל
מיט אַנ'אויסגעבאָרגט פאַרזשאַווערט מעסער.

— ווי'זשע שפּילט ער?
— שפּילט ער ווי ער קען — מיט איין האַנט
אָבער מיט זיין ליבן נאָמענס ווילן
וועט ער ווי סע זאָגט דער רופא, —
באַלד מיט ביידע הענט שוין אפשר שפּילן.

— וועט ער שפּילן?
— יאָ, מיין האַר. באַם ברעג פון ים דאָ
זוען סעט אויפגייען דער אָונטשטערן.
און מ'עט אפשר דאַרפן וויינען
וועט מע וועט אים דערמאָלט שפּילן הערן.

.5

— אַ פֿאַסטוך בײַ נאַכט, בײַם לבנה־שײַן,
שפּילט אין זײַן דאָרף דורך אַ פֿענסטער אַרײַן;
ער שפּילט צו װעקן די מאַמע אין לײַב
בײַ דער מײדל, װאָס ער װיל פֿאַר אַ װײַב —
און זרחי, מײַן ברודער, אַלט און קאַלט,
שפּילט פֿאַר דעם שאָטן פֿון זײַן געשטאַלט.

— אַ פֿישער בײַם ברעג האָט אַ װײַב מיט אַ קינד.
ברענגט אים אַהײם אַ גוטער װינט;
זינגט ער פֿון זײ דעם טרױער אַװעק
און די שרעק, װאָס האָט געװאַרט בײַם ברעג —
און זרחי, מײַן ברודער, אַלט און קאַלט,
זינגט פֿאַר דעם שאָטן פֿון זײַן געשטאַלט.

— אַ בעטלער, װאָס װײנט אין גאַס אױף אַ שטײן,
װײנט נישט קײנמאָל פֿאַר זיך אַלײן;
ער װײנט פֿאַר די פֿרעמדע מענטשן אין שטאָט,
װאָס רינגלען אים אַרום אין אַ ראָד —
און זרחי, מײַן ברודער, אַלט און קאַלט,
װײנט פֿאַר דעם שאָטן פֿון זײַן געשטאַלט.

6.

— זרחי, מיין ברודער, צי איז דאָס נישט אפשר
אַ קליפּה אַ וויסטע וואָס וויינט אין דיר?
— ס'איז אפשר אַ קליפּה,
נאָר איך קען נישט אַריינקוקן אין מיר
ווי מע קוקט דורכ'ן שליסל־לאָך פון אַ טיר — — —
איך ווייס נישט ווי אַרום — — —

— זרחי, מיין ברודער, די וועלט איז אַ פּאַלאַץ
און דו דרייסט זיך אַרום ווי אַ בעטלער ביים שוועל —
— די וועלט איז אַ פּאַלאַץ
און איך — ווי דער סלופּ פון אַ קאַראַסעל
דריי זיך אַרום מיין אייגענער זעל — — —
איך בין אַ שלימזל — — —

— זרחי, מיין ברודער, דער הימל קען טרייסטן:
דעם פויגל פרעג און אפילו דעם רויך.
— דער הימל קען טרייסטן,
נאָר איך קען נישט אַרויפקוקן צו דער הויך —
מיר דאַכט זיך, אַז גאָט אַליין וויינט אויך — — —
איך ווייס נישט פאַרוואָס — — —

.7

גומילאַסטיקס דריי אויף אַ פּענדל פון בלעך
און מיט די ברילן צום ים אַרויס.
זרחי ווײַנט אפשר זיין בענקשאַפט אויס —
וואָס ווייסן מיר ליבע ברידער.

און ס'איז אפשר גאָרנישט זרחי וואָס ווײַנט
נאָר אַ בוים וואָס ברענט און ווערט נישט פאַרברענט
און וואָס ווײַנט מיט די צווייגן אַזוי ווי מיט הענט —
וואָס ווייסן מיר ליבע ברידער.

און ס'איז אפשר אויך נישט קיין בוים וואָס ווײַנט
נאָר די שטומע קלאָג פון אַן'אָויג מיט אַ האַנט
פון איינעם וואָס שטאַרבט בײַ דער שוועל פון זיין לאַנד —
וואָס ווייסן מיר ליבע ברידער.

און אפשר איז עס נישט איינער וואָס שטאַרבט
נאָר אַ בלינדער ריז פון פאַרטויזנט יאָר
באַווײַנט זיינע אָפּגעשווירענע האָר —
וואָס ווייסן מיר ליבע ברידער.

און ס'איז אפשר אויך נישט קיין ריז וואָס ווײַנט
נאָר דאָס פּשוט'ע נאַרישע אינסטרומענט
וואָס ווײַנט אונטער זרחי'ס אַלטע הענט —
וואָס ווייסן מיר ליבע ברידער.

8.

ס'איז נישט אזוי די עלטער זרחי'ס
וואָס ווייגט צום ים אַרוים פאַרנאַכט;
נאָר ווייגען ווייגט באַם אונטשטערן
דאָס טראַכטן זרחי'ס וואָס ער טראַכט.

ס'איז נישט אזוי דעם מענטשנ'ס פראַצע
וואָס ווייגט אַרוים צו אים פון דר'ערד —
נאָר ווייגען ווייגט די ערד — דאָס אייזן
די ערד — דאָס גאָלד פאַר קרוין און שווערד.

ס'איז נישט אזוי די חיה־רעה
און נישט פאַרשאָלטן איז איר בלוט —
נאָר ווייגען ווייגט דער בלינדער טרויער
אויף אַלצדינג וואָס דער הונגער טוט.

ס'איז נישט אזוי די טויב די ווייסע
וואָס שפרייט צו פליען די פליגל אוים —
נאָר ווייגען ווייגט באַם רים איז קישן
דאָס פעדערל וואָס פליט אַרוים.

ס'איז נישט אזוי דעם שוחט'ס חלף
ס'איז נישט די ברכה וואָס ער מאַכט —
נאָר ווייגען ווייגט דאָס קינד דאָס טויטע
וואָס מ'האָט אין וויגל אומגעבראַכט.

ס'איז נישט אזוי דער יין־שרף,
וואָס ווייגט אין גוים'ס מאָרד־געשריי —
נאָר ווייגען ווייגט דער אַלטער זרחי
וואָס לעבט און טראַכט און קוקט אויף זיי.

באַבלטאָן

.9

— סיבאָס דער אַלטער קאַפּיטאַן
איז נאָכ'ן עסן, גוט ווי אַ קינד.
האָט ער זרחי'ן געהייסן האָרכען צום ווינט,
און ער האָט אים דאָבײַ אַ מעשה דערציילט
פון אַ גלגול, וואָס בלאָנדזשעט אַרום אויף דער וועלט.

— סיבאָס דער אַלטער קאַפּיטאַן
האָט אָן די ברילן נישט געזען
אַז זרחי איז פאַרווינט געווען,
האָט ער דערציילט וועגן גלגול נאָך מער —
פון אַלטן באַבלטאָן קומט ער אַהער.

— סיבאָס דער אַלטער קאַפּיטאַן
וועט חרטה האָבן אויף זײַן זינד;
געהייסן זרחי'ן האָרכען צום ווינט —
און אַליין אַוועק מיט די הענט אויפ'ן בויך,
און מיט אַ לאַכנדיק פּנים אין לולקע רויך.

סיבאָס דער אַלטער קאַפּיטאַן
אויפ'ן ים וועט ער זײַן אַמאָל — — ערגיץ העט — — —
וועט אים אפשר באַנג טון דעמאָלט צו שפּעט,
וואָס ער האָט לאַכנדיק דערציילט
פון דעם גלגול, וואָס בלאָנדזשעט אַרום אויף דער וועלט.

.10

— גלגול, גלגול פון באבלטאון
קום ארויס און זאָג וועד דו ביזט?
— אין תוהו אין תוהו איבער דער וועלט,
זיינען אַלע וועגן פאַרוויסט,
זיינען אַלע וועגן פאַרוויסט.

— גלגול גלגול פון באבלטאון
ווי לאַנג שוין ביזטו נע־ונד?
— פון אַלע קברים באַם וועג, קלאָגט ארויס,
די מאַמע וואָס האָט מיך געהאַט,
די מאַמע וואָס האָט מיך געהאַט.

— גלגול גלגול פון באבלטאון
דו קלאָגסט דאָך אַליין אין דער נאַכט?
— מיין פאַרשאַלטענעם אַלטן צימבל דאָ
פאַר אַנ׳עדות האָב איך געבראַכט,
פאַר אַנ׳עדות האָב איך געבראַכט.

— גלגול גלגול פון באבלטאון
וועֶר הערט, אז ס׳איז קיינער נישטאָ?
— מיין ברודער דער וואָלקן, מיין ברודער דער ווינט,
און די וויסטע נאַכט וואָס איז דאָ,
און די וויסטע נאַכט וואָס איז דאָ.

.11

— האט דער אלטער סיבאס צו זרחי'ן אראפ
צוגעבויגן זיין רויטן קאפ,
און ווייטער דערציילט די מעשה:
— די געצעלטן פון די געפאנגענע לייט
האבן טאקע אויסגעזען פון דער ווייט,
אזוי ווי טויבן ווייסע.

נאר די ברוינע פנים'ער זיינען געוועז —
ווען מען האט זיי פון דער נאענט געזען
קראנק און נידערגעשלאגן,
מען איז זיי באפאלן אין שלאף באנאכט
און אין קייטן זיי, אין דער פרעמד געבראכט
הינטער'ן קעניג'ס וואגן.

אבער נישט וואס מען האט ביים טשערעד זיי געהיט,
און נישט די קראפיווע האט געבריט —
און נישט די בייטש פון די טרייבער.
געבריט ווי פייער האבן די טענץ
ווען מען האט צו זיי — ווי א סטאדע מיט גענז —
צונויפגעטריבן די ווייבער.

געבריט האָט ווי פייער אין דער פרעמד,
ווען מען האָט גערדאַרפט אַ געשאַנקן העמד
אויסוואַשן ביי די ברעגן.
און דאָס האַרץ האָט זיך ווי אַ מעסער געשאַרפט,
ווען מען האָט אַן אייגענעם טויטן גערדאַרפט
אין דער פרעמדער ערד אַריין לייגן.

און אַז מען דרייט זיך ביים ברעג אַרום,
מיט די הענט אין די אַרבל פינסטער און שטום,
און מען קוקט זיך נישט אָן פאַר טרויער,
איז ביי די ווייבער אין די בריסט
דער באַגער צו די מאַנען געוואָרן פאַרוויסט,
און די מילך פאַר די קינדער, זויער.

האָט דאָס דעם עלטסטן פונ׳ם שטאַם
אַזוי געשלאָגן, ווי סע שלאָגט דער ים
דעם פעלז וואָס שטייט אין מיטן.
האָט ער באַפוילן צום קעניג צו גיין
און אויפצעהויבן פאַר אים אַ געוויין
אַז מען האָט שוין גענוג געליטן.

האָט אָבער געלויערט אין גאַס דער טויט
אויף איטלאַכן מיט אַ פרעמדער הויט,
איז מען ביי נאַכט געקראָכן.
זייגען ביים ברעג דערווייל, ווייב און קינד
געלעגן פאַרלאָזענע — ווי פאַר הינט —
אַ פאַר צעוואָרפענע קנאָכן.

קיין נביא איז דעמאָלט מיט זיי נישט געווען,
האָט מען נישט פאַראויסגעזען
אַז דאָס גייען וועט נישט טויגן.
און ווי איבער אַ טייך אַ צעבראָכענע בריק
האָט דאָס אומגליק — ווען מ'איז געקומען צוריק —
אַ שפּרונג געטון אין די אויגן.

נאָר אומזיסט וואָס מען האָט די הענט צעשפּרייט,
און מען האָט זיך אַזוי ווי מען שטייט און גייט
געוואָרפן אין די פלאַמען.
אויף איטלאַכן רוף נאָך ווייב און קינד,
האָט אָפּגעענטפערט דער רויך מיט'ן ווינט —
ווי טויזנט שדים צוזאַמען.

און אַז מען האָט שוין אַליין געברענט,
און מען האָט געשליידערט קאָפּ און הענט
צו אַלץ, וואָס מען האָט געפונען.
האָבן אַן קופּערנע פאַנען און טעפּ
אַזוי ווי פּויקן, געהילכט די קעפּ —
ביז דער מאָרך איז אויסגערונען.

דער ליאַרם האָט זיך ווי דער רויך צעשטרעקט,
און האָט אין באַבלטאָון אויפגעוועקט
אַלע לייט אויף די דעכער.
נאָר זיי האָבן געמיינט, אַז דאָס קומט פונ'ם שלאָס —
דער קעניג האָט איבערגעכאַפּט די מאָס,
הייסט ער צימבלען העכער — — —

די צייט האָט באַבלטאָון פון דער ערד
ווי מיט אַ בעזים אַראָפּגעקערט —
קיין שטויבל איז נישט געבליבן.
דאָס אומגליק אָבער פון דעמאָלט ביים ברעג
שטייט נאָך ביז היינט ווי אַ שוואַרצער פלעק,
אין הייליקן בוך פאַרשריבן.

סע שטייט אַז בער עלטסטער אין יענער נאַכט,
האָט פון זיינע אַדערן סטרונעס געמאַכט —
און אַ טויטער, איז ער געזעסן.
געזעסן און געשאָלטן דאָס לאַנד,
און געשוואוירן, אַז אָפּדאָרן זאָל אים אַ האַנט
אויב ער וועט זיין היים פאַרגעסן.

און אַזוי ווי סע הייסט טאַקע אומעטום
איז ער דער גלגול, וואָס בלאָנדזשעט אַרום
ביי די ברעגן פון ים, און טייכן.
פאַרשאָלטן זיך — נישט צו קומען צו רו —
נעמט אים אין ערגיץ די ערד נישט צו,
ביז ער וועט אַהיים דערגרייכן.

.12

סיבאָס איז אַלט און זרחי איז אַלט ;
נאָר דער אַלטער סיבאָס זעט אויס געזונט,
און ער זיצט אויפ'ן שטיין ווי אַ וואַסער־הונט,
און זיין פּנים — די רויטע לבנה — לאַכט
פון זרחי'ן, וואָס זיצט ווי אַ גולם פאַרטראַכט,
און קוקט אויף זיך און זיין ציִמבעל.

— רבקה, מאַמע פון ביידען, דו,
אונזער עלטער־זיידן יצחק'ס ווייב,
ווער האָט די ערשטע פרוכט פון דיין לייב
פאַרקויפט פאַר געקאָכטע אַרבעס אַ טאָפּ ?
— אַט־דער וואָס ביז צו די קנעכעל אַראָפּ
איז באַוואַקסען געוועזן ווי אַ מאַלפּע.

— רבקה, מאַמע פון ביידען, דו.
ווער האָט געזען, מיט'ן קאָפּ אויף אַ שטיין,
מלאכים אַרויף און אַרונטערגיין
אויף אַ לייטער ביז אין הימעל אַריין ?
— אַט דער מיט דעם ליכט פון שטערנשיין
אויף זיין אויסגעדאַרטן פּנים.

— טאַ וואָס טוט סיבאַס ביים ברעג פון ים ?
— ער האָרכט, ווי סע זינגט אין דער פּאַן דאָס שמאַלץ
פון דעם פיש, וואָס ער בראָט אינאיינעם מיט אַלץ.
קיין שליטה האָט ניט אויף אים די נאַכט,
וואָרעמט ער זיך ביי דעם פייער און לאַכט,
ווען דער ווינט וויינט אויס אַ מעשה.

— טאַ וואָס טוט זרחי ביים ברעג פון ים ?
— ער רופט זיינע טויטע אָבות אַרוים
און ער ווייזט זיי דעם צימבעל, אויף זיין שוים —
זעצען זיי זיך צו אים אויפ'ן שטיין
און זיי וויינען אַזוי ווי ער אַליין,
געבויגענע אין דער פינסטער.

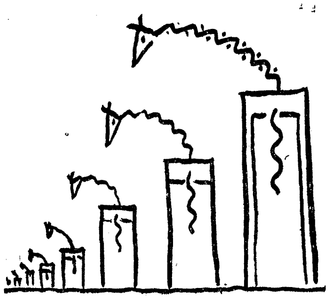

13.

דאָס פּנים ביים ים אין לבנה־שיין
וואָס זעט אויס, אַזוי ווי טויט צו זיין,
האָט אָפּענע אויגן מיט אַ באָרט —
און די אויגן שווייגן צום ים אַרויס
ווייל זיי ווילן נישט זען, אונטער זיך אויפ׳ן שויס
די טויטע הענט אויפ׳ן צימבל דאָרט —
און זרחי זינגט, ווי דער זיידע לכבוד־שבת.

דאָס מויל מיט די אויערן אַנגעשטעלט
אין דער נאַכט אַרויס, צום ווינט וואָס דערציילט,
ווייל דאָס האַרץ וויל אָפּנאַרן זיך אַליין —
און דאָס אומרעכט רופט, אַנ׳עדות צו זיין
אַז די נאַכט מיט איר לבנה־שיין
באַשיינט נישט אומזיסט, דאָס טויטע געוויין —
און זרחי זינגט, ווי דער זיידע לכבוד שבת.

זרחי וועגן די זיבן רויטע בערד

איר זיבן ברידער, גזלנים — אַ־האַי! —
ס׳אַראַ שרעק ס׳האָט געפּלאַטערט פון אייערע בערד,
פון אייערע זיבן רויטע בערד.
ס׳האָבן די בערד אין דער פינסטער אַפילו
שיער ניט אויסגעזען ווי ברוינע;
נאָר עס קאָן דאָך נישט זיין, אַז גזלנים אַזוינע
זאָלן זיין מיט אַלצדינג, ווי אידן, צופרידן: —
און עס זיינען דאָך די נאַרישע אידן
אַפילו מיט שוואַרצע בערד צופרידן.

וואָר איז, מען קאָן זיך פאַרעקשנ׳ען אויך
און זיך זאָגן, אַז מ׳האָט ניט רעכט געזען.
ביי נאַכט אין דער פינסטער נישט רעכט געזען.
עס קען דאָך זיין, אַז איר גזלנים
קומט פון אַזאַ מין ווייטער מדינה,
וואו די בערד ביי אַלעמען זיינען גרינע,
ווי גראָז אין דער זון, אָדער גאָר ווי שימל,
און וואו שטייט, אַז מען טאָר נישט אונטער׳ן הימל
אַרומגיין מיט בערד, ווי גראָז און שימל?

וואָר איז, עס וואָלט פאַרשוואונדן די שרעק,
וואָרים ווער וואָלט זיך שרעקן פאַר גרינגע בערד,
פאַר אַזוינע פּראָסטע גרינגע בערד.
און אַ חוץ דעם, ווי קען מען מיט בערד אַזוינע
קומען ביי נאַכט און אויפשניידן לייבער
פון קינדער און טראָגנדיקע ווייבער ;
און אַ גזלן דאַרף דאָך אַזוינס באַווייזן,
אויב ער איז טאַקע געזונט, ווי אייזן,
דאַרף ער דאָך אַזוינס באַווייזן.

נאָר וואָס טויג דאָס אַלץ, אַז אַ מענטש ליגט ביים ים
און וויינט אין דער פינסטער צום הימל אַרויף,
מיט אָפענע אויגן צום הימל אַרויף ;
און אַז כוואַליעס ביי אים זעען אויס, ווי מיילער
פון גרויסע חיות, און אַז ברומען, ווי בערן,
הערט ער איבער זיך די שטערן ; —
מעג ער דאָך זען אויך אַ קופּע מיט טויטע
און גזלנים, וואָס טאַנצן מיט בערד, מיט רויטע
אין אַ ראָד אַרום דער קופּע מיט טויטע.

וואָר איז, מען דאַרף אפשר מיטטאַנצן אויך,
ווי זאָגט דער בעל־שם : ווער סע מיידט אויס פרייד,
ווער סע מיידט אויס אמת׳דיקע פרייד
איז גלייך צו אַ מת, וואָס איז פאַרשלאָטן
אייביק קיין תיקון נישט צו געפינען,
ווייל אַפילו אַ מענטש, אַ געדירטער פון זינען
קען זיך צופליעסקן אַמאָל און טאַנצן
און ווער ווייסט ?—אפשר איז דאָס טאַקע אין גאַנצן
אָט דאָס רויבן, מאָרדן, פליעסקן און טאַנצן ?

אַ־האַי! — איר זיבן גזלנים ביים ים,
שלאָגט אייער זרחי׳ן, ער נעמט דאָס צו,
באהבה נעמט ער אַלצדינק צו;
און אויף יענער וועלט וועט ער נישט טראַכטן,
נישט איבערטראַכטן „נאַשע“ און „וואַשע“,
נאָר זיין אייגן אָרים שיסעלע קאַשע
וועט ער פאַר אייערע אָרימע זעלן,
ביים טויער פון הימל אַנידערשטעלן —
פאַר אייערע אָרימע זעלן.

און אויב ס׳וועט קיין מלאך נישט האָבן קיין צייט,
וועט ער אַליין ארויסגיין צו אייך.
אַ, שרעקט זיך נישט! — וועט ער אַ זאָג טאָן צו אייך —
פון מיין אָרים בלוט, וואָס איר האָט פאַרגאָסן,
אַ קאַשע פאַרקאָכט, און אַז איר וועט עסן,
וועט גאָט אייער אַלע זינד פאַרגעסן.
און אייך הייליקן, און אָנטאָן פליגל,
און עפענען פון הימל דעם ריגל, —
פאַר אייך, געהייליקטע אין פליגל.

און נישט פאַר דער טיר וועט איר דאַרפן שטיין;
נאָר איינס נאָכ׳ן אַנדערן אָרום זיך,
וועט אייך זרחי אויסזעצן אָרום זיך.
און כדי ער זאָל אייך ניט פאַרשעמען,
וועט ער צו אייך, ווי צו קינדערלאַך, ריידן.
נישטאָ קיין מעסערס אין גן־עדן! —
וועט ער זאָגן. — דאָ עסן אַלע
פיש און פלייש מיט די הענט, — ווי חלה,
און חלה עסן דאָ אַלע, אַלע.

און אז עס וועט נאָכ'ן עסן ביי אייך
זיך ארויסכאַפּן חלילה אַ הילך.
אַזאַ מין ערדיש־פאַרשאָלטענער הילך,
וואָס גיט נישט קיין כבוד דער נשמה,
וועט זרחי נישט שווייגן, נאָר ער וועט בלאָזן,
ווי אויף אַ טראָמפּייט, און ער וועט נישט דערלאָזן,
אַז מען זאָל אייך פאַר די קאַלנערס נעמען,
און ווי שכור'ע גוים ארויסטעלעבעמען. —
ער וועט נישט דערלאָזן, מען זאָל אייך נעמען.

איך לערן זיי — וועט ער אַ זאָג צום שר —
לויבן דעם בורא מיט אַ טראָמפּייט,
מיט אַ צימבל אַזאַ, און מיט אַ טראָמפּייט,
און אַז דער שר וועט דעם קאָפּ זיינעם וויגן
און אַ זיפץ טאָן, און כלומרשט פרעגן — פון וואַנען? —
וועט זרחי, חלילה, נישט דערמאָנען
די מעשה פון די בערד, די רויטע
ביים ים ארום דער קופּע מיט טויטע. —
נישטאָ, נישטאָ מער קיין בערד קיין רויטע.

זיבן ליכטיקע זעלן זיינען דאָ,
וואָס צימבלען אויס פאַר גאָט זייער פרייד —
וועט ער זאָגן צום שר — זייער ליכטיקע פרייד.
און וועגן אייער זינד — וועט ער זאָגן, —
אַז זי איז, ווי אַ בייזער חלום, פאַרשוואונדן,
און מיט איר, אויך זרחי'ס שרעק און וואונדן.
וועט דער שר אויף איטלאַכן באַזונדער
קוקן אפשר, ווי אויף אַ וואונדער.
אויף אייך — אויף איטלאַכן באַזונדער.

נאַר זרחי ווייסט דאָך, אַז איר קענט
מיט אייערס אַ הילך פאַר׳סמ׳ען די לופט.
(נישט אומיסטן טאַקע) פאַר׳סמ׳ן די לופט
ווען ער דערוויל מיט זיין קעשענע טיכל
צעפאָכן הינטענאַרום אין די ווינטן
אַלע, וואָס ס׳עט קומען ביי אווך פון הינטן.
וועט מיינען דער שר אַז ער הערט טאַקע צימבלען,
וועט ער הייסן, אַז פון אַלע זיבן הימלען,
זאָל מען קומען, ביי אייך זיך לערנען צימבלען.

ייעלן קומען אַלע מלאָכים צופליען,
און די אָבות מיט קרוינען אויף די קעפּ,
מיט ליכטיקע קרוינען אויף די קעפּ.
און יום־טוב וועט זיין ביי זיי, און ביי אַלע.
נאַר זרחי, וואָס וועט דעם אמת וויסן,
וועט דאַרפן שטיין ווי אָפּגעשמיסן.
און וועט דאַרפן פּאָכן און דאַרפן בלאָזן.
דערפאַר וואָס ער וויל אייך קיין שלעכטס טון ניט לאָזן.
וועט ער דאַרפן פּאָכן און דאַרפן בלאָזן.

נאַר, ווי געזאָגט, איז זרחי — זרחי,
און ער נעמט דאָס באהבה אָן.
טאַקע אמת׳דיק באהבה אָן.
וואַרים איידער דאָ, ווי אַ קראַנקער פויגל,
מיט אַ שוואַרצער באָרד אַרומצושוועבן
צווישן אייך, וואָס איר לאָזט אים דערפאַר נישט לעבן
איז שוין בעסער אפשר דער טויט אין גאַנצן —
מען זעט כאָטש קיין רויטע בערד נישט טאַנצן
אַרום טויטע, — ווען מ׳איז טויט אין גאַנצן.

וואָר איז, זרחי קען וויינען פאַר אייך,
און באַווייזן אייך, מיט די פיש אין טייך,
מיט די אַלע מינים פיש אין טייך —
אַז אויך ער האָט אַ רעכט אויף דער וועלט צו לעבן.
נאָר אַז איר זענט אַזוינע לייט וואָס קוועלן,
ווען סע טוט זיי עפּעס נישט געפעלן,
און אַז איר זענט אַזוינע לייט וואָס שלאָגן,
ווען איר קענט עפּיס נישט פאַרטראָגן —
מוז מען דאָך זיך לאָזן שלאָגן.

וואָר איז, אויך זרחי האָט אַ האַנט,
נאָר וואָס טויג זי אים, אַז זי ווערט ניט קיין פויסט?
און אייערע — איז דאָך אייביק אַ פויסט.
וואָר איז. דאָס מעסער האַלט איר אין בוזים
ווען איר קניט ביים ליד פון קלויסטער־אָרגלען
נאָר ווען אידן דאַווענען שניידט מען גאָרגלען
און דריקן זיך קעפּ פאַר שרעק אַרונטער,
הויבט מען פאַר בערד און פּאות אונטער
די קעפּ וואָס דריקן זיך אַרונטער.

.14

וואָס וויל דער זיידע רב יעקב פון זרחי'ן —
וואָס ער מוטשעט אים מיט זיין האַנט אויפ'ן ספר ?

עס קען טאַקע זיין,
אַז זיין האַנט אויפ'ן ספר איז ריין און גוט,
איז ריין און גוט, ווי דאָס טויטע בלוט,
וואָס אָטעמט פון איטלאַכן אות אַרויס
אַ טרייסט פאַר אים אין דער פינסטער ;
נאָר דאָס ליכט דאַביי, דורכ'ן פענסטער פון קלויז
קען דאָך לויכטן אויך מיט דער אייגענער שיין
פאַר דעם רשע, וואָס גייט אַ רויבער צו זיין,
און וואָס וואַרימט אַ מעסער דאַביי מיט זיין בלוט
אין אַ האַנט אַזאַ, ווי דעם זיידנס, וואָס רוט
באַ דער שיין פון דעם ליכט אויפ'ן ספר ?

נאָר אפשר ווייסט דער זיידע רב יעקב
אַנ'אַנדערן מאָמר ? אַנ'אַנדערן מאָמר — — — ?

עס קען דאָך זיין,
אַז דאָס ליכט זאָל לויכטן אין וועג אַריין
פאַר דעם צדיק, וואָס גייט באַ אַ קראַנקען צו זיין,
צי פאַר דעם געדונגענעם שומר אויך,
וואָס פאַר זיינע אַלטע האַלב־בלינדע אויגן
איז דאָס שטערנליכט איבער אים אין דער הויך
שוין נישט ליכטיק גענוג ? — נאָר אויב דאָס איז וואָר,
קומט דאָך אויס, אַז מען איז באַ זיך נישט קלאָר
און אַז גאָרנישט קען מען וויסן פאָרויס ;
איז דאָך בעסער, ווען מע לעשט אפשר אויס
אין גאַנצן דאָס ליכט באַם ספר ?

וואָרים נאָכאַמאָל טאַקע, וואָס פאַר אַן'ענטפער
קען געבן אויף דעם דער זיידע רב יעקב ?

עס קען דאָך זיין,
אַז דער, וואָס זעט נישט צו גיין אַליין
באַנאַכט אין דער פינסטער, — דאַרף ער נישט גיין ;
און דער, וואָס מוז, דאַרף מיט פיס און הענט,
מיט מסירת נפש זיך דראַפּען אפשר,
ווי אַ שאָטן, איבער די גלייכע ווענט ;
וואָרים אפשר וויל דאָס אַזוי און באַגערט
די נאַכט, ווען זי קומט צו באַהערשן די ערד,
און דערפאַר טאַקע איז איר שטראָף אַזוי גרויס,
פאַר דעם, באַ וועמען עס שיינט אַרויס
דורכ'ן פענסטער אַ ליכט באַ אַ ספר ?

נאָר אפשר איז דער זיידע רב יעקב
אַ קראַנקער, און ער וויל נישט אויפוועקן קיינעם ?

עס קען דאָך זיין,
אַז ער ליגט אָן שלאָף — איז וואָס זאָל ער טון?
וואַרטן ביז סע וועט אויפגיין די זון?
מע קען דאָך פון זינען אַרונטערגיין
מיט זיך איינעם אַליין אין דער פינסטער.
וואָרים ווען מען קען הערן אַזוי דאָס געוויין
פון דער אָרימער וועלט, אויב נישט אין דער שעה,
ווען די נאַכט איז דאָ און קיין שלאָף איז נישטאָ?
און אויב אַזוי קומט דאָך טאַקע אויס,
אַז ס'איז גוט, וואָס ס'איז דאָ אויף דער וועלט אַ קלויז
און די שיין פון אַ ליכט באַ אַ ספר.

נאָר אפשר איז עס גאָר־גאָר עפּעס אַנדערש,
און דער זיידע רב יעקב איז אויך אַ קרבן?

עס קען דאָך זיין,
אַז דאָס פייער אין ליכט איז פאַר זיך אַליין
אַ נשמה, וואָס וויל נישט אונטערגיין.
איידער זי שיינט? — און ווער וועט זי זען
אויב זי וועט זיך אין דער פינסטער נישט ווייזן.
באַטאָג דאַרף דאָך, סיידן, אַ נס געשען,
איר ליכטיקייט זאָל באַוואונדערט זיין.
מיר פאַרזעען דאָך דעמאָלט פונ'ם ליכט די שיין,
אַפילו ווען זי ווײַנט און דערמאָנט
אַ נשמה, וואָס מיר האָבן באַם לעבן געקאָנט,
און דאָס איז דאָך מער ווי אַ ספר.

נאָר אויף דעם קען מסתמא דער זיידע רב יעקב
שוין זיכער זרחי'ן קיין ענטפער נישט געבן.

ווייל עס קען דאך זיין,
אז ער טראכט שוין אליין פון דער זון מיט איר שיין;
און ווי גרויס א טראפן פון ים זאל נישט זיין,
איז דער ים דאך גרעסער. און אזוי איז דאך אויך
מיט דעם ליכט באם ספר, צו דער זון געגליכן — — —
און עס ווערט דאך שיין, אפילו דער רויך,
און אפילו דאס שטויבל וואס הויבט זיך אויף
און שוועבט אין דער זון צום הימל ארויף.
און דערפאר זעט אפשר דער מענטש טאקע אויס
אזוי ווי א תם, ווען ער וויגט זיך אין קלויז
באטאג מיט א ליכט בא א ספר.

נאר זאל דער זיידע רב יעקב, חלילה,
נישט ברוגז זיין אויף זיין אייניקל זרחי.

עס קען טאקע זיין,
אז באם ים באנאכט אויף א נאקעטן שטיין
איז שווער זיך צו גריבלען אין זיך אליין.
נאר זאל דאס נישט אויסזען, ווי ער וואלט געמיינט,
זיך צו קריגן, חלילה, נאר דאס האט אפשר טאקע
זיין נשמה אויף זיך אליין געוויינט
ווי דאס ליכט, וואס ווארט אויף אים ערגעץ־וואו,
ער בייינקט דאך אויך נאך א טרייסט און נאך רו.
און דער זיידע האט דאך אויסגעזען
ווי א ל"ו — ווי א ל"ו — ווען ר'איז אויף געוועזן
בא דער שיין פון ליכט — בא דעם ספר — — —

15.

זרחי, זרחי!
איך, דער הימל, וויל שלום מיט דיר —
און דו בויגסט דיין קאָפּ צו דער פינסטערער ערד,
אזוי ווי דו וואָלסט מיין רוף נישט געהערט;
ווי אַ פויגל, וואָס איז ווי די וועלט אזוי גרויס,
שפּרייט איך מיין גאָלדענע ליכטיקייט אויס —
און דו ווי אַ גאָלדענע פליג אונטער מיר
ווילסט ארויס פון דער וועלט און דו זוכסט אַ טיר,
און דו זעסט נישט, אַז אין מיין ליכטיקייט טרויערט,
אפילו די חיה די בייזע וואָס לויערט
אין דער פינסטערניש פון דער נאַכט וואָס געדויערט
ביז זונענאויפגאַנג — — —
ביז זונענאויפגאַנג — — —
ביז זונענאויפגאַנג — — —

.16

זרחי, זרחי! ...
אַפילו די פינסטערניש איז אַ געזאַנג:
זי וואַקסט ווי אַ וואַלד, וואָס הויבט זיך אויף
מיט די ביימער ביז איבער די הימלען אַרויף,
און איר טרויער רינט ווי צעשמאָלצען גאָלד
אויף אַלץ, וואָס האָט אייביק זיין געזאָלט,
און איר טרויער רינט ווי די אייביקייט לאַנג
אויף אַלץ, וואָס איז אייביקער אונטערגאַנג —
און דו לאָזט דיינע אָבות אין קבר נישט ליגן
און רופסט זיי, ביים ברעג פון ים זיך צו וויגן,
צו פאַרזינגען דיין צער מיט דעם אַלטן נגון
אמר אביי — — —
אמר אביי — — —
אמר אביי — — —

זרחי זאָגט תורה

.17

אָמר רב שלמה — זאָגט רב שלמה:
דער בעל־פּחד וועט ווי אַ וואָרים אין וועג
צעטראָטן ווערן אין סוף פון די טעג.
און דער גבור, וואָס וועט אין גערעכטן צאָרן
זיך אָנצינדן אַזוי ווי אַ דאָרן,
וועט ווערן אויסגעלייזט דורכ'ן רויך
וואָס וועט אים אַרויפנעמען צו דער הויך.
און אויך דער וואָס וועט אַרונטער פון זינען
וועט פאַר זיך אַ מיתה געפינען.
אָבער פינסטער און טויזנט מאָל ווייַ וועט זיין
צו יענע, וואָס וועלן זיצן ביים ווייַן
און מיט שיינע ווייבער ביי די טישן,
צוליב דעם וואָס זיי ווילן זיך נישט מישן
צו זיי וועט געשען אַזוי ווי סע שטייט:
השכורים בטחטל ארגולים — די פרייד
וועט אַרויסברומען פון זיי ווי פון אָרגלען
ווען אַנדערע וועלן זיך שניידן די גאָרגלען.
— בלילה בראבא — אַ וועלט וועט פאַרגיין
און זיי וועלן דאַרפן פאַרבלייבן אַליין
זיך ביים ווייַן צו לאָזן רייצן פון ווייבער
מיט דער שאַנקייט פון זייערע זינדיקע לייבער.

דעם צדיק רב שלמה'ס באָרד און האָר
— ווי סע שטייט געשריבן — האָבן זיבעציק יאָר
קיין קאָם נישט געזען. און אומגעגעסן
איז ער נאַקעטערהייט אויף אייז געזעסן,
און דערפאַר איז טאַקי נאָך זיין טויט
אויף דעם אָרט וואָס מע זיצט, ביי אים די הויט
געווען אַזוי בלוי — שיעור נישט צו גלויבן
אַז ס'האָט זיך אַ שטיק הימל פון אויבן
צוגעקלעפּט צו זיין הייליק לייב.

נאָר געהאָלפן האָט דאָס גאָרנישט דער וועלט.
בלויז נאָך אַ שטיין האָט מען אויפגעשטעלט,
אַן אָפּשרעק פאַר דעם מענטשנ'ס־וועגן
אין אַ שפּיגל פאַר דעם וואָלקן, אין רעגן
און אפשר אויך פאַר דעם ווינט אין וועג,
ער דאַרף דאָך אַן אָפּהאַלט אויף זיין געיעג,
ער זאָל נישט חלילה די וועלט צעטראָגען
און זאָל האָבן אַן וואָס זיך אָנצושלאָגן.
ווען סע ווילט זיך אים טון אַ פּייף.

אמת איז, אַז דער ווינט אין דער וועלט
קען אויך פייפן איבער'ן פרייען פעלד
און ער קען אויך, פון פאַרקאַנעס פאַרהאַלטן,
אַרויספייפן דורך די מינדסטע שפּאַלטן.
אָבער — זלבוה דגינה — אַזאַ מין פייף
קומט נישט אַרוים אַזוי הייליק און שטייף,
ווי איבער אַ שטיין פון אַ צדיק'ס לעבן,
וואָס האָט זיך אַליין אַוועקגעגעבן
צו דינען גאָטבאַראַכו.

דער ווינטפּייף איבער אַ צדיק'ס שטיין
דערמאָנט (ווי דער האָן, די זון) דאָס געוויין
פון דער וועלט, וואָס וואַרט אויף משיח בן דוד.
— ברמדא המדתא — מיט גאָלד באַקאָוועט
און בלענדנדיק־ליכטיק, ווי קינדערשע פרייד,
וועט זיין פערדל זיין. און מיט זיין טראָמפּייט
וועט ער אויפוועקן אַלעמען אונטער די שטיינער
און הייסן די ווינטן אין זייערע ביינער
אַריינבלאָזן אָטעם מיט אַ פייף.

— הוהוקו לבר — ס'אַראַ פרייד דאָס וועט זיין,
ווען דורך אַלע מיילער וועלן אַריין
מיט אַזאַ מין שטאַרקן אימפּעט די ווינטן
אַז ס'וועט זיי אַרויסשטויסן פון הינטן!
— הוהוקו שטאַיאָמים — נאָכאַמאָל
וועט זיך פון הימל דערהערן אַ קול,
וועט די ערד זיך טרייסלען ווי אין פיבער,
און די ימים וועלן די ברעגן אַריבער
פאַר פּחד און פאַר פרייד.

און דעמאָלט וועט זיין כּלמתא ברחק,
אַלע אין שטריימל, קיטל און פראַק,
און ווייבער מיט קינדער ביי די בריסטן
וועלן די ערד — דעם סטעפ דעם וויסטן —
פאַרלאָזן אויף אייביק אין פּאַראַוים וועט גיין
טאַקע ער, דער צדיק רב שלמה אַליין.
און בטנצם נקטים — נישט מע וועט קלאָגן,
נאָר טאַנצנדיק וועט תהלים זאָגן
אַפילו דער שטן יעמאַכשעמוי.

זון, לבנה און שטערנשיין
וועלן דעמאָלט אינגאַנצן איבריק זיין,
ווי אין פּסוק שטייט: נאַקעט אין גאַנצן
וועט פאַראַוים דער רבי רב שלמה טאַנצן,
וועט דאָס בלויע שטיק הימל, וואָס האָט פאַר זיין טויט
זיך צוגעקלעפּט צו זיין הייליקער הויט
אויף דעם אָרט וואָס מע זיצט — אַזוי זיך צעפלאַמען
אַז ס'וועט לויכטן ווי טויזנט זונען צוזאַמען
אין דעם סוף פון די טעג.

און דאַריבער — דלוגי — לאָמיר באַנאַנד
מיט ווייב און קינד אין איטלאַכן לאַנד
זיך אפשר זעצן אויף אייז צוזאַמען.
וועלן מיר זוכה זיין צו פלאַמען
ווי דער צדיק רב שלמה אין אונזער פרייד.
וועט מקוים ווערן, אַזוי ווי סע שטייט:
הפליטה בלילה — אין אַלע ווינקלען
וועט אויף אונז, (ווי דאָס גאָלד פון מצרים) פינקלען
אונזער איינענע ליכטיקייט — אמן.

.18

אמר רב זרחי — זאָגט רב זרחי :
אין ספר ברחנדי
צונויפגעשטעלט פון די גרעסטע חכמים
אין קאַפּיטל זיבן
דערציילט זיך אַ מעשה פון אַ רוצח,
וואָס האָט איינמאָל אַזוי ווי אַ וואָלף אין דער פינסטער
געוויינט אין מיטן דער נאַכט.
געגאַנגען אויף רויב
און באַפאַלן אַנ׳אישה אין שלאָף
און קוילען געוואָלט אויך דאָס קינד בײַ דער ברוסט ;
האָט עס אויסגעשטרעקט די הענטלאַך צו אים
און דאָס מעסער, וואָס האָט נאָך געטריפט פון בלוט,
בײַ אים צוגענומען
און געשפּילט זיך מיט דעם
ביז די פלעקן פונ׳ם בלוט אויפ׳ן העמדל
האָבן אויסגעזען ווי בלומען אין מאָרגנליכט
ביים שיין פון דעם פאַקל
וואָס האָט אים געלויכטן צו קוילען.
שברולים לדררחי פרומה—באַהאַלטענע ליכטיקייט אין דער פינסטער
די קלאָג פון רוצח.
און אפשר — ווער ווייסט ?
אפשר מיינט דאָס גאָר־גאָר עפּיס אַנדערש חלילה,
און די צונג וועט זיך בראָטן אין גיהנם,
ווייל זי האָט נישט אויסגעטייטשט פּונקט ווי מען דאַרף ?

אמר רב זרחי — זאָגט רב זרחי:
אין ספר ברחנדי
צונויפגעשטעלט פון די גרעסטע חכמים
אין קאַפּיטל זיבן
דערציילט זיך אַ מעשה פון אַ צדיק.
געגאַנגען פאַרביי אַ קלויסטער ביינאַכט
האָט מען גליענדיק זשאר פון די פענסטער געוואָרפן.
האָט זיך אָנגעצונדן די באָרד מיט'ן בגד
אַזוי ווי אַ פאַקל (אויף אים).
האָט דער צדיק אויפגעהויבן די אויגן צום הימל
און שטאַרבנדיק האָט ער אַזוי געזאָגט:
— פאַר בלינדע נאַראָנים זיינען די שטערן מזלות,
פאַר רשעים זיינען זיי גאָרנישט;
אין דער אמת'ן אָבער זיינען זיי
גאָט'ס ליכטיקייט אפשר,
וואָס ווייזט זיך אונז בלויז דורך זיין הימל —
דעם אַלטן צעלעכערטן שירעם פון איבער דער וועלט,
און ס'איז מער נישט — אַ חסד אַ גרויסער
אויף וועמען זיין ליכטיקייט לאָזט זיך אַראָפּ, ווי אַ פייער,
און נעמט אים צו זיך.
שברולים לדררחי פרומה—באהאַלטענע ליכטיקייט אין דער פינסטער,
די לעצטע תפילה פון צדיק,
און אפשר — ווער ווייסט?
אפשר מיינט דאָס גאָר־גאָר עפּיס אַנדערש חלילה,
און די צונג וועט זיך בראָטן אין גיהנם,
ווייל זי האָט נישט אויסגעטייטשט פונקט ווי מען דאַרף?

.19

צימבל נישט זרחי! דו קענסט נאָך אַ פיש
אויפוועקן אונטער די וואַסערן —
וועט ער קומען און וועט דיך פאַר'מסר'ן
ביי דעם וועכטער דאָ פון דער טרוקעניש.
וועט זיין נישט גוט, זרחי.

— וואָס טוט ער דאָ אַזוי שפּעט ביי נאַכט?
און ווי אַזוי הייסט ער? און פון וואַנען?
— פון דאָרט, וואו מע האָט דאָס וואַסער אין קאַנען
אויף הילצערנע קאַראַמיסלאַך געבראַכט
אין שטוב אַריין, פּאַניע.

— אויף הילצערנע קאַראַמיסלאַך? קען דאָס זיין?
ווער האָט דאָס פאַרשטאָפּט די וואַסער־רערן?
— איוואַנעס מיט נעזער ווי רויטע מערען,
זיי זיינען ביי נאַכט דורך די פענסטער אַריין
און געלט געוואָלט, פּאַניע.

אַזוינע בייזע פאַרדאַרבענע לייט;
מען האָט זיי אַלע געדאַרפט אַרעסטירן.
— נישט געווען ווער עס זאָל זיי אונטערפירן
אַלעמען אוועקגעלייגט אין צייט
געמאַכט כיק־כיק, פּאַניע.

— אויב אַלעמען, איז ער דאָך טויט:
טאָ ווער האָט ערלויבט אים דאָס קבר פֿאַרלאָזן?
— געמיינט, אַז משיח טוט שופֿר בלאָזן,
דער ווינט דער פֿאַסקודנער אונטער דעם פּלויט
האָט אָפּגענאַרט, פֿאַניע.

— טאָ פֿאַרוואָס־זשע קערט ער זיך נישט אום?
און וואָס טוט ער אונטער זיין שפּענצער פֿאַרהילן?
— אַ צימבל איז עס. די מתים ווילן
ער זאָל פֿאַר זיי מאַכן ברום־ברום, ברום־ברום —
מאַכט ער פֿאַר זיי, פֿאַניע.

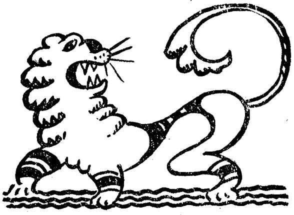

וועכטער אין הימל

20.

פֿאַר דעם גרויסן ים איז דאָ אַנ׳אָרט,
און דער וועכטער קוקט נישט צי ער האָט אַ באָרד,
און ער שטעלט נישט אָפּ מיט דעם שטעקן אין האַנט
דעם ווינט וואָס פֿאַרנעמט דאָס גאַנצע לאַנד —
נאָר זרחי׳ן מיט דעם געבויגענעם קאָפּ,
אים שלעפּט ער פֿון שטיין פֿאַר דער באָרד אַראָפּ.

וועכטער, דער ים קען אַרויס פֿון זיין ברעג
און פֿאַרפּלייצן אַלצדינג אויף זיין וועג,
און די שטאָט פֿון אייזן געבויט איז אַ שפּיל
(ווי פֿאַר אַ קינד) פֿאַר דעם ווינט אויב ער וויל.
און זרחי דער אַלטער קוקט דאָך אויס
אַזוי ווי אַ מת פֿונ׳ם קבר אַרויס.

נאָר אַז דעם וועכטערס מאַנטל איז בלוי,
און דער נאַכטיקער הימל איז אויך אַזוי,
און אַז די קנעפּ זיינע שיינען אויך
אַזוי ווי די שטערן אין דער הויך —
איך דאָך טאַקע, ווייזט אויס, קיין חלוק נישטאָ
צווישן אויבן דאָרט און אונטן דאָ.

21.

אין דער פינסטער זע איך דיך, מיין גאָט;
אין וועכטער זע איך דיך צו זרחי'ן קומען:
אין זרחי'ן זע איך דיך פאַר שרעק פאַרשטומען —
אין דער פיטססטער זע איך דיך, מיין גאָט.

אין דער פינסטער הער איך דיך, מיין גאָט.
אין וועכטער פייפסטו און דו הויבסט דעם שטעקן;
אין זרחי'ן וויינסטו טויטע אויפצואוועקן —
אין דער פינסטער הער איך דיך, מיין גאָט.

אין דער פינסטער שטראָף מיך נישט, מיין גאָט;
מיר איז נישט נאָענט אין וועכטער אין דעם שטייפן
נישט דיין שטעקנהויב און נישט דיין פייפן —
אין דער פינסטער שטראָף מיך נישט, מיין גאָט.

אין דער פינסטער שילט מיך נישט, מיין גאָט:
דיין קלאָג אין זרחי'ן אויגן אין די רויטע, —
גלויב איך נישט — זאָל אויפוועקן די טויטע —
אין דער פינסטער שילט מיך נישט, מיין גאָט.

אין דער פינסטער זיי מיט מיר, מיין גאָט:
אַז אַלץ ביזטו וואָס אויבן און וואָס אונטן,
פון וואָלקן ביז די שיפן אויף די גרונטן —
אין דער פינסטער זיי מיט מיר, מיין גאָט.

.22

רוט נישט אײן דער טויטער קעניג
טראָגט זיך דורך דער נאַכט זײן נגון:
װײ מיר! װײ מיר! הערט מען קלאָגן.
װער װעט מיך אײן רו פאַרװיגן?

װער שעפּט אױס דעם ים דעם גרױסן?
װער קען לינדערן מײן טרױער?
װען װעט זיך די װיסטקײט אָפּטון
פון ירושלים׳ס מױער?

כ׳האָב געהאַט אַ פאָלק מײן אײגנס —
האָט מען עס צעזײט, צעטריבן.
און דאָס פאָלק איז אױסגעשטאָרבן
און אַלײן בין איך געבליבן.

כ׳האָב געהאַט אַ קעניג־פּאַלאַץ —
הױזט אַצינד די פּוסטקײט דאָרטן,
װינט און פוקסן־יאָמער טראָגן
זיך בײנאַכט, אַדורך מײן גאָרטן.

מײנע שאָף און רינדער האָבן
בײזע װעלף מיר אױפגעפרעסן,
זאַמד־בערג װיסטע שטײען דאָרטן,
װאו דער פּאַסטוך איז געזעסן.

קלאָגט אַזױ דער טויטער קעניג
דאַכט זיך טױזנט דורות קלאָגן,
דורות פינסטערע װי כמאָרעס,
װאָס די שטורעם־װינטן טראָגן.

.23

צוויי טויזנט לאנגע יאר — א ממזר אנגעהאנגען
האט מיר די הור, די צייט, און איז אוועקגעגאנגען.
דעריבער פרעסט די שאנד, ווי פייער מיינע ביינער,
און טעג באפאלן מיך, געשליידערטע ווי שטיינער,
און ווי א בייזן שד א גלגול אויף די וועגן
מיידט אוים א ברודער מיך, א הונט, וואס קומט אנטקעגן,
און בלויז דער טרויער־בוים—דער ווינט אין זיינע צווייגן,
דערציילט דער וועלט פון מיר און פון מיין בלוטיק שווייגן.

זרחי און די קעניגין

.24

שטיי אויף פון פייכטן זאמד, מיין זרחי,
און דער קעניגין פונ׳ם ים גיי אנטקעגן:
מיט ווייסע פליגל אויף גאלדענע שיכלאך,
אזוי ווי סע שטייט אין די מעשה־ביכלאך —
קומט צו איר זרחי׳ן אין שטערנרעגן,
מיט ווייַן און א קיישל מיט האניק־קיכלאך,
די קעניגין פונ׳ם ים.

זאל ענטפערן זרחי דער קעניגין פונ׳ם ים:
וואס וויל ער פון איר, וואס ער לאזט זי ניט לעבן?
וואו זאל זי אים נעמען אזא מין שערל
ארויסצושערן ביז צום לעצטן הערל
זיינע גרויע האר? זאל ער הייסן זיך געבן
א זאק מיט קאראלן, א זאק מיט פערל —
וועט דאס אים גיבן מיט ליבשאפט די קעניגין פונ׳ם ים.

זאָל אויפֿהערן וויינען דער נאַרישער זרחי.
ביי דער קעניגין אין דער היים ביים פֿייער
זיצט דער אָנקל אָדם און די טאַנטע חוה,
און זיי זינגען דאָס ליד פֿון דער גאָלדענער פּאַווע.
און אַז זרחי וועט צוזאָגן זיין אַ געטרייער,
וועט אין אַ גאָלדענעם טשייניקל קאַווע —
אמת'ע יובאַן־קאַווע — קאָכן די קעניגין פֿונ'ם ים.

און איר אָטעם וועט ווי אַ כשוף־שלייער
דאָס רעטעניש פֿון דער וועלט פֿאַרהילן —
וועט זרחי זיין אומגליק איבערהיפּן
ווי אַ שווערן חלום באַ אירע ליפּן,
און ווי אויף אַ גאָלדענעם קעמל וועט שפּילן
דאָס ליד פֿון איר ליבע אויף זיינע ריפּן —
אויף זיינע ציטערדיקע ריפּן — די קעניגין פֿונ'ם ים.

דאָס גאָלדענע ביקל נומער איינס

.25

ביים ים, ביינאַכט, איז קיינער נישטאָ.
בלויז שדים ווילסטע זיינען דאָ:
מיט הויכע היטלען, מיט ציגנבערדלאַך
און מיט לאַנגע בייטשן אויף ווייסע פערדלאַך
יאָגן זיי זיך צו די ברעגן און שרייען

געווען אַמאָל מענטשן, מיט האָר און בערד
לאַנגע אַזוינע, ביז צו דער ערד,
האָט דער שטן געוואָלט, אַז, ווי זיינע ווייבער,
וואָס האָצקן אַרום אים מיט נאַקעטע לייבער
זאָלן זיי מיט נאַקעטע פּנים'ער האָצקן.

האָט ער זיך פאַר אַ כהן פאַרשטעלט
און צוגעזאָגט, אַז פאַר גאָלדן געלט
וועט ער באַווייזן אַ קונציק שטיקל.
האָט מען געבראַכט. האָט ער אַ ביקל
פון דעם גאָלד, ביים פייער אויסגעגאָסן.

האָט דאָס ביקל געדרייט זיך אַהין און צוריק.
האָט מען עס כאַפּן געדאַרפט מיט אַ שטריק.
האָבן אַלע ווי איינער ביז צו די אויערן
אַליין די בערד זיך אָפּגעשוירן
צו גיבן אַ כאַפּ דאָס ביקל.

האָט דאָס ביקל זיך געטאָן אַ הויב
און איבערגעלאָזט אַ וואָלקן שטויב.
איז מען אויף פערדלאַך, פייל פון בויגן,
מיט די בערד אין די הענט אים נאָכגעפלויגן
איבער אַ וועלט מיט לענדער וויסטע.

האָט זיי דאָס ביקל אַרויסגענאַרט
ביז העט אַהין, וואו סע האָבן געוואַרט
דעם שטן'ס חילות, די בייזע שטאַרימס,
וואָס האָבן זיי אין זייערע אָרעמס
פאַרטראָגן אין ים אַריין, ערגיץ

דרייען זיי זיך ווי פאַר'כשפ'טע דאָרט
זינט דעמאָלט אַרום, אויף דעם אייגענעם אָרט,
מיט די בערד אין די הענט און זיי שרייען,
און בעטן, כלומרשט, מע זאָל זיי באַפרייען
פון דעם כשוף־ראָד, דעם וויסטן.

אין דער אמת'ן אָבער נאַרן זיי
—ווי סע הייסט — מיט דעם דאָזיקן געשריי.
און מען דאַרף זיך מיט אַלע כחות היטן
מען זאָל נישט אַריינפאַלן אינמיטן
צווישן זיי, אין דער פינסטער

פאַר'כשופ'ט, איידער מע קוקט זיך אום —
דרייט מען זיך אויך אַרום ביקל אַרום
און מע האָצקעט אויף אַ פערדל אַ ווייסן
צוגעוואַקסן — נישט אָפּצורייסן
מיט אַ נאַקעט פּנים ווי אַלע.

און אפילו ווען מ׳האָט שוין אַ זכות ביי גאָט,
און מען רייסט זיך אַרויס פון דעם כּשף־ראָד,
מעג מען זיך ערשט פאַר בושה באַגראָבן.
ווייל אפילו קיין גרושה וועט נישט חתונה האָבן
מיט אַ מענטש, אַז אַ שטיקל בערדל.

מ׳האָט זיך אָנגעהערט פון די לייט שוין גענוג
איצט היט זיך שוין איטלאַכער ווער ס׳איז קלוג
אפילו אויף די האָר־וואוקס־אָנאָנסן
שטייט — אַז פאַר מאַנסביל אַז בערד און וואָנצן
דאַרף מען זיך היטן, ווייל זיי זיינען שדים.

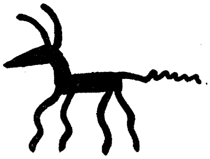

דאָס גאָלדענע ביקל נומער צוויי

.26

זרחי׳ס זיידע, אַ ווילדער פֿאַרשוין,
אַרומגעגאַנגען נאַקעט אינגאַנצן,
נאָר אויף זיין קאָפּ די הילצערנע קרוין
האָט ער צוגעקלעפּט מיט צעלאָזטער סמאָלע,
זי זאָל זיך נישט וואַקלען ביים טאַנצן.

געברומט האָט ער, ווי אַ לייב מיט אַ בער,
און געפּייפּט ווי אַ זאַווערוכעציקל,
און אויף זיין אייגענעם בויך האָט ער
אַליין זיך צוגעפּויקט מיט די פויסטן
ביים טאַנץ אַרום גאָלדענעם ביקל.

דאָס אַלצדינג איז אין דער מדבר געשען —
און מע האָט נישט געטאָרט עפּעס איבערהיפּן,
און ווייל זרחי איז פֿאַר׳חלומ׳ט געווען,
האָט אים דער רבי דעמאָלט שיעור נישט
די נשמה פון לייב אַרויסגעקניפּן.

און אַז מ׳האָט ביים לייוונט מעסטן אַמאָל
געדאַרפט האָווילע זאָל זיך פאַרקוקן,
האָט אים זרחי דעמאָלט דערציילט אויפ׳ן קול
וועגן גאָלדענעם ביקל, און אים געוויזן
ווי אַזוי מען האָט געטאָן זיך בוקן.

האָט האָורילע דער מודרע חם זיך צעלאַכט
אַז ר׳איז שיער אַנידערגעפאַלן:
נאָר באַלד דערנאָך האָט ער זיך פאַרטראַכט
און געזאָגט, אַז ער וואָלט דאָס ביקל פאַרדונגען
צו די פּריצים, פאַר זייערע שטאַלן.

און אויב אויך זיין אייגענע פּראָסטע קו
וואָלט געהאַט פון דעם ביקל אַ קעלבל —
וואָלט ער שוין געקענט זיך לעבן אין רו —
און ער וואָלט ניט געדאַרפט אַזוי זיך דינגען
ווען ער קומט עפּעס קויפן, אין אַ געוועלבל.

און ווייזט אויס, אַז האָורילע׳ן האָט טאַקע פאַרשאַט
די מעשה פון גאָלדענעם ביקל:
ער האָט איינמאָל ביינאַכט זיך פאַר׳שכור׳ט געהאַט,
האָט ער וצוליב אַ גאָלדענעם זייגער
גע׳הרג׳עט אַ מענטש אויפ׳ן שולגאַס בריקל.

און זרחי האָט דעמאָלט אפילו געהערט,
ווי ער האָט זיך צעטאַנצט אין דרויסן,
נאָר ער האָט געהירזשעט דאַביי ווי אַ פערד,
און עס האָט זיך געדאַכט, אַז ער וויל מיט די שטיוול
פאַר שמחה דאָס בריקל צעשטויסן.

און געהירזשעט האָט ער אַזוי און געטאַנצט
ביז די זון איז אויפגעגאַנגען,
נאָר דעמאָלט האָט מען דערזען, וואָס סע גלאַנצט,
האָט מען דאָס גלאַנציקע צוגענומען,
און אים האָט מען אויפגעהאַנגען.

און זרחי געדיינקט נאָד, אַזוי ווי היינט:
ווי אַ הונט האָט זיין ווייב סקאַוואוטשעט,
און דאָס בערגל ערד, פון דער זון באַשיינט,
האָט אויסגעזען שיעור ווי דאָס גאָלדענע ביקל,
וואָס האָט משה׳ן מיט׳ן יידן אין מדבר פאַרמוטשעט.

נאָר ווען מ׳האָט זיך שוין אָפּגעקערט
און מען האָט זיך געטיילט מיט׳ן שטריקל,
האָט זרחי געמיינט, אַז האַווריל׳ע הערט.
האָט ער געוואָלט, ער זאָל אהרן׳ען פרעגן,
צו וואָס ר׳האָט געמאַכט דאָס גאָלדענע ביקל.

האָט אים אָבער מיט דער ביקס אַ סאָלדאַט
מיט אַ הויכן „פּשאַקרעוו" אַוועקגעטריבן.
האָט ער שוין אַליין אויך געוויינט כמעט
ווי האַווריל׳ע׳ס ווייב מיט די פינעף שרצים,
וואָס זיינען אָן אַ טאַטן געבליבן.

דאָס גאָלדענע ביקל נומער דריי

.27

„אַז מען וועט דאָס גאָלדענע ביקל טויטן,
וועט די וועלט באַפרייט זיין פון אַלע נויטן“
וועגן דעם האָט זרחי'ן דערציילט בסוד
אין פּאַדהייצע, הינטער דער אַלטער שטאָט.
האַרשל טאַקע דעם קצב'ס זון,
וואָס האָט אים דעמאָלט אַ פּאַטש געטון —
אומזיסט און אומנישט — פאַר גאַרנישט.

ס'איז געשען אַזוי: אַריינגעקומען
איז האַרשל אין קיך, און אַרומגענומען
פּעשע'ן, וואָס ער האָט גערופן זיין גאָלד
האָט זרחי אַהין נישט קוקן געוואָלט,
האָט ער געטראַכט וואָס ער ווייסט באַ זיך
פון איר קניפּל אין בוזים, וואָס זי קלייבט אויף שיך,
און אויף אַ געלער ראַטאָנדע.

האָט אים דאָס טראַכטעניש געצויגן
ער זאָל זיך צום דיל אַרונטערבויגן.
האָט ער כלומרשט זיך געשפּילט אין ניס
און אַרויפגעקוקט צו פּעשע'ס פּיס —
נאָר אַז ר'האָט אויסגעזאָגט, אַז געזען
האָט ער גאַרנישט־ניט, ווייל ס'איז פינסטער געווען —
האָט מען נישט גערדאַרפט אים שלאָגן.

נאָר אַחוץ וואָס האַרשל האָט אים געגעבן
טאַקע אַ פּאַטש — האָט ער אויפגעקליבן
אַלע ניס, און אַזוי ווי מען האָקט

האָלץ מיט אַ האַק, האָט ער זיי צעקנאַקט,
און צו דעם נאָך — צו טון אים ביז אין דער גאַל —
האָט ער אַלעמאָל פעשע׳ן געטאָן אַ באַפאַל
מיט די לאַפּעס פאַר אים אין די אויגן.

און פעשע איז דאָך געווען אַ שטילע,
פונדעסטוועגן האָט זי אים אפילו
נישט אָפּגעשטויסן פון זיך דאַביי.
האָט ער זיך טאַקע ווי אַ בוהיי
מיט׳ן קאָפּ אין איר יאַקל אַריינגעדרענגט,
אַז סע האָט זיך אויף איר אַזוי געענגט —
אַז סע האָט זיך אַזש צעקנעפּלט.

פאַרוואָס ער אַליין האָט גענומען זיך שלאָגן
קאָפּ אָן דיל — קען זרחי נישט זאָגן.
נאָר ווען הארשל האָט אים געכאַפּט, פאַר שרעק,
און איז מיט אים אין מאַרק אַוועק
געדענקט ער, ווי היינט וואָלט דאָס געווען —
ווי אַ מת האָט הארשל אויסגעזען
ווען ער האָט אים געפרעגט וואָס קויפן?

נאָר דערנאָך, ווען ער איז שוין מיט אים געזעסן
הינטער דער שטאָט, און געטיילט און געגעסן
די בייגל מיט׳ן טשאַקאַלאַט —
האָט ער שוין צו הארשלן מער גאָרנישט געהאַט.
האָט אים הארשל טאַקע דערפאַר געגלעט,
ביז ער האָט זיך ווי מיט אַ גרויסן, צערעדט
מיט אים, וועגן גאָלדענעם ביקל.

מיט גאָט, האָט ער דעמאָלט אָנגעהויבן
אַמאָל — האָט ער געזאָגט — פלעגט מען גלויבן

אז אַ גאָט איז דאָ וואָס פירט די וועלט —
און אַז ער גיט טאַקע דעם רשע געלט —
כדי פאַר'ן צדיק זאָל בלייבן די זאָרג —
ער זאָל אייביג דאַרפן לעבן אויף באָרג —
ווייל אָרים זיין איז אַ מצוה.

און זינגט דעמאָלט טאַקע ברומט מען ווי אָרגלען,
און מען בייסט און, רייסט זיך פאַר די גאָרגלען,
— האָט ער געזאָגט — פאַר אַ שטיקל ברויט.
נאָר די רייכע ווי בערן פעט און רויט
שטאָפּן זיך אייביג די קישקעס אָן,
און גייען ווי פּרינצן אָנגעטאָן,
און הערן נישט אויף צו הוליען

ער, זרחי — פאַרשטייט זיך — האָט געשוויגן,
און בלויז געהאָרכט. מיט אַ מאָדנעם נגון
האָט האַרשל גערעט — ס'האָט זיך שיער נישט געדאַכט
אַז ווען מען האַלט די אויגן פאַרמאַכט
זעט מען, אַ ליכטיגן פון דער ווייט
אַ הויכן, גאָלדענעם רייטער, וואָס רייט,
און וואָס רופט מיט אַ טראָמייטער.

ער געדיינקט ווי ער האָט פּונקט דעמאָלט אפילו
זיך דערמאָנט אָן דעם חזיר וועלוול האַווריליע;
דעם בייגל באַטאָג און דעם עפּל פאַרנאַכט
האָט דער בעלפער אין חדר אריין געבראַכט
בלויז אים אליין, און מער קיינעם ניט —
און ווי אַנ'אבן־טוב, האָט אים געהיט
דער אַלטער פאַסקודנער רבי.

נאָר מען קען דאָך די וועלט ניט איבערמאַכן,
האָט ער מורא געהאַט טראַכטן פון אַט די זאַכן.
האָט אָבער הארשל בייז ביז גאָר
זיך געשוואוירן ביים לעבן, אַז דאָס איז נישט וואָר.
אַז מ׳איז הונגעריג, איז ברויט מיט זאַלץ
הייליקער — האָט ער געזאָגט — פון אַלץ,
אפילו פון דער תורה.

מען דאַרף נאָר — האָט ער געזאָגט — זיך נישט נאַרן.
ר׳האָט אפילו געשפּאָט פון דעם כהן אהרן.
די מדבר באַ אים איז געווען די וועלט
און דאָס גאָלדענע ביקל — דער אָפּגאָט דאָס געלט
און יענע וואָס האָבן געהאַפּקעט אין ראָד
דאָס זיינען די טפּשים וואָס גלויבן אַז גאָט
איז אייביק טאַקע, אייביק.

ס׳איז קיינער פאַר קיינעם ניט בעסער, נישט ליבער,
— האָט ער געזאָגט — און מען שנייד אויך איבער
דעם האַלז פון אַ כהן, אויב מ׳האָט נאָר מיט וואָס.
און אַז סעט נישט זיין מער קיין באַלבאָס,
וועלן מענשן זיין נישט אָרעם און רייך
נאָר ווי ביימער אומגלייך, און אייביק גלייך —
און די ערד וועט זיין אַ גן־עדן.

פאַרשטייט זיך אַז ר׳האָט נישט געדאַרפט זיך שרעקן
האָט אים אָבער הארשל ווי מיט אַ שטעקן
מיט די רייד געשלאָגן, איבער׳ן קאָפּ.
ווען מען פאַלט פון אַ בוידים אפילו אראָפּ
קען מען נישט ווערן אַזוי צעמישט.

— ער וויל גאָט זאָל ווערן אָפּגעווישט?
און העלזער זאָל מען שניידען?

ווי פייער איז אַלץ אַרום אים געפלויגן,
ביז ר׳האָט פּלוצים ווידער דערזען פאַר די אויגן
ווי מען זיצט אין די זאָקן ביי זיי, אין שטוב,
און מען וויינט אויף זיין ברודער, וואָס ליגט שוין אין גרוב
ערגעץ־ווייט פון דאַנען, אויף אַ וויסטן פעלד —
וואו מען האָט אַ תליה אויפגעשטעלט —
פאַר אים, און פאַר משה דעם דיין׳ס.

הארשל האָט ווי פון אַ כלה
גערעדט פון דער זון. און די מחותנים אַלע
אידן און גוים אין מיטן פעלד —
אזוי האָט הארשל גערעט פון דער וועלט.
נאָר דעמאָלט גראָד איז די זון אַראָפּ,
און ווי אַ היטל אַ רויטס אויף זעלנערס קאָפּ,
האָט זי אויסגעזען, אויפ׳ן בערגל.

איצט איז שוין׳ בּאַ אים אַ לעבן מיט יאָרן,
ווי אַ טייכל אויסגעטרוקנט געוואָרן.
און כאָטש ער זעט זיך, דאַכט זיך אים פאַרט —
אַז אַ פרעמדער איז דער, מיט הארשלן דאָרט.
ער זעט שוין אפילו דעם קלויסטער פון שטאָט
און די שול, אַז מען וויל — און אפילו די באָד —
נאָר ס׳איז פאָרט נישט מער קיין אייגנס.

ער דערמאָנט זיך בלויז, אַז צוריק אַ יאָר צוואַנציק,
ווען ער איז אַוועק מיט׳ן טאַטן אין דאַנציג,
האָט אים זיין טויטער ברודער געבראַכט

א פאַן אַ רויטע, ווען ער איז פאַרטראַכט
ביים גרעניץ געלעגן, ווי סע זעצט אַרום
אַ פייער אין מיטן דער נאַכט פון אַ הויז,
האָט זי פאַר אים געפלאַטערט.

דער ברודער האָט אים געהייסן זי נעמען
און זען, אַז ער זאָל זיך נישט דאַרפן שעמען,
וואָס ער האָט זי געפאַרבט מיט זיין בלוט.
איז אָבער, ווי זאָגט מען, דו טראַכסט און גאָט טוט.
און אַזוי, איידער וואָס און ווען, איז ער
טאַקע פאַרוואַרפן געוואָרן אַהער,
קיין אַמעריקע דעם וויסטן.

נאָר ווען זיין טויטער ברודער וואָלט וויסן,
אַזוי ער זיצט אַזוי־אַ אָפּגעריסן
ביים ים ביינאַכט, ביי אַ קופּקעלע זשאַר,
וואָלט ער אים אפשר געקושט דערפאַר.
ער האָט אפילו אויך אייגענע דאָ,
נאָר ביי זיי איז קיינמאָל פאַר אים נישטאָ
קיין אַנדערער נאָמען, ווי גולם.

אַנומלט, ווען ס'האָט אַזוי שטאַרק גערעגנט —
ביינאַכט — האָט ער פּעשע'ן אין גאַס באַגעגנט,
נאָר קוים וואָס זי איז צו דערקענען געווען.
ווי אַן אַלטע פאַניע האָט זי אויסגעזען
אין דעם נאַסן קלייד מיט די געלע שיך.
געבעטן אים, אַז ער זאָל זי מיט זיך
אונטער זיין שירעם נעמען.

געלעבט אַמאָל ווי אַ פּאַווע אין גאָרטן,
האָט זי געזאָגט, איצט לייגט זי קאָרטן

און זאָגט די צוקונפט. נאָר אויב ער וויל,
וועט זי פון אים נישט פאַרלאַנגען פיל,
ער איז דאָך אַ לאַנדסמאַן און אַ קאַוואַליר.
זאָל ער צאָלן אַ וועטשערע פאַר איר
וועט זי גיין מיט אים זער גערן.

פונ׳ם שדוך מיט הארשלען איז גאָרנישט געוואָרן.
ער האָט זי שיער נישט איבערגעפאָרן
אַנומלט אין גאַס. זי האָט אים דערקענט,
נאָר ער האָט פון איר זיך אָפּגעווענדט
און געברומט, וואָס מע האָט נישט קיין אויגן אין שטאָט,
און דעם דינער וואָס איז געזעסן ביים ראָד
געהייסן, ווייטער פאָרן.

אים גערופן ביים נאָמען, און נאָכגעלאָפן —
גאָט זאָל זי דערפאַר ניט שטראָפן.
נאָר אויף וויפיל מע קען אין אַ רגע זען,
איז אויך אויף אים אַ רחמנות געווען.
אַ פּליך אויף דעם אָרט, פון דעם קאָפּ מיט פלאַקס — — — —
און קיילעכיק, דאַכט זיך — אָבער געל ווי וואַקס
דאָס אַמאָליקע פּנים דאָס רויטע — — —

זי האָט נאָכדעם געהערט וועגן מאָדנע זאַכן
ער זאָל רייך זיין — הייסט עס — פון פייער־מאַכן
און פון געלט וואָס ער נאַרט ביי אַלמנות אַרויס
אין דער אמת׳ן אָבער, לאָזט זיך גאָר אויס
אַז ער איז אַ יוניע־פּרעזידענט
באַ די לייט וואָס קלעפּן אוים די ווענט —
מען רופט זיי „פייפּער־העגנער“.

.28

פײפּער־הענגער, פײפּער־הענגער,
די לײטער װאָלט געמעגט זײן לענגער.
נאָר דער פּײפּער־הענגער, װאָס עסט זײן ברויט
אויף דער לײטער, מיט הענט פון פאַרב און קויט,
הערט נישט אַרונטער, װאָס מען רעט.
װי אַ קינד אין װיג, אויפ׳ן לײטער־ברעט,
װיגט ער זיך מיט די אויגן אַרויף —
און אודאי הויבן אים מענטשן אויף,
נאָכדעם, װען עס טרעפט שוין דאָס אומגליק.

דער דאָקטאָר אין דעם כאַלאַט דעם װײסן,
װאָס הײסט אויף אים דאָס העמד צערײסן,
האָרכט אַזוי לאַנג ביז דאָס האַרץ גײט אויס.
נאָכדעם הײסט ער אַרויסגײן אַלע פון הויז,
און ער גיט אין האַנט אַרײַן אַ פּאַפּיר
דעם װעכטער, װאָס ער לאָזט בײם טיר.
נאָר דער װעכטער איז אַזוי פרעמד און פויל,
אַז ער טראָגט נישט אַפילו קײן האַנט צום מויל
װען עס װילט זיך אים טון אַ געניץ.

נאָר אַז די שעה האָט אויסגעשלאָגן,
און מען קומט שוין מיט'ן טויטן־וואָגן —
דעמאָלט וואַקלען זיך און שלעפּן זיך,
אין שוואַרצע שפּענצערס מיט געלע שיך
און מיט אַ רויטער פאַן אין די הענט,
דריי ברידער הינטערן פּרעזידענט —
און אַזוי טאַקע ביז צו דער ברוקלין־בריק.
נאָכדעם קערט מען זיך ווידער אום צוריק —
און מען זעצט זיך אין קאָרטן שפּילן.

און אַז מען שפּילט שוין, באַדאַרף מען שפּילן,
ביז עס רוישט אין די קעפּ, ווי אין וואַסער־מילן,
און ביז עס באַווייזט זיך דער טאָג אויף די ווענט.
און אַז דער שלעפעריקער פּרעזידענט
גייט דערנאָך אין אַ באָד אַריין שלאָפן אַוועק,
בלייבן דריי ברידער מיט דער זאָרג און דער שרעק
וואָס וואַקסט אין זיי מיט דער זון, וואָס גייט אויף.
קריכן זיי ווידער אויף די לייטערס אַרויף,
און זיי אַרבעטן און זיי דרימלען.

זאָגט זיי דער טויט דורכן פענסטער: גוט מאָרגען.
און פון אונטער זיין שוואַרצן בוזים פאַרבאָרגן,
שלעפּט ער דערווייל אַ חלום אַרויס.
פון אַ ווייס און אַ וואַרים בעט אין אַ הויז.
נאָכדעם לייגט ער אויך אין דעם בעט אַריין
אַ פרוי, וואָס קען קיין שענערע ניט זיין,
און קאַלט אַזוי ווי תמיד און שטום
וויקלט ער מיט דעם חלום אַרום
די פייפער־הענגערס אויף דער לייטער — — —

.29

— זרחי, אינגעלע, וואס איז פאראנען
אויף דער וועלט חוץ ווייבער און מאנען ?
— פאראנען א הייליק ספר, די תורה,
פאראנען א גרויסער גאט, דער בורא,
און פאראנען א גאלדן ביקל, א געץ,
וואס מע שפרינגט ארום דעם ווי פיש אין א נעץ
מיט אלערליי טענץ און האפקעס.
און פאראנען דאס לעבן מיט'ן טויט,
און זרחי'ס הענט וואס קנעטן פון ברויט
קייקעלאך מיט באבקעס.
— געטראפן, אינגעלע.

— זרחי, אינגעלע, וואס נאך איז פאראנען
אויף דער וועלט, חוץ ווייבער און מאנען ?
— פאראנען א הייליק ספר, די תורה,
פאראנען א גרויסער גאט, דער בורא,
און פאראנען א גאלדן ביקל, א געץ,
וואס מע שפרינגט ארום דעם ווי פיש אין א נעץ
מיט אלערליי טענץ און האפקעס
און פאראנען דאס לעבן מיט'ן טויט
און זרחי'ס הענט וואס קנעטן פון ברויט
קייקעלאך מיט באבקעס.
— געטראפן אינגעלע.

זרחי'ס משפחה

.30

ווען זרחי האלט זיינע אויגן פארמאכט
און ער הערט זיך איין צו אלץ וואס ער טראכט,
ווערט ער פאר זיך אליין אזוי פרעמד,
ווי ער וואלט געקוקט אויף אנ'אלטן העמד
וואס איז איבערגעבליבן א קויטיקס דא
פון איינעם, וואס איז שוין מער נישטא.
און דעמאלט דאכט זיך אים אויס, אז ער הערט
דאס געוויין פון יענעם פון אונטער דער ערד,
וואס וויינט מיט אויגן טויט און קאלט,
אזוי ווי באנאכט א חלום־געשטאלט,
וואס מע ווייסט ניט, צי איז דאס א גייסט אין דער הויך,
צי א וואלקן ערגיץ — צי גאר א רויך — — —

און ווען זרחי טראכט און עס ווילט זיך אים זען,
ווער די עלטערן זיינע זיינען געווען,
דערזעט ער פון איבער א בארג אהער
א וואלקן, וואס שלעפט זיך אזוי ווי א בער.
און ווי נאר דער וואלקן באפרוכפערט דאס לייב
פון דער בלאטע, וואס איז געווארן זיין ווייב,
וואקסט ווי פון א מוטערלאך שוים
וויינענדיק פון דער בלאטע ארויס
א נפש, וואס האלט ווי א בער די הענט
און וואס ווערט פון זיך אליין נישט דערקענט,
און וואס שטייט ווי א גולם אויף דער וועלט
אויף דעם ארט וואו מען האט אים אנידערגעשטעלט.

און ווען זרחי טראַכט, צי ס׳איז עמיצער דאָ
מיט אים אין דער וועלט, צי ס׳איז קיינער נישטאָ, —
וואַקסט פון דער פינסטערניש אַרויס
אַ שטיין נעבן אים. דאַכט זיך אים אויס
אַז דער שטיין האָט אָרעמס און אַ קאָפּ,
וואָס לאָזן זיך שלעפּערדיק אַראָפּ
ווי זיינע — צו דער מאַמע, דער ערד.
רעט ער פון אַלץ, וואָס ער טראַכט, און הערט
ווי מע רעט צו אַן אייגענעם ברודער, צום שטיין,
ביז ער זעט אים וויינען, ווי זיך אַליין,
ווי זיך אַליין אין רעגן און ווינט
מיט אַ צונג און מיט אויגן — שטום און בלינד.

.31

און אז ס'איז לאַנגווייליג ביים שיין פון דער לבנה,
פאַרוואָס זאָל זרחי דאָ ביים ברעג נישט טאָרן ליגן ?
צי איז ער דען אַ מאַנספאַרשוין, אַ טאַטע,
וואָס דאַרף אין האַלבער נאַכט אַ קינד וואָס וויינט פאַרוויגן ?
און אַז ער האָט קיין ווייב וואָס זאָל פאַר שלאָפגיין
מיט עפּעס־וואָס, זיך האָבן צופיל אָנגעגעסן —
פאַרשפּאָרט ער דאָך במילא שוין פון שלאָף געוועקט צו ווערן,
צו לייגן איר צום מאָגן וואַרימע קאָמפּרעסן.
און זאָל ער שלאָפן גיין אין יענעם פרעמדן בעט,
וואו די נשמה שלוקערצט ווי אַ קינד וואָס פרירט,
איז וואָס־זשע וועט ער טאָן מיט דער באַלעבאָסטע זיינער —
זי איז דאָך אייביק אַזוי פורים'דיק פאַרשמידט,
ווי זי וואָלט זיך דאָס גאַנצע יאָר פאַר המנ'ען פאַרשטעלט,
און דוקא גלייך פאַרטאָג קריכט זי אריין צו אים,
צו מאָנען דירה־געלט — — —
נאָר זאָל שוין זיין,
אַז מיט די גוים דאָרט, ביים ווייַן,
אין ליכטיקן בראָדווײ, איז טאַקע גוט און וואויל.
נאָכבאַלעמען אַז שיקסלאַך זיינען שיין, און ביז צום האַרצן הויל,
טעג מען דאָך אַ שפּיל טאָן זיך מיט זיי.
עס וויל דאָך איטליכער אַביסל
פון אָט דער גרויסער אָנגעפּילטער שיסל
וואָס רופט זיך לעבן אָן — עס איז שוין פאַרט אַזוי.
נאָר אַז ס'איז דזשאָן די. ראָקעפעלער אַזאַ וויסטער גוי
וואָס וואָלט אַ אידן גיכער אומברענגען געוואָלט
איידער אים מיט עפּעס־וואָס־ניט־איז אַרויסצוהעלפן.

וואָלט ער אַ קבצן אָט־אַזאַ ווי אים, דעם אָרימען זרחי
צוגעשיקט פון צייט צו צייט, אַ זשמענקעלע מיט גאָלד —
איז וואָס איז דאָ צו טראַכטן נאָך — געוויס;
געטרונקן וואָלט ער איצט וויפיל סע קען אַריין.
און וואָלט געוואָרן ווארעם אים — קען זיין
אַז ער וואָלט ווײנענדיק אין טיש אַריין, אַרײנגעהאַקט
אַזאַ מין ליד —
אַז סע וואָלטן שויבן, לאָמפּן, וויינגלעזער און געסט,
אָוועקגעלאָזט זיך אין אַ קאַראַהאָד אַזאַ —
ווי פּליאַסקעדריגעס היימישע אין אַ כאָליערע־צייט,
אויף אַ בית־עולם־חתונה.
אודאי וואָלט מען אָפּגעמאָסטן אים מיט אויגן דעמאָלט
ווי ביי קעלבער אויסגעסטאַרטשעטע — פון אַלע טישן.
און אויפגעשטעלט ווי שפּילקעס וואָלטן זיך די האָר ביי יעדן.
און הערן וואָלט מען אפשר בלויז אַ שאָרך אַזוינעם
פון די אָטעמס — ווי פון פלעדערוויש
וואָס שאָרן אָפּ די אַש, פון צוגעברענטן ברויט ערגיץ.
נאָר ער וואָלט דוקא דעמאָלט ווי אַ האָן אודאי זיך אַ שטעל געטון.
און שוין אויף גויעש וואָלט ער זיך געווענדעט
צום קעלנער צו דעם רויטן;
העי דו לומפּ — וואָלט ער געזאָגט צו אים —
אַ יונג אַזאַ ווי דו, וואָס וואַרפט זיך זיך ווי קאַץ אין זאַק
מיט לייב און זעל אין פראַק
באַדאַרף זיך אויפהענגען אַ שלאָס אויף העמד און פּלודערן —
עס זאָל ביי אים דאָס הארץ חלילה נישט אַרויס.
און צו דעם גאַסט,
צו יענעם מיט דער קרומער נאָז, און דעם פראַנץ־יאָסל־באָרד,
וואָלט ער שוין אויף צעפּוקעניש גערעדט אויף אידיש דוקא;

דו אַלטער הונט — וואָלט ער געזאָגט צו אים —
דו זעסט דאָך אויס ווי אַ הולטייסקע בונט
פון טויזנט אָפּגעלעבטע דייטשן מיטאַמאָל,
וואָס טוסטו דאָ ?
און יענער וואָלט אודאי ווי אַ מויז געקוויטשעט אויפ'ן קול :
— גוואַלד, וואָס וואַנט פאַן מי דאַט דזשו וואַט וואַנט פאַן מי ? —
נאָר ער וואָלט אים נישט אָפּגעלאָזט פאַר־קיין־שום־פאַל
ביז ער וואָלט אים
דאָס לעצטע האָר'ל פון זיין פּליך נישט אויסגעפליקט.
און וואָלט אַ פּאָליציינט זיך אריינגעמישט
און אָנגעטון אים אַ צילינדער פון אַ לץ אַ פרעמדן
מיט אַ הילך און אים ביים אַרבל אָנגענומען —
וואָלט ער ערשט דעמאָלטן זיך איינגעשפּאַרט — און נישט פון אָרט,
ביז מ'עט נישט ברייננגן אים אַ פלעשל מילך, און מיט אַ נאָפּל דוקא
איך בין נאָך נישט אַנטווינט — וואָלט ער געוויינט —
איך דאַרף נאָך זויגן.
און צו באַווייזן דאָס, וואָלט ער זיך טאַקע אויסגעצויגן
ווי אַ ממזר אויף דער ערד —
און וואָלט געסמאַקעט פונ'ם פלעשל,
אַז סע וואָלט ביי זיי דאָס האַרץ געפּלאַצט פאַר טרויער.
און אויך דעם אַלטן ריכטער וואָלט ער נישט געשאַנעוועט
שוויינ — וואָלט ער געזאָגט צו אים —
איך בין דיר נישט אַ נפש אַט־אַזאַ,
ווי דער פראַנצויזישער נעפּוליאָן,
וואָס שטייט די הענט פאַרלייגט, און מיט אַ פּוס פאַרויס.
חאַנקל־חאַלי־חולמי פון באַגדאַד — דאָס איז מיין נאָמען.
און פון דער הייליקער משפחה באַרדאַזגאַנדאַ איז מיין פעטער
צאַנצל צוצעהולי, הייסט דער ליכטיקער.

און בריטאַם באַזדאַ, אונזער גרעסטער גבור איז מיין נעפיו.
און כדי עס זאָל נישט אויסזען אַז ער איז פון זין אַראָפּ
וואָלט ער דעם נעפיו אויסגעלאָזן מיט אַ פייף,
און וואָלט געשוואוירן זיך ביי גאָט, אַז ער איז הונגעריק
אַ מענשן אויפצועסן.
נאָר אויב מען וואָלט פאַרשיקט אים אין אַ דול־הויז טאַקע
וואָלט ער שוין אָפּגעהיט אַליין
מען זאָל פון אים נישט פּטור ווערן מיר נישט — דיר נישט
— העי וועכטער מיינער — וואָלט ער אַלע אינדערפרי
דורך די גראַטעס זיך געווענדט
צו יענעם מיט דעם דאַשעק —
איך דאַרף אַ בוך, אַ גראַבס, אַ גרויס,
ס'זאָל זיין מיט וואָס צו פּאַטשן זיך אין בויך אַריין.
און זע איך בעט דיך,
שלאָג אַריין דעם טשוואָק אין שטערן מיר, וואָס גיכער,
איך קען זיך מיט מיין ראָק נישט האַלטן אייביק — —
אמת איז: דאָס עסן איז נישט פונ'ם בעסטן דאָרטן. —
און אויך דאָס נאַכטלעגער איז נישט ווייך גענוג. —
און דורכ'ן פענסטער פון אַ דול־הויז די לבנה,
אינאיינעם מיט די קוויטשערייען וואָס מען הערט,
איז נישט קיין וויגליד פאַר אַ מענש
וואָס בענקט נאָך רו. —
נאָר קאַלט ווי אויף זאַמד אַט־דאָ,
איז דאָרטן זיכער נישט — — —
און אויך מער לאַנגווייליג ווי דאָ,
איז דאָרטן זיכער נישט — — —
און אויך מער אומעטיג ווי דאָ,
איז דאָרטן זיכער נישט — — —

.32

ווערט זרחי׳ן קאַלט — ליגט אַ ליידיק סמאַלע־פּאַס ביים ברעג,
נעצט ער זיך אַרויף און דרימלט איין.
הויבט זיך אויף דאָס וואַסער, — טראָגט עס אים אַוועק
אין ים אַריין.
עפנט ער די אויגן אויף:
פילט ער אַזש ביז צו די לענדן זיינע פיס
אין וואַסער אונטן, — זעט ער, וואו ער איז,
שטרעקט ער זיך אַרויף
און שרייט,
מען זאָל אים ראַטעווען, ווי לאַנג עס איז נאָך צייט.
באַווייזט זיך קיינער ניט.
הויבט ער אויף זיין קול
נאָך און נאָך אַמאָל.
קומען מענטשן מיט אַ גלח, — דאַכט זיך, — אין דער מיט,
וואַרפט מען זיך ביים ברעג מיט תפילות און מיט קלויסטער־לידער
אויף די קני אַנידער.
הייסט דאָך דאָס, אַז ער איז יעזוס, זייער גאָט,
פּאַכט ער, ווי מיט פליגל, מיט די הענט, זיי זאָלן זען,
אַז ר׳איז אַ מענטש.
און אַז דאָס איז אַן אומגליק בלויז

וואָס איז מיט אים געשען.
זעט ער, ווי עס ווערט אַ ריזנראָד
פון פאַנען ליכט און רויכער־טעפּ,
מיט מענטשן קעפּ אויף קעפּ,
וואָס דרענגען זיך מיט חיה׳שן געברום
אַרום די זיבן יונגפרויען די שענסטע פון דער וועלט,
וואָס זינגען, ווי מלאָכים, ציטערדיק און פרום
און טראָגן, ווי פון ליכט צונויפגעשטעלט,
אַ קרוין, — און הויבן אָן אין ים אַריין צו גיין,
ווייסט ער דאָך, אַז ער איז דאָ אַליין,
און אַז זיי וועלן זען, אַז ס׳רינט אים נישט אַראָפּ
קיין טראָפּן בלוט אַפילו פון׳ם קאָפּ,
און אַז אין הענט און פיס קיין טשוועקעס
האָט ער אויכעט ניט,
קען דאָך זיין, אַז ער איז אַזאַ איד,
וואָס וויל בלויז חוזק׳ן פון יעזוס׳ען און זיי,
וועלן זיי דאָך אָנפאַלן אויף אים מיט אַ געשריי
און אפשר אויך אים הרג׳ענען דערפאַר.
פאַלט אים איין, אַז ער זאָל אפשר פאַר אַ נאַר
פּרואוון זיך פאַרשטעלן, פון סמאָלע קען ער מאַכן
זיך אַ דערנער־קראַנץ, און אויסטאָן העמד און שיך
און הענט און פיס אַליין צעגראַבלען זיך,
וועלן זיי שוין אפשר מוזן לאַכן,
ווען זיי וועלן אים דערזען אַזוי.
נאָר אַז ער זעט, ווי איינער דאָרט ביים ברעג,
אַ ווילדער גוי,
גיט מיטאַמאָל די לאַפּעס זיינע אַ צעשטרעק אַזוי
אַרום אַ יונגפרוי, וואָס פאַרקאַשערט זיך דאָס קלייד

אין ים אריין צו גיין,
און אז, ווי הינט פאר פרייד
שרייען אלע שוין, פארקאשערט ביז די לענדן,
און הויבן אן פון אים זיך אפצואווענדן,
ביז זיי ליגן פארוויינ שוין אין זאמד,
ווי קופעס פלייש צונויפגעשארט,
האבן זיי דאך — הייסט עס — שוין
פון גאנצן ווייטן ברעג (אין חושך פון דער נאכט)
א הורנבעט געמאכט.
און ס'ארט זיי ניט, וואס איינער שטייט און ווארט
אין מיטן ים אליין אין טויטנשרעק?
מיינט דאס דאך, אז ער וועט אפשר דארפן פרירן דא,
ביז העט אין טאג אריין
עס זאל א פישער אים דערזען אין מארגנשיין, —
וויינט ער און ער זעצט זיך ווידער
אויפ'ן סמאלע־פאס אנידער
וויגן אים די כוואליעס הין און הער.
דאכט זיך אים, אז ער איז מער נישט ער.
קוקט ער, ווער ער איז,
זעט ער זיך א ריז,
וואס רייט אין ווייסן אויף א פערד, —
אזא, ווי די נביאים
האבן אויסגעקלערט צו ראטעווען די וועלט,
וואס וויינט און שעלט און אומגליק אירן
זיך אליין.
זעט ער, אז ער האט אויך א טראמפייט,
וויל ער בלאזן ווי צו נעילה־צייט
דער טאטע זיינער דארט אויף יענער זייט.

דערפילט ער, אַז דער טאַטע איז שוין טויט,
שטעלט זיך אָפּ אין גומען אים דאָס קול,
וויל ער נאָכאַמאָל
זיך אויפשטעלן און העכער נאָך ווי פריער פּראָוון שרייען
שרעקט ער זיך, עס זאָל זיך נישט באַנייען
דיזעלבע שפּיל: — מ'זאָל אים, הייסט עס, לויבן
און דערהויבן אַזוי נודנע,
ווי אַ געטשקע אַ פּאַסקודנע
פון אַ שטיק האָלץ געמאַכט.
בויגט ער זיך אַראָפּ
נאָך טיפער צו דעם ים —
וואָס זאָגט אים רווישנדיק דאָס לעבן אָפּ.
דאַכט זיך אים, אַז ער זעט שיער נישט אויס,
ווי אַ קוימענקערער, — ווען ער קריכט אַרויס
פון קוימען ערגיץ־וואו פאַרנאַכט אין אָוונטשיין,
טוט אים באַנק, פאַרוואָס ער רייט אַזוי
מיט סמאָלע אויסגעשמירט — אין טויט אַריין.
הערט ער ווי עס שווערט דער ווינט אים אויפ'ן קול
אַז ס'איז דעם ים קיין חלוק נישט,
צי איז מען ריין צי קויטיק,
דאַכט זיך אים אַז אויך דאָס וויינען, וואָס ער וויינט
איז מער נישט נויטיק.
עס גייט דאָך ווי דאָס זשומען פון אַ פליג אַרום די אויערן
אין ים פאַרלוירן.

דאָס געשריפטס אויף זרחי׳ס מצבה־שטיין

(נ׳פטאַר געוואָרען בישנאַס ניינצענדריואונצוואַנציג בעקאַק ניו־יאָרק זיכרונינו ליוורבאַ).

33.

דאָ ליגט זרחי, אַ באַשעפעניש אַזאַ,
וואָס האָט געהאַט צוויי גרויסע פיס
און גרעסערע נאָך הענט.
האָט ער טאַקע אַז די סימנים זיך אַליין דערקענט
אַפילו שפעט ביינאַכט.
און ווייל אים האָט זיך אויסגעדאַכט,
אַז אַלע פון זיין שטאַם
זיינען הארב, ווי רעטאַך און ווי כריין,
און אפשר אויך ווי סם,
האָט ער אַ לעבנלאַנג מיט זיך אַליין
געקעמפט פאַר זיי.
און ווייל אים האָט זיך אויסגעדאַכט,
אַז וואָרשטלאַך האָט ער ליב, — האָט ער
גע׳גנב׳עט צוויי
ביי דעם חזיר׳ניק, וואָס האָט געהייסן פשיצקי
(אַ ממזר׳ל פון קרול כמעלניצקי),
און זיי צום פנים זיינעם צוגעקלעפּט פאַר ליפּן,
ער זאָל דעם טעם כאָטש פילן,
ווען ר׳עט הונגעריק זיין.
און אַז ער איז אַזאַ, וואָס אָט־אַזוינס פאַלט איין,
איז אים שוין איינגעפאַלן
אַז ער זאָל איבערהיפּן אויך
דאָס ברכה זאָגן

און אויך דאָס דאַווענען מיט זאַק און פּאַק אין גאַנצן.
האָט ער טאַקע געטאָן אַזוי,
האָבן קינדער אָנגעהויבן טאַנצן
אַרום אים אין מאַרק און רופן „זרחי גוי",
האָט ער זיך אויך פון זיי אַוועקגערוקט
און צו דער ערד אַראָפּגעקוקט,
ביז אים האָט זיך געדאַכט,
אַז לויט זיין באָרד און האָר
איז ער אַ חיה גאָר,
אַזאַ, וואָס דאַרף אַרומקריכן אין וואַלד.
איז ער זיך (שטום און קאַלט
ווי ר'איז געווען כלומרשט) אַהין אַוועקגעקראָכן,
און מיט דער נאָז
זיך אָנגעהויבן לערנען פון דער נאָענט צו שנאָרכן צווישן גראָז
אַזוי ווי אַלע וואַלד־באַשעפענישן, ווען דער הונגער מאָנט.
האָט זיך אים אויסגעדאַכט,
אַז ר'האָט קיין מאָמע צווישן מענטשן קיינמאָל נישט געהאַט
האָט ער טאַקע נישט איינמאָל אַזוי ווילד
אויסגעשטרעקט דעם גאָרגל און געברילט,
ווי סע וואָלטן זייניקע מיט באָרד און האָר
אין הייל־און בוימער־שפּאַלטן
שוין הונדערט טויזנט יאָר
זיך אויפגעהאַלטן.
נאָר אַז די חיות האָבן וואָיענדיקערהייט
זיך אָפּגעקערט פון אים און זיך אַוועקגעדרייט,
ווי ער וואָלט גאָר אין גאַנצן נישט געווען.
האָט ער דאָך דעמאָלט שוין געזען,
אַז ער איז אויך אין וואַלד מיט זיך אַליין.

האָט אויפגעהויבן זיך אין אים אַזאַ געוויין,
אַז ס'האָט אים אויסגעדאַכט — ער הערט
דעם הימל קלאָגן איבער זיך
און אונטער זיך די ערד.
נאָר אַז ער האָט די פּיס די אייגענע און הענט
באַקוקט און ווידער זיך דערקענט,
האָט ער, ווי אויף אַ טויטן שוין
אויף זיך געקלאָגט,
און אָט וואָס ר'האָט געזאָגט:
— דאָס איז דאָך איך אַליין, — איך זרחי,
— וואָס ניט איך בין אַזאַ, וואָס רופט זיך אַן אַ איד,
— און ניט איך בין אַזאַ, וואָס רופט זיך אַן אַ גוי,
— און וואָס איך בין אַזאַ אַפילו ניט
— מען זאָל מיך קענען אָננעמען כאָטש פאַר אַ חיה.
און דעמאָלט, ווי סע הייסט, האָט ער טאַקע
זיך ווייננדיק אַהין און קריק
געיאָמערט אַזוי לאַנג,
ביז ער איז ווי אַ מענטש צום שטאַרבן קראַנק
געבליבן ליגן שטום
און אַז ר'איז נאָכדעם אין אַ צייט אַרום
געשטאָרבן טאַקע
און ס'איז קיינער נישט געווען
וואָס זאָל אים אָנטוען דאָס טויטן־קלייד
האָט ער (ווי דורך אַ כשוף, הייסט עס), טויטערהייט
געשלעפּט זיך ביים לבנה־שיין אַליין
צו לעגן זיך אַהער אין אָט דעם גרוב אַריין,
וואָס זיינע טרערן, — פאַרוואַנדלטע אין ראָבן,
האָבן מיט די שנאָבלען פאַר אים אויסגעגראָבן.

.34

און אז סע קען זרחי ניט שלאָפן ביינאַכט
זאָל ער פּרואוועז דערציילן פון וואָס ער טראַכט

— סע ברומט דער ים דורכן פענסטער אריין
דאַכט זיך אים אוים ווען ער הערט זיך איין
אז דאָס ברומט די וועלט פונ'ם שלאָף ארוים ;
זעט זי באַ אים ווי אַ חיה אוים
ווייל ער די לאַפּעס זען, וואָס זי האָט,
זעט ער די וועגן דורך פעלד און שטאָט
ווייל ער די מיילער אויך זען מיט די ציין
דערזעט ער די בערג מיט די שפּיצן פון שטיין
און די קראַטערס אַלע מיט פייער און רויך
ווייל ער שוין זען צי זי האָט אויך אַ בויך
דערזעט ער די מתים מיט הויט און האָר
וואָס ליגן אין איר שוין טויזנטער יאָר
וואָלט ער דאָס האַרץ אירס אויך זען געוואָלט
דערזעט ער אין בויך אַ קופּע מיט גאָלד.

און אַז סע קען זרחי ניט שלאָפן ביינאַכט
זאָל ער ווייטער דערציילן פון וואָס ער טראַכט

ער האָט מורא צו ריידן. ער זעט אַ ריז,
וואָס איז גרעסער נאָך ווי די חיה איז.
וואָס טוט דער ריז ? ער האַלט אַ שער

און ער שרייט, אז מע דארף קיין פּריטצן נישט מער
און ער שאַרט צענויף מיט אַן איינציקער האַנט
די קעניגע אַלע פון איטלאַכן לאַנד —
האָט זרחי מורא צו טראַכטן דערפון,
און ער וויל נישט, אַז דער ריז זאָל דאָס טאָן.
ער דערמאַנט זיך אָן איטלאַכן קעניג'ס ווייב,
וואָס וועט באַוויינען ביי נאַכט איר לייב.
נאָר דער ריז וויל ניט וויסן—ער שטייט און שרייט.
און זרחי הערט די שער ווי זי שניידט,
און ער זעט, ווי איטלאַכער קעניג בלייבט שטיין
מיט די הענט ביים דיך און מיט אַ געוויין.

און אַז סע קען זרחי ניט שלאָפן ביינאַכט,
זאָל ער ווייטער דערציילן פון וואָס ער טראַכט

ער גלויבט שוין די אייגענע אויגן ניט
נאָר דער שניט, אויף דער חיה דער וועלט, איז אַ שניט
אָט איז דאָך דער בויך, וואָס איז אָפן ווייט,
און אָט איז דאָס האַרץ וואָס דער ריז צעשניידט
און אָט איז איר איינציק אויג אין קאָפּ —
די זון, וואָס ער נעמט פונ'ל הימל אַראָפּ;
נאָר אַז זרחי זעט ווי די חיה איז טויט
און דער ריז — ווי פון אַ בהמה די הויט —
נעמט אויך דעם הימל אַרונטערציען —
קען ער שוין מער נישט קוקן אַהין
ער וואַרט בלויז צו הערן דעם דונערקנאַל
פון אַלץ וואָס וועט אויבן טון אַ צעפאַל
ער וואַרט בלויז די קופּע מיט שטויב צו דערזען
פון אַלע און אַלץ וואָס איז אויבן געווען.

און אז סע קען זרחי ניט שלאָפן ביינאַכט
זאָל ער ווייטער דערציילן פון וואָס ער טראַכט

עס טראַכט שוין זרחי פון גאָרנישט מער
אַזוי ווי בלויז איז דער קאָפּ ביי אים שווער.
ער זעט בלויז דעם ריז ווי ער בויגט זיך איין
און ער הערט וואָס ער ברומט אים אין אויער אַריין;
ער הייסט אים צענויפקלייבן אַלץ וואָס צעפּאַלט,
און טון ווי מיט שמות וואָס מע באַהאַלט.
ער זאָגט אים אויך צו אַז ער קומט צוריק
ער גייט נאָר רופן דעם שמיד האַרשביק,
ער זאָל שוין ברייינגען די נייע וועלט
מיט דער זון וואָס ער האָט ביי אים באַשטעלט.
די זון וועט שוין אַנדערש זיין געמאַכט
זי וועט שוין שיינען אפילו ביינאַכט
און מ׳וועט שוין נישט דאַרפן פאַרטרויערט זיין,
וואָס מע שלאָפט נישט און מע האָרכט אין ים אַריין.

.35

קומט צו פארטאג אין חלום, צו זרחי׳ן
א קיניק וואס בעט א ציגאר טעטון.
נעמט זרחי ארוים פון דער טאש אין זיין רעקל
און ער גיט אים אוועק דאס גאנצע פעקל,
דאנקט אים דער קיניק און רופט אים מיין זון
וויל זרחי אים נאך עפעס געבן.

גיט ער אוועק אים די לעצטע פאר גראשן
וואס ער האט פאר זיך אליין געבארגט
בענטשט אים דער קיניק, זאל גאט אים געבן
געזונט און פרנסה ווי לאנג ער וועט לעבן,
דערפאר וואס ער האט אים אויך באזארגט
מיט דעם געלט, — עפעס אנצובייסן — — —

שרייבט זרחי אן אן אדרעס דעם קיניק,
וואו מען קען באקומען א בולקע מיט שמאנט,
און קאווע אין א גרעסערן טעפל,
מיט קוכן א שטיקל, און מיט אן עפל,
און מען קען אויך מיט׳ן קאפ אויף דער האנט
זיך צושפארן דארט, אויב מען וויל נאר — — —

פארהויבט זיך דער קיניק זיין מאנטל דעם אלטן,
און רוקט זיך די קרוין קעגן ווינט אראפ,
און מיט קנאפל און הויזן וואס זיינען צעריבן,
לויפט ער אזוי ווי פון שדים געטריבן,
זיך אנצושטאפן דעם נארישן קראפ
מיט אלץ וואס מען וועט אים דערלאנגען — — —

קוקט אים זרחי נאך, ביז ער זעט אים שוין מער נישט,
און ער הערט זיך איין צו דעם ים וואס שרייט
און ער קוקט אויף דער זון וואס גייט אויף אין הימל,
און אויף דעם גרינעם גלאנציקן שימל
וואס דער ים האט אויף דער גאנצער וויַיט,
צום ברעג ארויסגעווארפן — — —

36.

אויף דיין בלויען באנד, מיין ליבע פרוי,
גייען כינעזערלאך שפאצירן;
כינעזערלאך אין אוונטשיין,
כינעזערלאך אין אוונטשיין.
באגעגענט זיי מיין פעטער זרחי,
אַט דער, וואָס דאָנערשטיק פלעגט תמיד פירן
קעלבעלאך אין יאטקע אריין,
קעלבעלאך אין יאטקע אריין.

הויבן אָן כינעזערלאך פאר פרייד
צו קרעען ווי הענדעלאך רויטע,
ווי הענדעלאך אין אוונטשיין,
ווי הענדעלאך אין אוונטשיין.
גיט אַ קוק אויף זיי מיין פעטער זרחי
מיט די קליינע אויגלאך מיט די טויטע,
פאלן זיי די הערצעלאך איין,
פאלן זיי די הערצעלאך איין.

ווייגען זיי ארוים מיין ליבע פרוי
פון דיין קליידל פון די פאלדן
ווי קינדערלאך אין אוונטשיין,
ווי קינדערלאך אין אוונטשיין.
לאכט אין בארד אריין דער פעטער זרחי
און ער גייט אוועק זיך צו באהאלטן
צוריק אין קבר׳ל אריין,
צוריק אין קבר׳ל אריין.

גייען מיר שפּאַצירן

.37

דער געניטער פּרעסער ווייסט, וואָס ס'איז גוט,
און דער גרויסער דיכטער ווייסט, וואָס ס'איז שיין.
אַ, גיב מיר דיין האַנט, מיין ליבע פרוי,
און לאָמיר צום ים שפּאַצירן גיין.

בּאַם ים זיינען קליינע קינדער דאָ
אַ סך, — און זיי שפּילן זיך אין דער זון,
און דער הימל איז בלוי פאַר זיי, ווי פאַר אונז.
און זיי זינגען און ווייסן נישט דערפון.

בּאַם ים זיצן באָבעס און זיידעס אויך,
און גרוי, ווי שטיינער זיינען זיי,
און מיט ברילן אויף ד'אויגן און הויקערדיק,
און אין שאָטן שוין — אָבער אַלץ נאָך צו צוויי.

דער פּרעסער בלויז, אַט יענער דאָרט,
וואָס פּאַקט אין פּיסק אַריין וואָורשט מיט ברויט,
ער זיצט אַליין, ווי דער גרויסער פּאָעט,
וואָס טרוימט ערגעץ איצטער וועגן טויט.

דער פּאָעט איז בלייך און אומזיסט איז דאָ
דאָס פענסטער אַנטקעגן אים אין דער וואַנט,
ווי דיאַגנעס מיט'ן לאַמטערן — דער נאַר,
זוכט ער בייטאָג דאָס נישטדאָיקע לאַנד.

נאָר אפשר איז ער געוואוינט צו דעם,
ווי דער פּוס צום שוך און דער מאָגן צום ברויט,
און ווי די וועלט צו דער ליבער זון,
וואָס גייט אויף און פאַרגייט פאַרוואָלקנט און רויט.

נאָר אַזוי צי אַזוי — אַזוי לאַנג דיין האַנט
רוט וואָרים אין מיינער, איז אַלצדינג שיין;
און גוט איז אונז, וואָס מיר ציילן זיך ניט
צו די מענטשן, וואָס דאַרפן זיין אַליין.

.38

פרעג איך בא מיין ליבער פרוי,
ווי אזוי צו פארענדיקן דעם ראמאן,
אין מיין ביכעלע —
זאגט זי: דאס גליק זאל אוועק מיט דער באן,
און צוריקקווינקען מיט א טיכעלע.
זאג איך: טיכעלע־שמיכעלע —
זאגט זי: ביכעלע־שמיכעלע —
און פרעגט מיך, צי וויל איך נישט בעסער
קאווע מיט א קיכעלע.
זאג איך: קיכעלע־שמיכעלע —
און היים מיר אויפציען אויף מיין קישן
א ציכעלע.
זאג זי: ציכעלע־שמיכעלע.
און הייסט מיר אריינטראגן צום שוסטער
איר שיכעלע.
זאג איך: שיכעלע־שמיכעלע.
ווערט זי ברוגז, און ווייזט מיר
אז כ׳האב שוין א פליכעלע —
זאג איך:

פליכעלע־שיכעלע־ציכעלע־קיכעלע־טיכעלע־ביכעלע־שמיכעלע
קען זי נישט זאָגן אַזוי גיך ווי איך, אַזוי גיך ווי איך,
פליכעלע־שיכעלע־ציכעלע־קיכעלע־טיכעלע־ביכעלע־שמיכעלע
האָבן מיר אינאײנעם געלאַכט —
אינאײנעם געלאַכט.
ביז זי האָט מיר די אויגן פאַרמאַכט —
די אויגן פאַרמאַכט.
און מיך אײַנגעוויגט מיט דעם ליד פון׳ן רעגן,
מיט דעם ליד פונ׳ם רעגן,
וואָס מען זינגט פון קליינע קינדער׳ס וועגן.

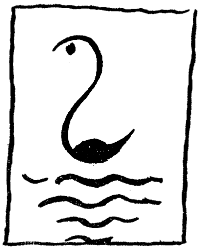

אינהאלט:

פון יענער זייט ים — — — — — — פון זייט 11 ביז 41

פון מיינע סלאווישע מאטיוון — — — — פון זייט 45 ביז 60

דע - לא - העסטער — — — — — — — — פון זייט 63 ביז 106

מיר געפעלט דאס ניט — — — — — — פון זייט 109 ביז 130

פון אונזערע טעג — — — — — — — פון זייט 133 ביז 178

משה לייב באם ברעג ים — — — — — פון זייט 181 ביז 212

זרחי באם ברעג ים — — — — — — — פון זייט 215 ביז 293